

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

///) **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

V Ä S T M A N L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

I afseende på *länets indelning* är att märka, att Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 27 juni 1902 på en af stadsfullmäktige i Västerås gjord ansökning förordnat, att lägenheten Hästholmarnè n:r 1, bestående af holmen Elba jämte Östra och Västra holmen, skulle från och med 1903 års början i administrativt, ecklesiastikt, kommunalt och judiciellt hänseende öfverflyttas från Badelunda församlings pastorat, Badelunda socken och kommun, Västerås fögderis tredje länsmansdistrikt, Västerås fögderi, Siende härad, Tuhundra, Siende och Ytter-Tjurbo tingslag och Västmanlands Södra domsaga till Västerås stad, dock under vissa i det kungliga brefvet närmare angifna villkor. Likaså har Eders Kungl. Maj:t på gjord framställning och under vissa särskilda villkor den 22 september 1905 i nåder förordnat, att lägenheterna Klockartorp n:r 1 och Talltorp n:r 1 skulle från och med år 1906 i administrativt, kommunalt, ecklesiastikt och judiciellt hänseende skiljas från S:t Ilians socken, Norrbo härad, Bergslags fögderi och Västmanlands Norra domsaga samt förläggas till staden Västerås.

I öfrigt gäller fortfarande, hvad om indelningen är i förra berättelsen anfördt, allenast med två undantag. Den genom nådiga brefvet den 8 februari 1878 anbefallda regleringen af länsmansdistrikten har under perioden genomförts till fullo. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har nämligen den 11 februari 1903 förordnat, att Våla länsmansdistrikt, omfattande Nora, Öster-Våla och Harbo socknar, skulle den 1 mars samma år helt och hållet öfvertagas af länsmannen i de två sistnämnda socknarne. Därjämte har i afseende å den judiciella indelningen den förändring inträffat, att Västmanlands Västra domsaga, jämlikt kungl. brefvet den 23 juni 1905, förklarats skola utgöra ett tingslag med tingsställe i Köping, hvilken förändring ock, enligt nådigt beslut den 15 december samma år, trädte i verket den 1 september 1906.

Med afseende på den i förra berättelsen i utsikt ställda *ekonomiska kartläggningen* af länet bör här anmärkas, att stomkartemätningar i och för upprättande af ett underlag för den efterföljande fältmätningen pågått sedan år 1903,

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-28.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
Tab. A. Folkökningen i Västmanlands län åren 1886-1905.....	2.
Tab. B. Antalet inom Västmanlands län födda barn, fördelade efter civilstånd, åren 1901-1905.....	3.
Tab. C. Oäkta födde i % af hela antalet födde, åren 1881-1905.....	3.
Tab. D. Vid underdomstolar i Västmanlands län för brott eller förseelser mot strafflagen sakfällde, åren 1900-1904.....	3.
Tab. E. Medeltal af de vid underdomstolar i Västmanlands län för brott eller förseelser mot strafflagen sakfällde, åren 1880-1904.....	3.
Tab. F. Handlagda brottmål vid underdomstolarne, åren 1900-1904.....	3.
Tab. G. Lagsökningsmål i Västmanlands län åren 1901-1905.....	7.
Tab. H. Intecknad gäld i Västmanlands län åren 1900-1904.....	7.
Tab. I. Antal utfärdade debetsedlar å kronoutskylder, debiteradt belopp samt uppbördsresternas förhållande till debiterade beloppet i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	8.
Tab. K. Enskilda bankers och aktiebankers in- och utlåning vid kontor inom Västmanlands län vid slutet af åren 1901-1905.....	8.
Tab. L. Sammandrag af statistiska uppgifter om sparbankerna i Västmanlands län vid slutet af åren 1900-1905.....	8.
Tab. M. Den intecknade gälden samt in- och utlåning vid bankkontoren i Västmanlands län under senare år.....	9.
3. Näringar.....	10.
Tab. N. Undersökta prof vid kemiska stationen i Västerås, åren 1901-1905.....	11.
Tab. O. Nötboskapspremieringen i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	11.
Tab. P. Vid premieringar prisbelönda tjurar, åren 1901-1905.....	11.
Tab. Q. Mejerihandteringen i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	12.
Tab. R. Prisbelöning af hästar vid besiktningmötena i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	13.
Tab. S. Tillverkning af tackjärn, åren 1901-1905.....	17.
Tab. T. Tillverkning af smältstycken, göt m. fl. mellanprodukter af smidbart järn och stål, åren 1901-1905.....	17.
Tab. U. Järnförädlingen i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	18.

	Sid.
4. Kommunikationer och varubyten.....	20.
Tab. V. Uppgifter om de järnvägar, hvilka helt och hållet eller till väsentligare del tillhöra Västmanlands län, åren 1901-1905.....	21.
Tab. X. Städernas utskänkingsbolags verksamhet försäljningsåren 1900-1905.....	22.
5. Kameralförhållanden.....	23.
6. Politi.....	24.
Tab. Y. Länslasarett i Västmanlands län, åren 1901-1905.....	26.
Tabellbilagor.....	29-57.
Tab. 1. Folkmängden i Västmanlands län åren 1901-1905.....	29.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Västmanlands län åren 1901-1905.....	30.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Västmanlands län år 1905.....	32.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Västmanlands län år 1905...	33.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Västmanlands län år 1905.....	34.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Västmanlands län år 1905.....	38.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, icke registrerade sjukkassor samt därmed jämförliga inrättningar i Västmanlands län år 1905.....	39.

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

///) **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

V Ä S T M A N L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

I afseende på *länets indelning* är att märka, att Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 27 juni 1902 på en af stadsfullmäktige i Västerås gjord ansökning förordnat, att lägenheten Hästholmarnè n:r 1, bestående af holmen Elba jämte Östra och Västra holmen, skulle från och med 1903 års början i administrativt, ecklesiastikt, kommunalt och judiciellt hänseende öfverflyttas från Badelunda församlings pastorat, Badelunda socken och kommun, Västerås fögderis tredje länsmansdistrikt, Västerås fögderi, Siende härad, Tuhundra, Siende och Ytter-Tjurbo tingslag och Västmanlands Södra domsaga till Västerås stad, dock under vissa i det kungliga brefvet närmare angifna villkor. Likaså har Eders Kungl. Maj:t på gjord framställning och under vissa särskilda villkor den 22 september 1905 i nåder förordnat, att lägenheterna Klockartorp n:r 1 och Talltorp n:r 1 skulle från och med år 1906 i administrativt, kommunalt, ecklesiastikt och judiciellt hänseende skiljas från S:t Ilians socken, Norrbo härad, Bergslags fögderi och Västmanlands Norra domsaga samt förläggas till staden Västerås.

I öfrigt gäller fortfarande, hvad om indelningen är i förra berättelsen anfördt, allenast med två undantag. Den genom nådiga brefvet den 8 februari 1878 anbefallda regleringen af länsmansdistrikten har under perioden genomförts till fullo. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har nämligen den 11 februari 1903 förordnat, att Våla länsmansdistrikt, omfattande Nora, Öster-Våla och Harbo socknar, skulle den 1 mars samma år helt och hållet öfvertagas af länsmannen i de två sistnämnda socknarne. Därjämte har i afseende å den judiciella indelningen den förändring inträffat, att Västmanlands Västra domsaga, jämlikt kungl. brefvet den 23 juni 1905, förklarats skola utgöra ett tingslag med tingsställe i Köping, hvilken förändring ock, enligt nådigt beslut den 15 december samma år, trädte i verket den 1 september 1906.

Med afseende på den i förra berättelsen i utsikt ställda *ekonomiska kartläggningen* af länet bör här anmärkas, att stomkartemätningar i och för upprättande af ett underlag för den efterföljande fältmätningen pågått sedan år 1903,

och hafva dessa arbeten med innevarande år fullständigt afslutats. Under år 1905 begynte ock den ekonomiska fältmätningen inom Tuhundra härad, och komma dessa mätningar, enligt planen, att nästa sommar fullföljas, i det att hela den för dessa arbeten disponibla personalen, 15 kartografer, lärar skola öfverflyttas till Västmanlands län.

En tabellarisk öfversikt af *länets areal* med iakttagande

af de ändringar i Statistiska Centralbyråns uppgift af år 1890, hvilka betingats af de sedermera skedda öfverflyttningar från Västmanlands län till andra län, inflöt i förra berättelsen, i sammanhang hvarmed angafs, att berörda öfversikt visade en minskning af 5¹⁵ kvadratkilometer i 1890 års statistik. Nämnda arealförlust skall i stället vara omkring 51⁵⁰ kvadratkilometer, hvilket bort här antecknas.

2. Invånare.

Länets mantalsskrifna folkmängd uppgick vid slutet af år 1905 till ett antal af 150,146. Vid jämförelse med talet för år 1900, som utgjorde 148,245, visar sig *folkökningen* under femårsperioden hafva stigit till allenast 1,901 personer eller 1²⁸ % af 1900 års folkmängdssiffra. En så obetydlig folkökning återfinnes icke under senare hälften af 1800-talet, och man får i själfva verket gå tillbaks till år 1830 för att finna ett motstycke. Sistnämnda år var nämligen folkökningen i Västmanlands län 0⁷² % af folkmängden år 1825.

Hvad särskildt beträffar landsbygden, har en *folkminskning* under perioden inträdt, hvilket icke heller ägt rum något föregående kvinkvennum på ett halft sekel. Folkmängden å landsbygden utgjorde nämligen vid slutet af år 1900 ett antal af 119,524 personer emot 117,864 år 1905. Minskningen 1,660 personer utgör 1³⁹ % af talet år 1900. Ett annat förhållande visar sig i fråga om städerna, hvilkas folkmängd, år 1905 utgörande 32,282 personer, öfverstiger 1900 års siffra 28,721 med 3,561, motsvarande en ökning af 12⁴⁰ %. Denna faller dock hufvudsakligen på Västerås stad, hvars invånarantal vuxit från 12,380 år 1900 till 15,334 år 1905, eller med 23³⁶ %. Ser man tillbaka på en tioårsperiod, franträder residensstadens tillväxt än bjärtare. Staden hade år 1895 ett invånarantal af 8,579, som år 1905 ökats med 6,755 personer eller 78⁷⁴ % af 1895 års tal. Af öfriga städer visar Arboga en, om ock obetydlig, folkminskning under femårsperioden, Sala och Köping åter någon folkökning. Det säregna förhållandet med Västerås beror så godt som uteslutande på den inom samhället uppvuxna industrien; och staden företer af alla rikets städer med öfver tiotusen invånare år 1903 det näst högsta ökningstalet, eller 54 pro mille.

I anslutning till tabellen å sid. 4 i den tryckta berättelsen af den 31 december 1901 och med återgifvande af talen för de sista där upptagna femårsperioderna fullföljes här samma *tabell A* för nu ifrågavarande period.

Tab. A. Folkökningen i Västmanlands län åren 1886—1905.

År.	Folkmängd vid periodens slut.			Tillväxt i % af folkmängden vid periodens början.		
	Landsbygden.	Städerna.	Summa.	Landsbygden.	Städerna.	Summa.
1886—1890 . . .	114,625	21,899	136,524	+ 1.60	+ 14.54	+ 3.47
1891—1895 . . .	118,395	23,528	141,923	+ 3.29	+ 7.44	+ 3.95
1896—1900 . . .	119,524	28,721	148,245	+ 0.95	+ 22.07	+ 4.45
1901—1905 . . .	117,864	32,282	150,146	— 1.39	+ 12.40	+ 1.28

I fråga om *folkmängdstätheten* gafs i förra berättelsen en efter den administrativa indelningen anpassad uppgift, med arealtalen hämtade från Statistiska Centralbyråns för år 1890 offentliggjorda statistik. I sin nämnda berättelse hade dock Länsstyrelsen gjort en beräkning af länets areal på basis af nämnda statistik, men med iakttagande af förändringarna genom arealtalen för de områden, hvilka efter år 1890 omflyttats genom reglering af oregelbundenheten i rikets indelning eller eljest, utvisande, såsom här ofvan är antydt, en arealminskning af omkring 51⁵⁰ kvadratkilometer i uppgifterna utaf år 1890. Med användande af de sålunda i berättelsen den 31 december 1901 funna arealtal land meddelas här en öfversikt af länets folkmängdstäthet åren 1900 och 1905.

	Areal land. Kvkm.	Folkmängdstäthet på kvkm.	
		År 1900.	År 1905.
Västerås fögderi	1,293.74	23.5	23.6
Kungsörs >	1,515.48	18.4	18.2
Bergslags >	1,407.32	19.9	19.3
Salbergs-Väsby >	2,105.13	15.8	15.4
Västerås stad	15.93	777.1	962.6
Köpings >	7.48	622.7	633.0
Arboga >	20.29	260.0	253.2
Sala >	75.58	84.9	93.6
Hela länet	6,440.95	23.0	23.3

Huru befolkningen är inom olika delar af fögderierna utbredd samt huru en jämförelse med angränsande län i fråga om befolkningstäthet utfaller, därom är i förra berättelsen taladt.

Ehuru emigrationen till främmande länder icke är stor, har den dock stadigt ökats från 111 personer år 1899 till 478 år 1903, hvarefter en återgång inträder med 250 år 1904 och 199 år 1905. Att dessa tal icke öfva synnerligt inflytande på folkmängdssiffrorna, säger sig själf. Snarare spelar utflyttningen till andra inrikes orter en roll i detta såsom i många andra län. Skillnaden mellan inflyttning och utflyttning — *omflyttningsresultatet* — som år 1899 minskade länets folkmängd med allenast 37 personer, vållade däremot år 1902 en förlust af 1,834 personer, hvilket, trots ett nativitetsöfverskott samma år af 1,664 (11¹⁵ %), dock medförde en absolut folkminskning af 170 personer. Oför-

delaktigt ur befolkningsstatistisk synpunkt var ock år 1903, då genom omflyttning uppstod en förlust i folkmängd af 1,697 personer, ett resultat som dock utjämnas genom ett nativitetsöfverskott af 1,828 personer (12.25 %), så att en folkökning ändock uppstod af 131 personer. Allra mest ogynnsamt i detta hänseende var emellertid periodens sista år. Omflyttningsresultatet för detta visar en folkminskning af 1,743 personer, och då ökningen genom nativitetsöfverskott stannade vid 1,390 personer (9.31 %), så medförde året en absolut folkminskning af 353 personer.

Det kunde visserligen vara af stort intresse att här göra en sammanställning för något antal år af befolkningsstatistikens siffror rörande folkökningen och dess faktorer, men då Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i denna berättelse bör undvika återuppreparandet af redan offentliggjord statistik, läser det vara till fyllest att hänvisa till Statistiska Centralbyråns årliga uppgifter i ämnet.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har i senaste berättelsen antydt, att frågan om befolkningens *sedliga ståndpunkt* såsom föremål för undersökning i femårsberättelserna måste afse den objektiva sedligheten i inskränkt mening, eller såvidt den rörer individens förhållande till familjelifvet och statslifvet. De blad ur den officiella statistiken, hvilka plägat läggas till grund för ett omdöme i detta hänseende, fullföljas här nedan för nya fem år i följande *tabeller B—F* med tillagda summariska rekapitulationer från föregående tidsskede.

Tab. B. Antalet inom Västmanlands län födda barn, fördelade efter civilstånd, åren 1901—1905.

	Hela antalet i länet födde.			Oäkta födde i % af hela antalet födde.	
	Äkta.	Oäkta.	Summa.	I länet.	I riket.
<i>Landsbygden:</i> år 1901 . . .	3,015	390	3,405	11.45	9.72
» 1902 . . .	2,879	352	3,231	10.89	9.80
» 1903 . . .	2,752	388	3,135	12.22	9.71
» 1904 . . .	2,716	357	3,073	11.62	9.81
» 1905 . . .	2,626	364	2,990	12.17	10.02
<i>Städerna:</i> » 1901 . . .	694	118	812	14.53	20.06
» 1902 . . .	650	112	762	14.70	19.67
» 1903 . . .	712	104	816	12.74	19.27
» 1904 . . .	746	115	861	13.36	20.16
» 1905 . . .	653	127	780	16.28	20.40

Tab. C. Oäkta födde i % af hela antalet födde, åren 1881—1905.

Femårsperiod åren	Landsbygden.		Städerna.	
	I länet.	I riket.	I länet.	I riket.
1881—1885	10.74	8.47	15.15	18.74
1886—1890	10.94	8.55	15.49	17.97
1891—1895	11.39	8.68	14.13	18.15
1896—1900	12.53	9.36	15.59	19.26
1901—1905	11.67	9.81	14.30	19.92

Tab. D. Vid underdomstolar i Västmanlands län för brott eller förseelser mot strafflagen sakfällde, åren 1900—1904.

Å r.	Däraf för						Däraf för						Antal sakfällde för förseelser.	Däraf för flykteri.	
	Antal sakfällde för gröfre brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.	Antal sakfällde för ringare brott.				
1900	63	3	6	13	3	32	379	174	35	83	19	25	6	1,604	1,516
1901	55	6	2	4	1	35	355	163	51	67	11	19	4	1,450	1,314
1902	71	11	8	5	1	36	382	219	35	73	9	19	8	1,653	1,424
1903	66	9	4	8	3	37	338	159	46	66	10	31	3	1,379	1,275
1904	51	6	8	5	4	28	310	139	18	53	8	26	14	1,300	1,219
1900—1904	306	35	28	35	12	168	1,764	854	185	342	57	120	35	7,386	6,748
1895—1899	258	19	21	31	8	138	1,577	607	195	430	31	93	28	5,729	5,309
1890—1894	251	20	28	29	8	128	1,200	371	136	307	15	100	35	3,519	3,284

Tab. E. Medeltal af de vid underdomstolar i Västmanlands län för brott eller förseelser mot strafflagen sakfällde, åren 1880—1904.

Åren	Gröfre brott.	Ringare brott.	Förseelser.	Summa medeltal.
1880—1884	48	137	370	555
1885—1889	38	172	566	776
1890—1894	50	240	704	994
1895—1899	51	315	1,145	1,511
1900—1904	61	353	1,477	1,891

Anm. Medan folkmängden under åren 1880—1904 växt med endast 16.07 %, hade antalet brott och förseelser från perioden 1880—1884 till perioden 1900—1904 ökat med 240.72 %.

Tab. F. Handlagda brottmål vid underdomstolarne, åren 1900—1904.

År.	Inom Västmanlands län.			Inom riket.			Länets brottmål i % af rikets.	Länets folkmängd
	Å landet.	I städerna.	Summa.	Å landet.	I städerna.	Summa.		
1900	419	1,808	2,227	20,119	31,345	51,464	4.32	2.89
1901	399	1,598	1,997	21,204	29,763	50,967	3.92	2.89
1902	429	1,670	2,099	19,452	28,605	48,057	4.33	2.87
1903	412	1,697	2,109	19,294	28,205	47,499	4.44	2.86
1904	355	1,489	1,844	19,320	29,287	48,607	3.79	2.84
1900—1904	—	—	—	—	—	—	4.16	2.87
1895—1899	—	—	—	—	—	—	3.86	2.89
1890—1894	—	—	—	—	—	—	3.26	2.89
1880—1889	—	—	—	—	—	—	2.88	2.82

Dessa siffersammanställningar synas utmärka:

att talet för de å landsbygden födda oäkta barn i % af hela antalet födde, under den senare hälften af 1890-talet uppe i 12⁵⁰ %, icke innevarande period ökats, utan snarare något gått tillbaka;

att enahanda iakttagelse i än högre mått äger rum be-
träffande länets städer, hvilkas procenttal af oäkta födde med ett medeltal af omkring 6 % understiger procentalen för rikets städer i allmänhet, under det att länets landsbygd i detta hänseende fortfarande inverkar ogynnsamt på rikets statistik;

att trots folkökningen de gröfre brotten under de senaste tjugu åren icke afsevärdt ökats, hvaremot antalet ringare brott under samma tid nästan tredubblats och förseelserna än mera vuxit i antal;

att däremot under innevarande femårsperiod, eller rättare från och med år 1900, en jämn förminskning i antalet såväl ringare brott som förseelser är att konstatera; och

att särskildt de i förra berättelsen framhållna höga talen för befrade fylleriförseelser, år 1899 ej mindre än 1,716, under perioden stadigt nedgått till omkring 1,200;

och torde sistnämnda två iakttagelser ådagalägga befo-
genheten af det i förra berättelsen yttrade antagande, att de då anmärkta höga talen af fylleriförseelser vore beroende af mängden af stora, då pågående allmänna arbeten, efter hvilkas slut man torde kunna motse en återgång i dessa förseelsers antal.

I sammanhang härmed åberopar Länsstyrelsen den å sid. 22 införda tabell X, som utmärker, att omsättningen af spirituosa hos städernas spritbolag under perioden högst väsentligt aftagit, i allmänhet med 20 %. Magistraten i Västerås upplyser, att utskänkingen å stadens krogar under samma tid, trots folkmängdens betydande tillväxt, icke nämnvärdt ökats; kvantiteten har hållit sig vid omkring 38,000 liter för år. Allmänt vitsordas ock af såväl magistrater som kronofogdar, att *rusdrycksmissbruket* aftagit hos befolkningen; en i Arboga iakttagen stegring i antalet åtalade fylleriförseelser tillskrifver magistraten i viss mån tillfälliga besökande från två uppgifna socknar i Örebro län. Med eftertryck framhåller magistraten i Sala, att en af orsakerna till de många fylleriförseelserna utan allt tvifvel skulle vara att tillskrifva bestämmelsen, att en liter brännvin skall vid utminuterung vara minsta tillättna försäljningsbelopp.

På grund af hvad sålunda anförts torde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vara berättigad till uttalande af det allmänna omdöme, att, om ock under de senaste fem å sex åren vissa tecken, enkannerligen en iakttagen minskning i antalet befrade fylleriförseelser, fördelaktigt vittna till förmån för det sedliga tillståndets förbättring inom länet, brottmålsstatistiken, i all synnerhet städernas, äfven med fästadt afseende på deras folkmängds tillväxt, ingalunda ännu utgör ett fullt tillfredsställande vittnesbörd om den medborgaranda och personliga ansvarskänsla, som bildningsarbetet och åtskilliga andra goda företag ute i orterna borde vara ägnade att väcka till lif och främja. Särskildt fäster Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande uppmärksamhet vid att länets folkmängd utgör blott omkring 2⁵⁰ % af rikets,

men dess brottmål 4¹⁰ % af landets i sin helhet. Anmärkas bör ock, att Västerås stad, som flere år varit främst bland rikets städer med hänsyn till brottmålen antal i förhållande till folkmängden, visserligen år 1901 i detta fall öfverflyglades af Sundsvall, som då räknade 81 brottmål på 1,000 af medelfolkmängden, men att Västerås år 1903 åter intar sin gamla plats i skalan med 75 brottmål på 1,000 invånare. Närmast kommo då Karlstad med 74 samt Stockholm, Göteborg och Söderhamn med 68. Denna för Västerås nedsättande statistik, som äger bestånd ända från år 1898, borde, för att upprepa ett yttrande i förra berättelsen, »verka manande på dem, som hafva att i en eller annan ställning skaffa med ungdomen, ty det är utan all fråga en tygellös ungdom, som sätter fläcken på samhället».

I detta sammanhang och då goodtemplarordens förnämsta uppgift riktar sig på medborgarnes sedlighet, bör här nämnas, att dess verksamhet inom länet fortfarande synes liffull. Från att vid periodens början omfatta 78 loger med 5,146 medlemmar, räknar orden vid dess slut 87 loger med 5,493 medlemmar, förutom 31 s. k. ungdomsloger med 1,627 medlemmar. Egna ordenshus finnas till ett antal af 39 med ett taxeringsvärde af 298,400 kronor, däribland en år 1901 i Köping för en kostnad af 57,000 kronor uppförd byggnad, innehållande två samlingssalar, den större använd jämväl till teater och rymmande 600 personer. Uppförandet af dylika byggnader underlättas af en särskildt samlad byggnadsfond. För folkupplysningen arbetar orden genom att å orter, där de af staten och kommunen understödda föreläsningssällningar icke finnas, anordna studiecirkel och föreläsningar i logerna. Länets distriktloge har uppsatt 8 vandringsbibliotek, som uppgifvas lifligt cirkulera. Entusiasmen för ordens verksamhet söker man elda genom anordnandet vid midsommartiden af större offentliga nykterhets- och ungdomsmöten samt instruktionskurser i nykterhets- och ordensarbetet. Den i förra berättelserna omnämnda själphjälpsföreningen, som omfattar hela landet, uppgifves hafva i ett stort antal fall utbetalt det betingade kapitalet af 2,000 kronor till delägarna i storbhus efter afidna medlemmar inom länet. Distriktlogens sekreterare meddelar slutligen, att orden fortfarande bibehåller sin bestämmelse om politisk och religiös neutralitet.

I afseende på *religiositeten* bland befolkningen uttalade sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i sin förra berättelse med den fullständighet, att icke något synes nu vara att i detta ämne tillägga. Förnekas kan ej, att en religiös nitälskan uppenbarar sig äfven, och icke minst, där densamma i sina yttringar pekar hän mot separatism. Ett vittnesbörd därom äro obestriddligen de uppoffringar, som af frikyrkliga grupper göras för inrättande af egna gudstjänstlokaler. Brandförsäkringsvärdet af dessa, upptaget i förra berättelsen till 434,480 kronor, beräknas nu, enligt uppgifter från försäkringsgifvarne, utgöra 635,320 kronor. I denna summa ingår icke det belopp, som för byggnader å landet kan vara försäkradt hos aktiebolag.

Om den särskilda yttring af religiös och filantropisk verksamhet, som härflyter från frälsningsarméns arbete inom länet, är för nu ifrågavarande tidsskede icke något annat att anteckna, än att armén år 1902 börjat verka äfven i

Tärnsjö inom Nora socken, hvaremot den nedlagt sitt arbete i Simtuna och Skultuna. Egna fastigheter för verksamhetens bedrivande hade armén vid periodens slut i Arboga, Hvittinge, Harbo och Norberg.

Till upplysning om, hvilka *tidningar* äro inom länet mest spridda, har Länsstyrelsen för denna berättelse likasom för de senaste afgifna infordrat uppgift om prenumerantantalet vid periodens slut hos samtliga postanstalter inom länet å de i efterföljande tabell förtecknade tidningar. Däraf visar sig, att antalet prenumeranter sedan år 1890 fördubblats; och kommer år 1905 en tidning på något mera än hvar fjärde invånare. Motsvarande tal voro år 1900 en på hvar femte, år 1895 en på hvar sjätte och år 1890 en på hvar åttonde invånare; och lära dessa siffror i sin mån vara betecknande för det intresse, hvarmed allmänna tilldragelser i vår tid följas, och för tidningspressens utomordentliga betydelse.

Tidningens namn.	Antal ex.	Tidningens namn.	Antal ex.
Aftonbladet (alla uppl.) . . .	6,862	Sala Allehanda	2,467
Allers familjejournal	539	Sanningsvitnet	1,051
Arboga tidning	997	Socialdemokraten	476
Avesta tidning	1,597	Stockholms Dagblad	341
Bergslagens tidning	115	Stockholms-tidningen	4,072
Bergslagsbladet	3,340	Svenska kyrkans missionstidning	101
Dagen	325	Svenska Dagbladet	803
Dagens Nyheter	389	Svenska Morgonbladet	1,232
Enköpingsposten	915	Svenska Posten	154
Eskilstunakuriren	477	Templaren	190
Polket	377	Triumf	991
Fäderneslandet	44	Veckoposten	373
Håndtverks- o. Industritidning	59	Västmanlands Allehanda . . .	1,009
Hälsovänner	51	Västmanlands läns tidning . .	1,292
Idun	421	Vårt Land	1,358
Jordbrukarens tidning	22	Östra Västmanland	332
Köpingsposten	959	Summa år 1905	34,700
Missionsförbundet	168	» » 1900	30,470
Nya Dagligt Allehanda	332	» » 1895	22,350
Post- och Inrikes Tidningar .	32	» » 1890	17,020
Reformatorn	437		

Kroppsarbetarnes sammanslutning i fackföreningar för tillvaratagande af medlemmarnes fackliga och ekonomiska intressen är fortfarande ett utmärkande tecken för den *sociala rörelsens* lifaktighet. Ofta bildas vid sidan af dessa föreningar och med ledamöter från dem alla en »arbetarekommun» för att främja medlemmarnes sammanhållning i kommunala och politiska angelägenheter. Dylika »arbetarekommuner», utgörande direkta afdelningar af socialdemokratiska arbetarepartiet, finnas nu flerstädes, såsom i Västerås, Kungsör och Västanfors. Socialistiska ungdomsklubbar hafva bildats flerstädes, såsom i Västanfors, vid Ängelsberg, Kärrgrufvan, i västra delen af Västerås fögderi o. s. v. Äfven på landsbygden utbreder sig fackföreningsrörelsen, och nya föreningar hafva under perioden bildats inom Västerås, Kungsörs och Bergslags fögderier, där industri förekommer.

Men agitationen utbreddes, synnerligast med hänsyn till den politiska rösträttsrörelsen, äfven bland jordbruksarbetarne.

Under en kortare tid af sommaren 1903 förekom en arbetsafstängning vid verkstäderna i Västerås och Arboga, men år 1905 drabbades naturligen länets industri på ett verkningsfullt sätt af den allmänna *lockout*, som under fem månaders tid rådde inom den mekaniska verkstadsindustrien i en stor del af landet. Då arbetsgifvarne läto sig angeläget vara att härunder söka bereda arbete åt de icke organiserade arbetarne, kunde det knappast förhindras, att slitningar inom arbetarekretsarne skulle förekomma; men ehuru skydd för de arbetsvillige måste af polismakten beredas, blefvo sammanstötningarne ej af allvarsammare art.

I underdånig skrifvelse den 7 mars 1903 lämnade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en utförlig redogörelse för den *strejk*, som den 12 maj 1902 utbröt hos Bultfabriksaktiebolaget vid Hallstahammar. Denna strejk omfattade visserligen blott en arbetsstyrka af omkring 200 man, men genom sin långvarighet och de särskilda omständigheter, hvilka voro med densamma förknippade, utgör densamma ett så märkligt blad i arbetarörelsens historia inom detta län, att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anser sig böra här i största korthet redogöra för strejkens uppkomst, de orsaker, hvaraf den betingades, samt dess allmänna förlopp.

Först må här nämnas, att Bultfabriken, anlagd omkring 1870 för tillverkning af bult, mutter och rälsspik samt nitnagel, arbetat med mycken framgång; att intill ifrågavarande tidpunkt ett godt förhållande alltjämt varit rådande emellan arbetsgifvaren och hans arbetare, hvilkas villkor allmänt här i orten ansetts såsom synnerligen fördelaktiga; att sålunda ett stort antal af arbetarne under de närmast föregående åren åt sig kunnat uppföra egna hem på själfständig grund, hvarvid aktiebolaget städse varit i väsentlig grad ekonomiskt understödande; samt att aktiebolaget särskildt till en hvar bland arbetarne, som skött sin syssla oklanderligt, på tjugonde årsdagen af dennes anställning lämnat en premie af 500 kronor. Man skulle kunna vänta, att vid ett sådant verk med en fast arbetarestam, där traditionerna bevarats goda, störande mellanhafvanden borde kunnat utjämnas utan verklig strid. Det torde ock kunna antagas, att den ifrågavarande konflikten icke skulle utbrutit eller åtminstone icke nått någon afsevärd varaktighet, därest arbetarne själfva liksom arbetsgifvaren beslutit i egen sak. Men det är icke möjligt för en utanför stående att värja sig för den föreställningen, att främmande inflytelser varit här, som annorstädes i dylika fall, bestämmande. Åtskilliga vittnesbörd tala därför.

Strejkens orsaker voro ursprungligen af ekonomisk art. Genom de stora prisfallen och den ringa efterfrågan inom nästan hela järnindustrien, som inträdde under senare hälften af år 1900, nödgades Bultfabriksaktiebolaget, såväl som åtskilliga andra järnmanufakturverk, ej allenast sänka prisen å sina tillverkningar utan ock att i betydlig grad inskränka desamma. Däraf följde, att aktiebolaget måste minska sin arbetspersonal från omkring 300 till vid pass 200; och styrelsen följde då såvidt möjligt den regeln, att de arbetare, hvilka varit längre anställda vid fabriken, och

särskildt de gifta, bibehöllos framför andra. När så prisen på nyåret 1901 åter föllo, blef det af nöden att i februari månad sänka aflöningarna för såväl ackords- som timarbetare med 10 procent och att inskränka den dagliga arbetstiden från 10 till 9 timmar, detta senare på det att man skulle kunna bibehålla så många arbetare som möjligt. Genom ytterligare prisfall å mutter lannu sig aktiebolagets styrelse i november 1901 föranlåten att för tiden från och med den 1 december samma år afdraga ännu fem procent på arbetslönen för ackordsarbete å denna artikel. Det därigenom bestämda ackordspriset lämnade i allt fall en timpenning från 15 till 20 öre för de yngste samt från 30 till 50 öre för de äldste bland de arbetare, som sysselsattes inom afdelningen för muttertilverknigen; och man ansåg då för arbetarne förmånligare att tåla en sådan nedsättning, hvarigenom deras verksamhet kunde få fortgå, än att tillverkningen skulle afbrytas för den ökade konkurrensen med såväl de inhemska fabrikaten som den utländska varan.

Då ingångna order något ökats, kunde man den 1 april 1902 förlänga arbetstiden till tio timmar, och då behof tydligen förelåg att höja aflöningen för dem af arbetarne, som ej hade ackordsarbete, föreslogs inom styrelsen, att det i februari 1901 införda afdraget af tio procent å timlönerna skulle få bortfalla, så snart order inginge i sådan myckenhet, att fabriken kunde upphöra att arbeta blott på lager, något som under en lång tid måst äga rum för att bereda arbetarne sysselsättning.

Men redan den 10 april 1902 inkom till disponenten en af 131 arbetare underskrifven framställning, som i sju särskilda punkter innehöll arbetarnes kraf. Förutom fordran på en omedelbar återgång till de priser, som betalades före afdraget å betalningen för muttertilverknigen den 1 december 1901 m. m., yrkades nu bland annat fastställande af en minimilön pr timme af 23 öre för dem bland fabriken järnarbetare, som fyllt 18 år, och af 25 öre för dem, som uppnått 20 års ålder, med iakttagande därjämte att de arbetare, som icke genom nämnda minimilöner erhöles minst 2 öres förhöjning å gällande timlöner, måtte beredas en förhöjning af nämnda belopp.

Vissa af de gjorda betingelserna biföllo genast, men på de öfriga erhöles nekande svar, beroende på gällande handelskonjunkturer. Men särskildt betonades i styrelsens svar, att bolaget icke kunde ingå på att låta timpenningen bestämmas allenast af en arbetares ålder, enär styrelsen af erfarenhet visste, huru ytterst olika arbetsprodukt arbetare under en och samma tid och under i öfrigt samma villkor åstadkomme och särskildt att arbetsmetoderna af olika individer inlärdes på mycket olika tid. På grund häraf och enkannerligen därför att styrelsen ville tillgodose de äldre bland arbetarne, hvilka hufvudsakligen hade timlön, med en högre sådan, gafs dem det svar, att de från och med den 1 maj 1902 skulle erhålla samma timpenning, som var gällande för februari 1901, utan något afdrag, och därjämte att nya ackordspris om möjligt skulle bestämmas före ackordets början, hvaremot styrelsen ej, på sätt arbetarne fordrat, kunde gå in på att för ackordet garantera minst ett belopp motsvarande timpenningen, då därigenom hela syftet med ackordsbetalningen skulle förfelas.

Ytterligare underhandlingar fördes, men då icke någondera parten vek från sin ståndpunkt, utbröt strejken, som ofvan nämnts, den 12 maj 1902. Man antog inom aktiebolagets styrelse, att den skulle blifva af kort varaktighet, men då denna förmodan icke besannades, uppdrogs åt disponenten att antaga så många af de strejkande, som ville återgå i arbetet, och att i öfrigt anställa främmande arbetare samt verkställa likvid med och afhysa dem bland de forna arbetarne, hvilka icke ville taga upp arbetet. Det visade sig då, att endast 17 man, hvilka underlåtit deltaga i strejken, önskade kvarblifva i arbetet, hvaremot de öfriga, inemot 200 man, vägrade att återgå. Frivilligt eller efter dom afflyttade alla, som voro inhysta i aktiebolagets hus, och nya arbetare antogos efter hand, så att fabriksdriften den 31 december 1902 omfattade 202 man, inflyttade från vidt skilda orter.

Men de strejkande arbetarne ådagalade ett bullersamt, hotfullt och våldsamt uppförande, så att förstärkt polisbevakning blef af nöden. Dennas omfattning växlade på olika tider, men uppgick understundom till åtta konstaplar under befäl af en extra länsman, och polisbevakningen måste göra tjänst till inemot slutet af år 1903. De strejkande arbetarne sökte på alla upptänkliga sätt förolämpa och smäda såväl fabriken tjänstemän som de nyantagne arbetarne. Under hela tiden uppehölo de sysslolöse en ordnad vaktposter vid närmaste järnvägsstationer och på de till fabriken ledande vägar, för att medelst varningar och hot afhålla anländande arbetssökande att taga anställning vid fabriken. Utan allt tvifvel föröfvades därvid ofta brott mot 15 kap. 22 § strafflagen i dess nu gällande lydelse, änskönt åtal i saknad af angivelse och bevis icke annat än undantagsvis kunde ske. Hvarje spår af besinning och vett syntes utplånade hos strejkarne, och företrädesvis efter mörkrets inbrott förekom stenkastning mot verkets tjänstemän och polisbevakningen, inslagning af fönster och andra hemfridsbrott; äfven rubbande af dammluckor hörde till de vanliga yttringarna af de strejkandes missnöje och hat. Det inses lätt, att dylika våldsdåd och okynne af en vilseförd arbetarehop om ett eller annat hundratal icke inom ett vidsträckt område på landet kunde alldeles förekommas, äfven om polisstyrkan varit än större, och i detta fall kunde polismakten icke vinna något biträde af de nyantagne arbetarne. Hatet emot dessa var i all synnerhet i förstora så intensivt, att förvaltningen måste anordna tillfälliga bostäder åt dem inne i fabriksbyggnaderna; och när omsider bostadslägenheter utanför måste tagas i anspråk, blef det af nöden, att eskort af polismän lämnades arbetarne under gåendet från hemmet till fabriken och tvärtom. Åtskilliga häktningar och åtal ägde rum, och de ådömda straffen visade sig framdeles ägnade att något stäfja den brottsliga sinnestriktningen hos de strejkande.

Af det föregående synes, att, ehuru strejken från början var effektiv och verkade som blockad af fabriken, arbetet dock snart nog kunde återupptagas med nya arbetare, mestadels jordbruksarbetare från Småland, Dalarne och andra orter. Någon synnerlig svårighet vid användningen af dem mötte icke, enär arbetet hufvudsakligen utföres af maskiner, hvilkas skötsel lätt kunde inläras. Så småningom växte

antalet arbetare, och det egendomliga förhållandet rådde här, att, när arbetet omsider var i full gång med en arbetsstyrka, större än vid strejkens utbrott, det stora flertalet strejkande, efter uppgift omkring 140 man utom hustrur och barn, mera än ett år efter strejkens utbrott uthärdade att i sina »egna hem» i fabriken omedelbara närhet sysslösa framleva sitt lif utan den ringaste nyttiga verksamhet, njutande dagligt underhåll från sammanskott af andra i den fackförening, de tillhörde. Det är bekant, att ett belopp af 1,500 å 1,600 kronor hvarje vecka från strejkens utbrott och åtminstone till våren 1903, således under loppet af omkring 45 veckor, från hufvudstaden tillfördes de strejkande. Det ligger i sakens natur, att ett dylikt sysslöst lefnadssätt, som ofvan omnämmts, blef ägnadt att i hög grad fördärfa de människor, som däråt hängäfvog sig. De vuxna afvandes från arbetet, och barnen vunno ett tvifvelsutan skadligt minne för lifvet. Också till dem sträckte sig depravationen, så att skolrådet måste ingripa bland annat därför, att barnen afhöllo sig från en folkskola, hvars lärare inhyst en s. k. strejkbrytare. Det kan tilläggas, att fabriken seger i denna strid så förbittrat sinnena hos den organiserade arbetarebefolkningen vid närliggande industriella verk, att yttringar däraf än i dag förspörjas. Sälunda undvikes i allmänhet allt umgänge med den nya arbetarestammen vid Bultfabriken; ungdom, tillhörande de olika grupperna, har visserligen sina förströelser, men hvar grupp för sig o. s. v.

Utom förluster och skador af ekonomisk och moralisk art vållade ifrågavarande strejk betydande utgifter för polisväsendet. Arbetsgifvarne, försköto alla därför erforderliga medel, men Eders Kungl. Maj:t har sedermera på underdånig framställning funnit godt att af statsmedel anordna ett understöd, enligt Civildepartementets bref den 30 oktober 1903 och den 7 juli 1905, af tillhoppa 3,841 kr. 49 öre.

Det angafs i förra berättelsen beträffande *hälsotillståndet*, att af sådana sjukdomsfall, som upptagas i Medicinalstyrelsens årsberättelser, anmäldes i Västmanlands län:

åren 1881—1885 16,962 fall. åren 1891—1895 29,905 fall.
 » 1886—1890 19,093 » » 1896—1900 46,045 »

Åren 1901—1905 utgör motsvarande tal 44,210 fall, hvaraf framgår, att sjukligheten är rätt hög. Ungefär hälften af sistnämnda tal (22,331) utgöres af akuta katarrar i luft-rören, epidemisk influensa inräknad. Växlingen emellan de skilda åren af perioden (från 10,000 till 7,300) har icke varit synnerligen stor. Nyss nämnda lägsta tal är för år 1905. Difteri, hvaraf man år 1899 räknade 1,015 fall och år 1900 mera än 900, har jämt sjunkit under perioden till omkring 500 fall år 1905. Likaså skarlakansfeber från 214 år 1901 till 77 år 1905.

Dödligheten har trots en hög sjukdomssiffra icke varit stadd i tillväxt utan tvärtom befunnits lägre än under förra perioden, hvilken (med 15.91 %) antecknades som den lägsta under de sista årtiondena. Medelmortaliteten för åren 1901—1905 var 14.71 %; för städerna 13.87 %, för landsbygden 14.96 %. Mortaliteten bland de födda under första lefnads-året, hvilken under förra perioden utgjorde 93.0 % har under åren 1901—1905 sjunkit för länet i sin helhet till 79.5 %; för landsbygden var talet 77.8, för städerna 86.5 %.

Det förtjänar antecknas, att enligt statistiken mortaliteten varit mindre och nativiteten större i städerna än på landsbygden. I länets städer afledo under perioden 1,990 personer, däraf blott 151 (7.59 %) i akuta infektionssjukdomar, men i tuberkulos och kräfta tillhoppa 615 (30.90 %). Tuberkulosen kräfde ensam 482 dödsfall (24.22 %) — af dem 347 i lungsot — och kräftan 133 (6.68 %). I städerna har således under ifrågavarande period ungefär hvar fjärde dödsfall orsakats af tuberkulos och hvar femtonde af kräfta. Från landsbygden saknas tillförlitliga uppgifter härom.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har i syfte att finna en grund för omdömet om *den ekonomiska ställningen* inom länet i de senast afgifna tre femårsberättelserna lämnat några tabeller rörande uppbördsresternas förhållande till debiteradt kronoutskyldsbelopp, lagsökningsmålen hos öfverexekutorerna och de utdömda beloppen, in-tecknad gäld och dess proportion till taxeringsvärdet å fast egendom, afvensom bankernas in- och utlåning m. m. Äfven om dessa tabeller skulle anses i förhållande till värdet af deras innehåll väl mycket vidga omfånget af denna underdåniga berättelse, har Länsstyrelsen dock trots sig böra fullfölja dem för nu ifrågavarande period, emedan de torde innefatta en eljest icke åtkomlig grund för ett uttalande i ofvanberörda ämne. De följa alltså här, *tabellerna G—L*.

Tab. G. Lagsökningsmål i Västmanlands län åren 1901—1905.

År.	Hos Länsstyrelsen.		Hos städernas öfverexekutorer.		Summa.	
	Antal mål.	Ådömdt belopp. Kronor.	Antal mål.	Ådömdt belopp. Kronor.	Antal mål.	Ådömdt belopp. Kronor.
1901	128	137,744	30	66,556	158	204,300
1902	131	96,287	25	13,055	156	109,342
1903	130	175,073	46	67,046	176	242,119
1904	178	190,453	33	31,527	211	221,980
1905	135	113,845	50	58,508	185	172,353
1901—1905	702	713,402	184	236,692	886	950,094
1896—1900	615	506,971	157	115,091	772	622,062
1891—1895	799	680,596	271	152,583	1,070	833,179
1886—1890	1,502	893,718	545	182,862	2,047	1,076,580

Tab. H. Intecknad gäld i Västmanlands län åren 1900—1904.

År.	Intecknad belopp. Kronor.	Taxeringsvärde. Kronor.	Inteckning i % af taxeringsvärdet.	Ökning (+) eller minskning (—) af procenttalet från föregående år.	
				Inom riket	Intecknad gäld i % af taxeringsvärdet.
1900	49,138,000	123,742,800	39.7	+ 2.5	47.8
1901	53,426,000	126,869,300	42.1	+ 2.4	48.8
1902	55,157,000	130,640,000	42.2	+ 0.1	50.5
1903	58,801,000	142,477,500	41.3	— 0.9	47.7
1904	61,537,000	144,809,500	42.5	+ 1.2	49.4

Tab. I. Antal utfärdade debetsedlar å kronoutskylder, debiteradt belopp samt uppbördsresternas förhållande till debiterade beloppet i Västmanlands län, åren 1901—1905.

År.	Antal utfärdade debetsedlar.	Debiteradt belopp. Kronor.	Vid uppbördsstämman oguldna		Oguldna	
			debet-sedlar. Antal.	belopp. Kronor.	debet-sedlar. %.	belopp. %.
<i>Landsbygden:</i> 1901 . . .	36,170	801,590	6,932	29,296	17.67	3.65
1902 . . .	36,774	756,689	6,731	26,715	18.30	3.53
1903 . . .	36,985	793,289	6,932	29,207	18.74	3.68
1904 . . .	37,070	710,959	7,314	31,567	19.73	4.44
1905 . . .	36,609	745,419	6,695	31,809	18.29	4.26
1901—1905	183,608	3,807,916	34,064	148,594	18.60	3.90
1896—1900	172,824	3,644,643	26,759	161,542	15.44	4.42
1891—1895	157,644	3,533,567	20,863	255,401	13.24	7.14
1886—1890	150,514	3,311,273	21,489	247,455	14.27	7.45
<i>Städerna:</i> 1901 . . .	10,428	199,827	3,297	15,138	31.62	7.57
1902 . . .	10,680	196,023	3,392	16,783	31.76	8.57
1903 . . .	10,565	219,577	3,140	16,995	29.72	7.74
1904 . . .	10,803	241,187	3,187	19,463	29.50	8.07
1905 . . .	11,365	257,890	3,537	20,338	31.12	7.87
1901—1905	53,841	1,114,504	16,553	88,717	30.74	7.96
1896—1900	43,062	548,846	10,915	38,759	25.24	7.02
1891—1895	36,925	540,270	9,066	35,223	24.49	6.54
1886—1890	31,616	351,352	6,441	19,321	20.31	5.50

Granskningen af dessa tabellariska öfversikter gifver följande resultat. Hvad först beträffar *intecknad gäld*, tabell H, har densamma under perioden 1901—1904 vuxit med omkring 12.4 millioner kronor och taxeringsvärdet med omkring 21 millioner, den förra siffran motsvarande 25.2 %, den senare 17 % af de respektive talen vid periodens början. Går man tillbaka till år 1895, utgör den intecknade gäldens tillväxt under nio år omkring 20 millioner kronor och taxeringsvärdets omkring 37 millioner. Procenttalet af intecknad gäld i förhållande till taxeringsvärdet, under perioden 1895—1899 ungefär 36 %, är nu 41 %. I själfva verket har, enligt hvad tabell M visar, behovet af penninginteckning ökat relativt vida mera än värdet af den pantsatta fastigheten. Tyvärr har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande icke haft tillfälle att skilja beloppet af inteckning i jordbruksfastighet från summan af inteckning i annan fastighet, hvilket onekligen skulle varit af stort intresse. Sannolikt skulle därpå framgå, att en betydande del af den intecknade gäldens ökning faller på byggnadsverksamheten i städerna. I jämförelse med förhållandet inom riket i dess helhet är ställningen inom Västmanlands län icke ofördelaktig, ity att intecknad gäld inom hela riket t. ex. år 1902 uppgick till 50.5 % af de pantsatta fastigheternas taxeringsvärde.

I fråga om *invånarnes skatteförmåga*, tabell I, visar sig, att de restskyldiges antal på landsbygden ökat, men procenttalen af på rest utestående kronoutskylder i förhållande till det debiterade beloppet minskats, och bägge företeelserna äro anmärkningsvärda. De restskyldiges antal i % af de

Tab. K. Enskilda bankers och aktiebankers in- och utlåning vid kontor inom Västmanlands län vid slutet af åren 1901—1905.

År.	Utestående fordringar, kronor.				Skuld för insatta medel, kronor.			
	Lån.	Diskonterade värlar.	Kreditiv och löpande räkning.	Summa.	Depositions- och kapitalräkning.	Upp- och afskrifning samt löpande räkning.	Sparkassa.	Summa.
1901	9,210,793	8,540,317	4,281,557	22,032,667	19,439,059	2,277,507	1,349,578	23,066,144
1902	10,965,311	9,482,344	4,113,116	24,560,771	19,191,062	2,318,383	1,575,805	23,085,250
1903	13,488,933	8,998,435	4,335,418	26,822,786	19,148,479	1,949,452	1,880,897	22,978,828
1904	15,106,801	8,697,043	3,940,469	27,744,313	19,157,474	1,985,539	2,277,083	23,420,096
1905	15,880,376	7,871,663	3,446,500	27,198,539	19,899,520	1,925,766	2,510,650	24,335,936

Tab. L. Sammandrag af statistiska uppgifter om sparbankerna i Västmanlands län vid slutet af åren 1900—1905.

År.	Delägarnes behållning. Kr.	Sparbankernas fonder. Kr.	Sparbankernas skulder. Kr.	Summa förvaltade medel. Kr.	De förvaltade medlen voro sålunda placerade.					Summa. Kr.
					Obligationer, aktier, kommunlån, fastighet, kassa m. m. Kr.	Fordran mot säkerhet af			Obetalda räntor och andra räkningar. Kr.	
						inteckningar. Kr.	borgen. Kr.	annat hypotek. Kr.		
1900	10,012,676	884,590	20,839	10,918,105	1,744,200	6,676,465	1,810,156	519,885	167,399	10,918,105
1901	10,879,048	920,196	35,004	11,834,248	2,134,732	7,401,892	1,935,701	168,650	193,273	11,834,248
1902	11,303,630	978,309	40,401	12,322,340	2,217,236	7,687,586	1,966,512	272,795	178,211	12,322,340
1903	11,794,868	1,033,102	202,300	13,030,270	2,192,598	8,304,310	2,004,304	339,305	189,853	13,030,270
1904	12,588,265	1,093,778	23,773	13,705,816	2,156,683	8,864,154	2,194,242	287,590	203,147	13,705,816
1905	13,434,903	1,147,358	73,836	14,656,097	2,256,692	9,617,502	2,210,710	362,785	208,408	14,656,097

skattskyldiges åren 1886—1890 var nämligen 14·27; siffran sjönk något nästa period, för att åren 1901—1905 stiga till 18·60. Resterande beloppet åren 1886—1890 utgjorde 7·45 % af det debiterade, men åren 1901—1905 endast 3·90 %; största fallet inträffade under 1890-talet, nämligen från 7·14 % förra hälften till 4·42 % den senare. I städerna har under de senaste 20 åren såväl de restskyldiges antal som procenttalet af restskrifna skattebeloppet i förhållande till det debiterade ökat, det förra från 20·31 % till 30·74 % af hela antalet skattskyldige, det senare från 5·50 % till 7·96 % af det debiterade beloppet.

Vidkommande redogörelsen för sparbankernas verksamhet, tabell I, finner man, att delägarnes behållning, som år 1900 utgjorde 10,012,000 kronor, under perioden ökats med öfver 3,400,000 kronor, emot 3,200,000 kronor under förra perioden. En annan iakttagelse är, att borgenslånen, som år 1900 utgjorde omkring 18·1 % af summa förvaltade medel, år 1905 bibehållit sig vid i det närmaste samma proportion, eller 16·5 %; dessa lån visa dock en absolut stegring under perioden af inemot 400,000 kronor. Rörelsen vid aktie- och privatbankernas kontor, tabell K, inom länet företer väl en relativt stor tillväxt å sparkasseräkning, dit sannolikt en del behållningar öfverförts från giroräkning, men däremot en mycket obetydlig ökning af depositionsräkningen. I sin helhet har inlåningen under perioden vuxit med omkring 1¼ million, under det att beloppet af utlåningen i olika former svällt ut med omkring 5 millioner kronor. Detta sistnämnda missförhållande emellan in- och utlåning har gifvit anledning till en speciell undersökning, i hvad mån länets befolkning under de senare femårsperioderna — från sedt de s. k. hypotekslånen — anlitat den allmänna krediten. För så vidt ett svar på den frågan kan härledas ur uppgifterna om intecknad gäld, dess procent å taxeringsvärdet samt ur redogörelsen för bankernas in- och utlåning, lämnas därom i tabell M följande siffersammanställning i afrundade tal för ett och annat af de senaste femton åren.

Tab. M. Den intecknade gälden samt in- och utlåning vid bankkontoren i Västmanlands län under senare år.

År.	Beloppet af intecknad gäld. Kronor.	I % af taxeringsvärdet.	Aktie- o. privatbankers vid länets kontor		Af sparbankerna förvaltade medel. Kronor.	Däraf utlånta mot säkerhet af	
			utlånta medel. Kronor.	inlåning. Kronor.		inteckning. Kronor.	borgens. Kronor.
1891 . .	35,272,000	34·6	10,890,000	12,580,000	5,996,000	3,527,000	1,520,000
1894 . .	41,798,000	38·8	10,520,000	12,780,000	7,137,000	4,324,000	1,458,000
1897 . .	40,324,000	35·7	10,740,000	14,900,000	9,152,000	5,248,000	1,943,000
1900 . .	49,138,000	39·7	20,270,000	21,370,000	10,918,000	6,676,000	1,810,000
1901 . .	53,436,000	42·1	22,030,000	23,070,000	11,834,000	7,402,000	1,936,000
1902 . .	55,157,000	42·2	24,560,000	23,080,000	12,322,000	7,688,000	1,967,000
1903 . .	58,801,000	41·3	26,820,000	22,970,000	13,030,000	8,304,000	2,004,000
1904 . .	61,537,000	42·5	27,740,000	23,420,000	13,706,000	8,864,000	2,194,000
1905 . .	66,255,000	45·1	27,198,000	24,336,000	14,656,000	9,618,000	2,211,000

Det visar sig häraf, att beloppet af intecknad gäld under fjorton år vuxit absolut med 87·8 %, och att tillväxten i % af taxeringsvärdet ökats med 10·5 %; samt att, under det kreditbankernas inlåning från och med 1891 till och med 1901 städse var större än deras utlåning, detta förhållande blifvit omvändt med år 1902, så att utlåningen 1905 var nära 3 millioner kronor större än inlåningen. Hvad sparbanksrörelsen beträffar, visar det sig, att allmänheten synnerligen under de sista åren måst i väsentligt högre grad än förut anlita dessa för intecknings- och borgenslån.

Äfven om den betydliga ökningen af intecknad gäld får anses bära vittne om en ganska liflig utveckling af näringsarna och till en icke obetydlig del bör skrivas på byggnadsverksamheten i städerna, torde dock af det ofvan anförda kunna dragas den slutledning, att befolkningens ekonomiska ställning under den ifrågavarande femårsperioden i stort sedt ingalunda oväsentligt försämrats, ett förhållande som noga öfverensstämmer med jordbrukets ogynnsamma läge och äfven med bergsbrukets och järnmarknadens tryckta ställning, hvarom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande får här nedan vidare yttra sig: Skulle man med någon kännedom om förhållandena inom skilda lager af befolkningen våga uttala en förmodan om verkningarna af periodens ogynnsamma konjunkturen på den ena och andra gruppen af befolkningen, vill det synas, som om dessa verkningar hufvudsakligen drabbat näringsidkarne, i all synnerhet jordbrukarne, af hvilka ett flertal bland de större måst afträda sina tillgångar till konkurs, under det att den kroppsarbetande samhällsklassen i öfrigt torde lyckats rätt väl bibehålla sina villkor oförändrade, helst om man bortser från förlusterna af 1905 års långvariga lockout inom verkstadsindustrien. Detta omdöme öfverensstämmer ock med de berättelser, som magistrater och kronofogdar afgifvit.

Här meddelas några inkomna uppgifter om arbetslöner för de kroppsarbetande klasserna år 1905:

I städerna:

	Per timme.	Per vecka.
Murare	55 öre.	Bryggeriarbetare 16 kr.
Byggnadsnickare	42 »	Kakelugnsmakare 25 »
Sten- och grofvarbetare	26 »	Bageriarbetare 22 »
Målare	45 »	Skrädderiarbetare 18 »
Plåtslagare	47 »	Skoarbetare 15 »
Järn- och metallarbetare	30 »	Typografer 23 »
Gjutare	38 »	
Sadelmakare	32 »	

Å landet:

Inom jordbruksnäringen per år:	
Gifta arbetare: husrum, vedbrand samt kontant	450—500 kr.
Ogifta drängar: » » och kost samt kontant	200—250 »
Pigor » » » » »	100—150 »
Inom järnhanderingen per år:	
Valsverks-, ånghammars- och martinarbetare	1,300 »
Rör- och tråddragare	1,100—1,300 »
Öfriga verkstads-, gruf- och hyttarbetare	800—1,000 »

3. Näringar.

Jordbruk och boskapsskötsel. Den period, som i denna berättelse afhandlas, innefattar åtminstone till och med år 1904 en rad af för det västmanländska jordbruket mindre gynnsamma år, och det sistnämnda året var, enkannerligen för den del af länet, där jordbruk och husdjursskötsel äro hufvudnäringar, nämligen slättbygden norr om Mälaren, ogynnsammare än något föregående i det nya seklet. Med undantag för Norra Fjärdhundra landtbruksdistrikt, eller Öster-Våla, Harbo, Huddunge, Nora och Enåkers socknar, samt vissa delar af Sala och Norbergs distrikt inhöstate länet en synnerligen svag skörd, enligt Hushållningssällskapets uppgift svagare, än hvad förut i mannaminne förekommit. Särskildt vållade den betänkliga bristen på halm såsom fyllnadsfoder i ladugårdarne, att man måste genom öfverenskommelse med järnvägsförvaltningarna och eljest söka bereda lättnader för anskaffning och hitforsling af halm från aflägsset belägna orter. Äfven om året 1905 så till vida skilde sig från de föregående, att skörden då måste betecknas såsom fullt medelmåttig, måste dock jämväl detta år såsom jordbruksår räknas till de mindre goda, om hänsyn toges till den knappa höskörden och afkastningen af vår-sådeshalmen, af hvilka produkter den för jordbruksnäringens bärighet så viktiga nötboskapsskötseln väsentligt beror.

Själaf har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, på grund af inkomna uppgifter, i tidigare offentliggjorda berättelser betecknat 1901 års *skörd* med afseende på myckenheten såsom icke medelmåttig och med afseende på beskaffenheten såsom god; 1902 års så till myckenhet som beskaffenhet icke medelmåttig; 1903 års såsom fullt medelmåttig till myckenheten och i anseende till beskaffenheten såsom medelmåttig; 1904 års såsom till myckenheten under medelmåttan, om än till beskaffenheten öfvervägande god; samt 1905 års såsom fullt medelmåttig.

Enligt den plan för bedömande af länets framsteg på jordbrukets område, hvilken antydts i förra berättelsen, öfvergår Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande nu till ett sammandrag af redogörelserna för verkställda arbeten i och för *jordens torrläggning*. Följande af statens inom länet stationerade landtbruksingenjör handlagda förrättningar hafva omfattat:

71 laga syneförrättningar	3,549	har
Täckdikningsföretag	215	»
Planer för indelning till omloppsbruk	324	»
Mindre afdikningsförslag och andra arbeten	899	»
	Summa	4,987 har.
Under hans kontroll utförda diknings- och vattenafledningsarbeten	6,081	»
	Summa	11,068 har.

Den af Hushållningssällskapet anställde länsagronomen har enligt Länsstyrelsens förordnande handlagt förrättningar angående afdikning på 18 förrättningsställen med en torrlagd areal af 855⁶⁵ hektar samt 21 enskilda afdikningar

med en areal af 819¹⁶ hektar torrlagd mark, hvartill komma 45 förrättningar för diverse uppgifter utan angifven areal. De under hans inseende ställda dikningsförmän hafva ledt täckdikning å en areal af sammanlagdt 1,825 hektar samt dessutom verkställt en mängd förrättningar af skilda slag för hvarjehanda ändamål.

Det i förra berättelsen omnämnda stora företaget för sänkning af sjön Hallaren och torrläggning af Sala damm med flere arbeten i fråga om Sala hyttas vattensystem har under perioden fullbordats, och blef af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen godkändt år 1905. Enligt särskilda kontrakt med nämnda styrelse angående beviljade odlingslån till sammanlagdt belopp af omkring 300,000 kronor, äro vederbörande jordägare skyldiga att hafva fullbordat odlingsarbetet å den genom Hallarens sänkning och Sala damms tappning torrlagda jorden före den 1 september 1910 och å den jord, som vunnits eller förbättrats genom Klashomyrens utdikning, före den 1 september 1908. Redan äro betydande områden uppodlade; man torde kunna antaga, att vid slutet af år 1905 en fjärdedel af den odlingsbara jorden vid Hallaren och Sala damm samt antagligen något mera än hälften af nyvunnen jord i Klashomyren var lagd under plogen. — Kostnaden för vattenafledningen, enligt förra berättelsen beräknad till 345,000 kr., har i verkligheten utgjort 407,000 kr. Ökningen antages bero väsentligen på en entreprenörs obestånd samt därpå, att en öfver Sagån uppförd stenbro rasat och måst ombyggas.

Under perioden har af statens landtbruksingenjör planlagts och sedermera utförts en förrättning för Sagåns sänkning på sträckan emellan Bispebo och Väst-Tärna. Företaget har omfattat arbeten i Sagån för en beräknad kostnad af 68,000 kronor samt vidgning och fördjupning af åtskilliga afloppsgrafvar och diken för en kostnad af 2,500 kronor. Vid syneförrättningen uppskattades, att genom dessa arbeten skulle den i företaget ingående jorden stiga i värde med omkring 147,000 kronor. Med sällspord enighet beslöto sig deltagarna för företagets utförande, till hvilket statslån utverkats.

Slutligen bör i detta sammanhang omnämnas, att jordägarna utmed Tillbergaån efter förnyad uppskattning af jordvärdet enats om att låta utföra en del arbeten för en säker reglering af vattenståndet; och torde därmed komma att afslutas den sedan mera än fyrtio år med längre eller kortare tids mellanrum fortgående rensningen af ifrågasvarande vattendrag. Äfven har sänkning af Vansjön och Gårdsjön i Norra Fjärdhundra distrikt, där i allmänhet större afdikningar pågå, under perioden begynnats; och i Björskogs socken har man arbetat på en del invallningar mot Arboga å. Såväl detta vattendrag som Hedströmmen och sjön Mälaren hafva under ett par år af perioden vållat mer än vanligt starka öfversvämningar; och det uppgifves, att några kronoarrendatorer inom Köpings, Kungs-Barkarö och Kung Karls socknar endast under år 1904 därigenom ledo en förlust af omkring 27,000 kronor.

För främjandet af en allmännare *trädgårdsodling* har Hushållningssällskapet under den förflutna femårsperioden verkat på ungefär samma sätt och med i det närmaste enahanda omkostnader, som i förra berättelsen är nämndt.

Rörande verksamheten vid den i Västerås inrättade *kemiska stationen* och frökontrollanstalten har inkommit den i *tabell N* intagna tabellariska redogörelse.

Vid *frökontrollanstalten* hafva under perioden undersökts följande antal prof:

	Fullständiga.	Partiella.	Summa.
Sädesväxter	224	5,230	5,454
Foderväxter	261	210	471
Rotfruktsväxter	—	2	2
Barrväxter	2	30	32
Summa	487	5,472	5,959

Man kan öfver hufvud säga, att *Hushållningssällskapets* arbete för jordbrukets höjande riktar sig på att genom åtskilliga initiativ och understöd så småningom göra det mindre jordbruket lönande. I sådant afseende hafva åtskilliga uppslag, hvilka lofva godt för framtiden, gjorts under de senaste åren. Förutom att sällskapet i anledning af de underhålliga skörderesultaten upphandlat och fördelat godt utsäde på förmånliga villkor, har sällskapet anvisat medel för den första organisationen af en sammanslutning för ekonomiska intressen. Under en centralförening i Västerås åsyftas bildandet af filialer ute i orterna, företrädesvis för uppköp och tillhandahållande af pålitligt utsäde och goda gödningsämnen samt kraftfoder. Premiering af mindre jordbruk begynnade år 1905. Alltsedan år 1902 anordnar och främjar sällskapet med anslag resor af yngre jordbrukare under erfaren mans ledning till instruktiva studier af smärre jordbruk i södra delarne af riket samt i Danmark. Att de härunder gjorda iakttagelser omsättas i hembygden är visst, och särskildt har kännedomen om danskarnes sätt att rationellt tillvarataga kreatursspillingen ledt till efterföljd här i länet, så att sällskapet funnit sig föranlåtet att afsätta en särskild fond för understöd vid anläggning af gödselstäder efter danskt mönster. Egna-hems-lån förmedlades af säll-

Tab. N. Undersökta prof vid kemiska stationen i Västerås, åren 1901—1905.

Undersökta ämnen.	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Jordarter	37	21	6	23	36
Jordförbättringsmedel	16	12	4	14	10
Gödningsämnen	70	64	73	44	60
Fodermedel	81	126	52	92	123
Vatten	50	54	27	41	28
Mejeriprodukter	6,919	9,214	9,200	7,947	7,079
Närings- och nyttningsmedel	5	8	60	14	10
Giftprof (arsenik o. dyl.)	237	463	390	440	339
Tekniska produkter och öfriga föremål	40	46	93	69	128
Summa	7,455	10,008	9,905	8,684	7,813

skapet det första året, 1905, till ett kapital af omkring 58,000 kronor.

Med afseende å hvad ofvan yttrats beträffande skörden under femårsperioden inses lätt, att *boskapsskötseln* drifvits under jämförelsevis ogynnsamma förhållanden. De höga foderprisen hafva orsakat nedsättning i antalet underhållna djur och dessutom framkallat de för egendomarne fördärfliga s. k. grödköpen samt foderförsäljningar i stor skala, utan att man i stället för den sålunda minskade kreatursspillingen tillfört jorden annan gödning. Då från sakkunnigt håll inberättas, att i närvarande stund blott ett fåtal gårdar inom länet underhålla en deras storlek motsvarande kreatursbesättning, inses lätt, att fara för jordens utarmande föreligger.

Oafåtligt har Hushållningssällskapet fullföljt sina sträfvanen för en rationell boskapsskötsel genom de i senaste berättelserna omnämnda *premieringar af nötboskap* och särskilda *tjurpremieringar*. Kostnaderna härför hafva utgjort åren 1901—1905 af statsmedel 13,000 kronor och af sällska-

Tab. O. Nötboskapspremieringen i Västmanlands län, åren 1901—1905.

Å r.	Uppvisningsplatser. ¹⁾	Uppvisade djur.	Premierade djur.	Premierade i % af uppvisade.
1901	23	1,248	987	79.1
1902	26	1,644	1,313	79.9
1903	26	1,537	1,330	86.5
1904	24	1,676	1,377	82.2
1905	28	1,481	1,138	76.8
Summa för åren 1901—1905	127	7,586	6,145	81.0
» » » 1896—1900	102	6,452	4,748	73.6
» » » 1891—1895	87	5,041	3,710	73.6

¹⁾ I länets västra distrikt åren 1901, 1903 och 1905; i länets östra distrikt åren 1902 och 1904.

Tab. P. Vid premieringar prisbelönta tjurar, åren 1901—1905.

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.	Summa.
Korthorusras, 1:a pris	3	2	2	2	1	10
» , 2:a »	1	4	2	—	2	9
» , 3:e »	—	2	—	—	—	2
Ayrshireras, 1:a »	22	24	13	32	27	118
» , 2:a »	19	33	29	35	36	152
» , 3:e »	3	10	8	8	11	40
Blandad ras, 1:a »	5	7	11	14	3	40
» , 2:a »	10	9	9	18	4	50
» , 3:e »	14	15	14	17	2	62
Summa pris åren 1901—1905	77	106	88	126	86	483
» » » 1896—1900	—	—	—	—	—	522
» » » 1891—1895	—	—	—	—	—	435

pet tillskjutna 24,546 kr. 9 öre, tillhoppa 37,546 kr. 9 öre. Att premieringen, som utgör ett kraftigt medel till uppehållande af intresset för god vård och för förbättrande af kreaturstammen, burit goda frukter, framgår af *tabellerna O och P* (sid. 11).

Såsom ett nödvändigt bihang till premieringen räknas de s. k. tjuvföreningarna, af hvilka vid slutet af år 1905 funnos 42 med tillsammans 2,111 hondjur. mot resp. 29 och 1,700 år 1900. Sällskapet beviljar räntefria amorteringslån för dessa föreningar, hvilka, där de varit några år i verksamhet, medföra en betydlig förbättring, särskildt inom de mindre ladugårdarne. Att intresset för denna detalj i arbetet för nötboskapskötselns höjande är vaket, därom vittnar bland annat den omständigheten, att antalet föreningar vuxit, såsom nyss är sagdt. — De i förra berättelsen omnämnda kontrollföreningar, med uppgift att under en af Hushållningssällskapet tillsatt öfverkontrollör konstatera räntabiliteten af ladugårdsskötseln eller, med andra ord, att visa de olika kornas förmåga att omsätta foder i mjölk och smör, voro vid periodens slut i verksamhet till ett antal af 11, omfattande 131 kreatursbesättningar med 3,958 stycken kor. Äfven härför lämnar sällskapet penningbidrag, dels med 175 kr. till organisation, dels med särskilda årliga anslag, och kontrollarbetet har visat sig väl behöfligt till höjande af insikten om en rationell utfodring.

Veterinärväsendet har under femårsperioden icke undergått någon nämnvärd förändring. Sjukvården bland husdjuren har bestridits af 10 veterinärer. Hälsotillståndet bland husdjuren har varit rätt tillfredsställande; och af de mera allmänt förekommande smittosamma husdjursjukdomarne har ingen uppträdt som farsot. De dåliga skördarne hafva verkat hämmande på husdjursafveln, och den knappa foder-tillgången med därpå föranledd ensidig utfodring har gjort, att digestionslidanden varit mycket allmänna och att ett stort antal fall af benmjukhet förekommit bland ungdjuren, i synnerhet i länets norra delar. Till bekämpande af nötkreaturstuberkulosen har ej särdeles mycket blifvit gjordt. Hushållningssällskapet har dock insett vikten af att något måste göras mot sjukdomen och för den skull anslagit medel till extra penningpris åt de mindre jordbrukare, som vid nötkreaturspremieringarna kunnat förete intyg om, att deras besättning blifvit undersökt med tuberkulin och visat sig reaktionsfri. Åtgärden har äfven visat god verkan.

Det ligger i sakens natur, att under ett för boskapskötseln så ogynnsamt läge, som ofvan uppvisats, *mejerihandteringen* skall hafva rönt inflytande af den odlade jordens minskade afkastning. Någon stegring i myckenheten såväl af den till mejerierna levererade mjölk som ock af den tillverkade smörprodukten visade sig visserligen till år 1904, men återgången år 1905 är omisskännelig. Orsaken därtill är nog dock ej att söka uteslutande i jordbruksnäringsens tryckta läge, utan resultatet har påverkats äfven af en stegrad efterfrågan af oskummad mjölk för direkt konsumtion, hvilken efterfrågan drifvit upp mjölkpriset till en höjd, som icke tillåter mejerierna att konkurrera. Till följd af skummjölksförsäljningens vidgade omfång har osttillverkning inom länet endast undantagsvis förekommit. Liksom från landet i sin helhet har från länet smörexporten

aftagit, och mejerierna söka afsättning företrädesvis inom landet. Anspråken på varans kvalitet äro som bekant hemma lägre än ute på den stora engelska marknaden, och faran häraf är, att, om och då export åter blir nödvändig, mejerierna kanske icke skola finnas beredda att ånyo uppnå de högre kvalitetsfordringar, som den utländska konkurrensen uppställer.

Till jämförelse med uppgifterna i förra berättelsen återgifver Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i *tabell Q* en sammanställning af de uppgifter om verksamheten vid mejerierna, hvilka ingått från den af Hushållningssällskapet anställde mejerikonsulenten.

Andelsmejeriernas bidrag till mjölmängden har varierat från omkring 27 till omkring 33 millioner kg.

Emedan den västmanländske jordbrukaren i regel föredrager hästar såsom dragare framför oxar, stundom äfven i de fall, där de senare eljest anses ekonomiskt fördelaktigare än de förre, bedrifves *hästafveln* i en ganska stor utsträckning inom länet, och det uppgifves i statistiken för år 1903, att länet skulle äga 18,700 hästar. Hästafveln anses ock, trots foderbristen under femårsperioden, hafva gjort framsteg i planmässighet och målmedvetenhet. Men det ursprungliga hästmaterialet härstädes var uppblandadt och ojämnt, och afveln hade knappast bedrifvits med något bestämdt mål, då hästafvelsföreningen bildades år 1898. Att föreningen icke på 7 å 8 år hunnit åstadkomma några genomgripande förändringar eller framstående resultat, är därför naturligt. Genom nämnda förening har dock en god grund lagts, och förmår föreningen uppehålla intresset och ett godt samarbete, lider det ej tvifvel, att länets hästafvel inom en ej alltför aflägsen tid skall uppnå en hög ståndpunkt och blifva en lönande näringsgren för jordbrukarne. Enär den varmblodiga hästafveln icke här åtnjutit någon

Tab. Q. Mejerihandteringen i Västmanlands län, åren 1901—1905.

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Levererad mjölk . . kg.	42,181,047	42,571,711	47,393,914	48,392,240	43,202,347
» grädde . . »	33,100	20,169	—	15,862	—
Tillverkning:					
smör »	1,432,272	1,479,725	1,628,902	1,688,919	1,369,703
helfet ost . . . »	46,823	50,705	26,148	22,817	18,271
halffet » . . . »	78,530	39,832	45,047	36,333	—
kvartfet » . . . »	67,600	11,237	6,847	3,713	-16,706
skumost »	98,255	94,419	133,235	120,975	107,073
mesost »	75,347	45,556	29,000	—	14,968
Försäljning:					
oskummad mjölk »	2,811,903	2,754,160	3,410,848	4,546,208	3,691,478
skummad » »	—	—	—	29,170,035	22,434,071
grädde »	60,161	57,370	35,000	40,155	45,000
Svensk medelnotering å exportsmör . . . öre	192.7	188.2	183.6	179.8	187.9
Antal mejerier	86	78	77	75	68
Däraf andelsmejerier .	40	40	40	39	39
Antal leverantörer . .	2,128	2,172	2,253	2,170	2,055

vidare sympati, har föreningen ej hittills arbetat för densamma; men i slutet af år 1905 har från de ledandes sida ifrågasatts att vidga programmet till att omfatta äfven den ädla eller varmblodiga hästafveln. Uppfödningen af kallblodiga afvelshingstar har i största omfattning och med bästa resultat fortfarande bedrifvits vid det i förra berättelsen omnämnda Hagelsberga ardennerstuteri, hvarest i medeltal hållits 16 afvelsston och 4 hingstar förutom ett tjugutal unghästar, alla af ren ardenneras. Stuteriets hingstar hafva under perioden betäckt 780 ston, eller i medeltal mer än 150 pr år.

Hushållningssällskapet har under perioden understött hästafvelsföreningen med 2,300 å 2,500 kr. pr år. Genom de af föreningen årligen anordnade besiktningsmöten, hvarvid betäckningsbidrag af 10 kr. utdelas för goda och välskötta afvelsston med villkor, att den hingst anlitas, till hvilken stoet hänvisats, har föreningen hållit intresset vaket och verkat för en ändamålsenlig afvel. Att intresset hos allmänheten stärkts, visas förutom af beloppet under perioden utdelade betäckningsbidrag, 13,760 kr., äfven af antalet uppvisade ston, som vuxit från 206 år 1901 till 501 år 1905. Vid mötena registreras förtjänta afvelsdjur i föreningens stambok.

Äfven *statspremieringen*, som äger rum å sex olika platser, har vunnit stor tillslutning; största antalet uppvisade hästar var ett år 650, det minsta 372. De premierade hästarnes antal har utgjort högst 67 %, lägst 48 % af de uppvisade. Antalet godkända hingstar öfver tre år gamla har från år 1901, då det var 37, ökats till 47 år 1905, hvilket anses anmärkningsvärdt med hänsyn till de svaga jordbruksåren, som eljest lära medföra en minskning af antalet godkända hingstar. I trots af denna skenbart stora tillgång på godkända hingstar inom länet tjänstgöra dock många underhaltiga; särskildt inom bergslagsbygderna lära dessa vara i majoritet. Då statistiken öfver hästpremieringen onekligen visar en beaktansvärd utveckling, har Länsstyrelsen ansett sig böra i nedanstående *tabell R* fortsätta tidigare redogörelser därför.

Fjäderfäkötseln, länge försummad inom Västmanlands län, synes under de senare åren tilldragit sig ett lifligt intresse. Dels har kunskap om näringens höga ståndpunkt i Danmark utbreddts i bygderna genom de unge män, som

deltagit i de af Hushållningssällskapet anordnade studieresor för landtmän till Danmark, dels har den 28 december 1901 bildats en förening för fjäderfäafvelns befrämjande inom länet, hvilken förening med nit och på ett praktiskt sätt synes arbeta på sin uppgift. Föreningen har till en början sökt inarbeta rasen hvit leghorn, och hafva årligen utdelats till ett flertal medlemmar 11 afvelsbygg kostnadsfritt, samt tillfälle till inköp därpå bereds andra. Afvelsbyggens kläckning skall lämnat 65 å 70 % kycklingar. Föreningen, som åtnjuter understöd af Hushållningssällskapet, har vid Tibble i Badelunda socken inrättat en hönskötareskola.

Äfven den alltför lång tid förbisedda *svinafveln* har äntligen upptagits på Hushållningssällskapets program. Under år 1902 väcktes inom förvaltningsutskottet förslag om åtgärder för svinskötselns upphjälpande, och 1903 kom en svinafvelsstation i verksamhet vid Mälby gård nära Tillberga efter mönster från Malmöhus län. Stationen står under mejerikonulentens tillsyn, och utgjordes besättningen till en början af 2 galtar och 10 suggor stor yorkshireras af mycket god beskaffenhet. För hvarje minst 3 månader gammal godkänd galtgris, som i afvelsändamål afyttras till svinhållare inom länet, lämnar sällskapet ett inköpsbidrag af 25 kronor.

För *biskötselns* befrämjande har sällskapet under perioden lämnat ett bidrag af sammanlagdt 1,400 kronor till den år 1891 i länet bildade biskötareföreningen, hvars verksamhet man nog till stor del har att tillskrifva det mera rationella sätt, hvarpå biskötseln numera idkas inom alla delar af länet af personer ur skilda samhällsklasser. Föreningen verkar genom undervisning om nyare metoder, anskaffande af tidsenlig materiell och god litteratur, import af bin och bidrottningar samt genom föranstaltande af utställningar. Utbytet af biskötseln under perioden anses hafva varit ringa, hvilket man vill förklara i främsta rummet bero därpå, att klöfverskörden år 1902 slog fel och att bien, som af klöfverblomman hämta den mesta honungsaften, för den skull måste samla denna ur andra blommor och magasinerade i sina kupor en mycket dålig honung. Under följande vinter måste bien lefva af denna ohälsosamma honung, hvaraf följden blef en oerhörd bidödlighet, så att

Tab. R. Priselöning af hästar vid besiktningsmötena i Västmanlands län, åren 1901--1905.

År.	Premieringsmedel.			Uppvisade djur.				Hingstar, priselönade med					Betäckta ston och fölston, premierade med					Ungston, priselönade med skådepenning		Premierade, men af brist på medel utan premier.	Summa premierade hästar.
	Statsanslag.	Hushållningssällskapet.	Summa.	Hingstar.	Betäckta ston och fölston.	Ungston.	Summa.	250 kr.	150 kr.	100 kr.	Skådepenning.	Godkänningsintyg.	150 kr.	100 kr.	75 kr.	50 kr.	25 kr.	och frisedel.	utan frisedel.		
	Kr.	Kr.	Kr.																		
1901	3,600	4,000	7,600	63	160	149	372	—	1	15	2	19	—	6	21	45	16	34	56	10	225
1902	3,700	4,500	8,200	60	252	250	562	—	1	14	1	19	—	4	29	46	1	56	89	73	333
1903	4,440	6,000	10,440	58	283	309	650	—	1	18	1	15	1	9	23	76	20	40	83	24	311
1904	4,080	6,000	10,080	50	325	199	574	1	—	17	1	18	2	6	21	71	30	35	86	32	320
1905	3,900	6,000	9,900	53	185	202	440	1	2	14	2	28	1	8	30	52	26	48	66	15	293

mången biskötare skall hafva förlorat alla eller i bästa fall 80 à 90 % af sina samhällen. Biskötareföreningen har väl sökt utplåna verkningarna af dessa förluster genom att importera krainerbin, som af alla främmande biraser anses såsom de för vårt klimat yppersta; men följderna af ett olycksår sådant som år 1902 lära för denna näring icke lätt botas. Flere samverkande omständigheter uppgifvas och hafva under de följande åren af perioden hämmat framstegen inom ifrågavarande näring, om hvares uppblomstring fosterlandsvännen dock gärna vill hoppas det bästa.

Skogshushållning. Vid jämförelse mellan de *allmänna skogarnes* areal vid slutet af åren 1900 och 1905 framträda enligt öfverjägmästarens uppgift åtskilliga förändringar i de särskilda skogarnes areal, beroende dels på att en del skogar blifvit ställda under skogsstatens förvaltning, dels på inköp till Torstuna häradsallmänning af ett densamma närbeläget hemman, dels därpå att genom upprättande af nya skogsindelningsplaner vunnits närmare kännedom af en del skogars ytvidd, dels ock därpå att några smärre kronoegendomar blifvit fränsålda.

Vid 1905 års slut var de allmänna skogarnes areal följande:

Kronoparker	9,464·34 hektar
Häradsallmänningar	10,017·01 »
Vid utarrendering af kronoegendom undantagen mark	2,845·07 »
Domänskogar, hvilka icke undantagits från arrendet	4,386·67 »
Skogar vid civila boställen	315·71 »
Skogar till ecklesiastika boställen och lönehemman	9,574·90 »
Skogar till allmänna inrättningars hemman	5,224·22 »
Summa	41,827·92 hektar

Oafsedt hvad som användts till husbehof vid utarrenderade kronoegendomar, ecklesiastika och civila hemman och boställen samt lägenheter å under skogsstatens förvaltning ställda skogar, äfvensom hvad af arrendatorer jämlikt kontrakt fått användas annorledes än till husbehof, hafva från de allmänna skogarne i länet försålts eller till utsyningsberättigade utlämnats 154,805·62 kubikmeter virke.

A de allmänna skogarne äro under femårsperioden 1,563·46 har fullständigt skogsodlade samt 377·69 har hjälpkultiverade, hvadan sammanlagdt 1,941·15 har varit föremål för skogskultur. Återväxten ombesörjes dock i regel af naturen själf genom frösädd från vid afverkningen kvarlämnade fröträd, och det är endast, då denna slagit fel eller varit otillräcklig, som skogsodling verkställts.

Genom afdikning har under perioden åtskillig vattensjuk mark blifvit torrlagd för skogsproduktion, och hafva härför upptagits diken till en längd af 75,000 meter. Till följd af uppdrifna arbetspriser har dock afdikningen ej kunnat få den omfattning, som önskligt hade varit.

Priserna å virke, som under perioden växlat ganska mycket, hafva varit, per kubikmeter:

Sägtimmerträd	6·89—8·25 kr.	Byggnadstimmer	5·25—15·00 kr.
Sägtimmer	8·22—12·00 »	Ved	2·00—4·00 »

Öfverafverkning å *enskildes skogar* har jämväl under ifrågavarande femårsperiod varit allmän inom länet; till

och med skogssköflingar hafva mångenstädes förekommit, särskildt genom upplåtelse på viss, i allmänhet kort tid, då ej sällan stora vidder totalt sköflats utan någon tanke på eller åtgärd för erhållande af återväxt. Sälunda hafva å Svanå bruks skogar inom Fläckebo och Harakers socknar år 1905 afverkats omkring 120,000 timmer, och tre ångsågar i Väster-Våla socken hafva förädlat skogsprodukterna kring sjön Amänningen. I Västerås fögderi finnes nu ingen skog af betydelse utom den, hvilken står under skogsstatens förvaltning. Från Kungsörs fögderi klagas öfver stor skogsförödelse i Odensvi, Västra Skedvi, Kung Karls, Torpa m. fl. socknar.

De städer, som äga skog, företrädesvis Västerås och Sala, vårda sig däremot på ett förtjänstfullt sätt om denna dyrbara egendom. Sala, som äger nära 5,000 hektar skogsmark, har ställt skogsvården under en särskild förvaltning, biträdd af en statens jägmästare. Stora arbeten för skogsåterväxten har staden utfört, och samhället väntar sig i en framtid en betydande inkomst af skogen.

Ökad intresse för skogsåterväxten har ock eljest under perioden visat sig, och den vid 1905 års början i kraft trädde *nya skogslagen* har redan mycket bidragit att höja intresset härför. Ehuru denna lag med sitt nuvarande innehåll ej torde kunna hindra en öfverdrifven afverkning, har den dock i många fall visat en god verkan genom förhindrande af ren skogssköfling, och synnerligen nyttiga hafva de råd och anvisningar varit, som länsjägmästare och skogvaktare varit i tillfälle att meddela. Lagens största betydelse hittills torde vara, att genom de medel, som ställts till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, de hittills af Hushållningssällskapet anordnade kulturer å gamla kalmarker och utdikning af sankmarker kunna försiggå i större skala än förut. Denna form af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet synes ock omfattas med synnerligt intresse af allmänheten.

Jakt. Beträffande *jaktvården* torde samma omdöme, som uttalades i senaste femårsberättelse, fortfarande gälla, och behofvet af en jaktlagstiftning, som bättre än den nuvarande kan främja jakten, gör sig med hvarje dag allt mera kännbart.

Ett glädjande föredöme har lämnats af Ängsö fideikommiss, hvarest till följd af jaktarrendatorns under många år nedlagda kostnader och arbete jakten finnes i ett utmärkt skick.

Under berättelseåren hafva af Landstinget utbetalts *premier för dödande af rofdjur* med följande belopp:

räf under tiden 1 april—1 november	3 kr.
hönsök och berguf	2 »
örn för åren 1901—1904	3 »
» » år 1905	2 »
gräffing under år 1905	4 »

Ehuru räfven till följd af de höga prisen på räfskinn, som under senaste delen af perioden betalats, något minskats, förekommer den ändock talrik inom länet. Utter och gräffling förekomma allmänt, berguf sparsamt, mård och örn sällsynt.

Älgen förekommer allmänt, synnerligast inom nordvästra delen af länet; och hafva under perioden inom länet dödats 720 djur, däraf 535 inom Köpings och 185 inom Västerås revir. Från Åkerbo och Skinskattebergs härad berättar kronofogden, att älgstammen där ökats och att älgen på sina ställen förekommer så talrik, att rågfälten tidsvis måste vaktas dag och natt.

Tillgången på hare och skogsfågel har under perioden ej obetydligt ökats. Rapphönsen äro i allmänhet rätt talrika i sydligare delar af länet; tillgången på änder medelmättig.

Fiske. Liksom förut har Hushållningssällskapet under perioden främjat fisket efter hittills följd plan, nämligen genom konstbefruktning vid särskilda odlingsanstalter samt utplantering af fiskyngel i skilda sjöar och vattendrag. De höstlekande arter, som företrädesvis odlats, äro lax, laxöring, röding, sik; af vårlekande arter märkas abborre, braxen, gös, lindare. I allmänhet har man att omförmäla goda resultat af dessa sträfvanden. Så har konstaterats, att röding, som år 1897 utplanterats i sjöar inom Skinskattebergs bergslag, vid fångst redan år 1903 vägt, hanarne 1.3 kg. och honorna 0.8 å 0.9 kg. För fisket i Svartån mellan Forsby och Västerås bildades år 1902 en förening, på hvars rekvisition en mängd rom af abborre, braxen och gös utplanterades med, såsom det vill synas, godt resultat. Man har för detta ändamål använt s. k. Lundska kläckningssumpar. Risvasar och vålar låter Hushållningssällskapet ymnigt utsätta till skydd för romkläckning och yngel. Särskildt undantag från gällande bestämmelser om fisket i Mälaren har af Länsstyrelsen år 1904 beviljats en person för fångst under förbjuden tid af gös i och för uttagning af rom, som därefter försändts till flera platser inom och utom länet, däribland till Kopparbergs läns hushållningssällskaps försöksstationer.

Aktiebolaget Ängelsbergs fiskodlingsanstalt, om hvilken i förra berättelserna talats, meddelar, att många missöden, nidingsdåd och tjufmetning i bolagets dammar vållat, att stamfisken ej mindre än tre gånger blifvit nästan utrotad. De senaste åren hafva trots detta dock visat ett så godt resultat, att man ett år af regnbågeforellen, på hvars odling anstalten företrädesvis arbetar, erhållit omkring 300,000 rom, hvaraf inom kort försålts mera än hälften, förutom att man afytttrat 63,000 yngel och 1,000 stycken ettåriga foreller. Dessutom hafva i åtskilliga sjöar och vattendrag, dem aktiebolaget arrenderar, inplanterats regnbågeforell, bäckröding, storröding, vätterlax samt sutare och ruda. I den stora sjön Amänningen emellan Västansfors och Väster-Våla socknar fångas nu årligen medelst drag och mete regnbågeforell, och från Jämtland, Blekinge och Göteborgstrakten, dit anstalten sändt rom och yngel för flera år sedan, hafva försports gynnsamma resultat af regnbågeforellens inplantering. Detta synes utmärka, att, där inplantering sker i tillräckligt stor skala, denna laxart, som är af alla minst nogräknad på vattnets kvalitet och uthärdar en temperatur af + 27° C., är förtjänt att öfver hela vårt land spridas, synnerligast som han trifves i såväl stillastående som rinnande vatten och är en utmärkt sportfisk.

Förutom fiskodlingen har aktiebolaget inrättat en fiskarskola, där undervisning meddelas i fiske, fiskodling och fiskevård. Skolan, som begynte år 1902, har årligen erhållit statsanslag af 1,000 kronor med villkor, att kursen skall pågå minst fyra månader af året och undervisning i de teoretiska ämnena meddelas af fiskeritjänstemän, utsedde af Landtbruksstyrelsen, och enligt af denna godkänd plan. Dessutom får afgiften för hvarje elev ej öfverstiga 250 kronor, inberäknadt undervisning, kost och logi. Sedan skolans början hafva 33 elever genomgått kursen, de flesta ditsända af hushållningssällskap och landsting, men några på egen eller privata personers bekostnad. En del af eleverna hafva anställts som fiskeriinstruktörer och uppstyningmän, enkannerligen inom Jämtlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands och Kalmar län, en som föreståndare vid fiskodlingsanstalt och några såsom gårdsfiskare å större gods.

Bergs- och brukshandtering. Under den gångna femårsperioden har *järnmarknaden* befunnit sig i ett tryckt läge. För de flesta verken torde dock år 1901 varit mest bekymmersamt, enär ett plötsligt och högst betydande prisfall å alla försäljningsprodukter inträffade, under det att tillverkningskostnaden endast obetydligt minskades. Därvid är särskildt att märka, att de förut rådande, abnormt höga priserna, enkannerligen å träkol, men äfven å stenkol, skrot och andra rudimaterier, icke nedgingo samtidigt eller i lika grad som försäljningspriset för järnprodukterna. Dessutom hade många verk afsevärda inventarier inne eller berodde af på förhand gjorda försäljningsafslutningar till pris i förhållande till de gamla råmaterialpriserna. År 1901 kan sägas vara ett slående exempel på den risk, industriidkaren löper vid slutet af en s. k. högkonjunktur. Men äfven de följande åren hafva, trots råmaterialprisens nedgång, varit tämligen ogynnsamma. En medverkande orsak härtill är att söka i den starka vattenbristen åren 1901 och 1904. Under senare delen af år 1905 inträdde visserligen en lättnad å järnmarknaden, speciellt vid affärer på Tyskland och England; men det välgörande inflytandet härpå motvägdes af samtidigt höjda priser å så godt som alla råmaterialier. Särskildt är att märka träkolprisens stegring på ett oroväckande sätt, hvilken tillskrifves den kombinerade verkan af en orättmätig spekulation från koltillverkarens och kolagentens sida och af en samtidigt inträffad nervositet hos ett flertal järnverksägare. Beträffande nedgången i försäljningspris under denna period må såsom exempel från ett af länets större stålverk anföras, att nettomedelpriset vid verket för diverse valsade produkter af olika kolhalter och afsedda för den svenska marknaden äfvensom för halffabrikat afsedda för utländsk marknad utgjorde i kronor per 100 kg.:

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Valsade produkter	kr. 16.93	16.46	15.67	14.59	14.62
Halfabrikat	18.90	17.92	15.86	14.84	14.78

Under samma år utgjorde järnverksföreningens normalnoteringar i genomsnitt för valsadt lancashire, likaledes i kronor pr 100 kg., fritt ombord i Stockholm:

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Valsadt lancashire	kr. 16:30	15:90	15:60	14:80	15:50

Hvad beträffar *tackjärnsmarknaden*, räknar man år 1903 såsom det under denna period af öfver hufvud ogynnsamma år mest förlustbringande. Efter det att året 1901 hade ingått med någorlunda goda priser, föll dessa under senare hälften af året, så att tillverkningskostnaden med nöd täcktes, och de följande tre åren utmärktes af obetydlig köplust hos afnämarna till priser, som för tillverkarne medförde betydande förluster. På våren år 1905 inträdde dock mera liflighet i marknaden med icke så få försäljningar till förhöjda priser; och då den goda köplusten med så småningom stegrade pris fortvarade till årets slut, kan det samma betecknas såsom för masugnsdriften mycket godt.

Vid en redogörelse för järnindustriens ställning bör ej förbises den osäkerhet i näringsdriften, som vållats af den allt intensivare bedrifna socialistiska propagandan. Att landets industri däraf lider, ligger i öppen dag, enär de kraf, arbetarne börjat uppställa, anses omöjliga för industrien att fylla.

Efter denna redogörelse för marknadsläget öfvergår Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till några korteligen affattade underrättelser om särskilda grenar af bergs- och brukshandteringen.

I fråga om *malmfångsten* har länets brytning af uppfordrad, skrädd järnmalm under ifrågavarande period något öfverstigit kvantiteten under den nästföregående, i det den samma utgjorde tillhöpa 1,129,000 ton, emot 988,000 åren 1896—1900; men länsproduktionens betydelse i förhållande till rikets har, i den mån malmtäkten i Norrbottens län än ytterligare stegrats, sjunkit alltmera, nämligen från 8.40 % år 1901 till 4.82 % år 1905, såsom framgår af följande sifferuppgift:

År.	I länet.		I riket.		Länets rörelse i % af rikets.	
	Antal grufvor.	Bruten malm. Ton.	Antal grufvor.	Bruten malm. Ton.	Grufvor.	Uppfordrad produkt.
1901	52	234,560	346	2,793,566	15	8.40
1902	46	239,882	332	2,896,208	14	8.28
1903	49	232,661	322	3,677,520	15	6.32
1904	39	211,698	336	4,083,945	12	5.20
1905	40	210,261	326	4,364,833	12	4.82

Jämte anteckning, att en betydligt kraftigare bearbetning af de rika järnmalmgrufvorna vid Riddarhyttan i Skinskattebergs socken under perioden begynt, äro följande meddelanden att göra i fråga om malmfångsten i Norbergsfältet.

Hufvudsakligen begagnas dels igensättningsbrytning, dels pallbrytning i öppna rum. Med fördel infördes år 1904 magasineringbrytning i två grufvor, och användes denna metod fortfarande. Med år 1905 har maskinborrning vunnit en ökad och lönande användning. Det i förra berättelsen omnämnda försöksanrikningsverket vid Risbergsfältet för

torrstensmalmer samt anrikningsverket för svartmalm vid Kallmorafältet hafva varit i gång under hela perioden, det senare nu försedt med en magnetisk separator. Ytterligare ett magnetiskt anrikningsverk har i slutet af år 1904 anlagts vid Långgrufvan å Bjurfors kronopark, i sammanhang hvarmed dit ledts elektrisk kraft från Avesta lillfors, hvarjämte linbaneledning för malmens transport byggts från grufvan till Andersbännings järnvägsstation. Den elektriska kraften från Norbergs elektriska aktiebolags kraftstation vid nämnda fors har under perioden vunnit väsentligt ökad användning, och tillgodogöras nu för berg- och vattenuppfordring, för anrikning och borring m. m. 956 hästkrafter vid 37 motorer; en följd häraf är, att de gamla konstledningarna för vattenuppfordringen nu försvunnit, likaså de förr begagnade ångverken. Brytningen i Kallmora silfvergrufva nedlades år 1902, men malmhaltigt berg har sofrats ur där varande varp och anrikats till blyslig.

Aktiebolaget Salberget, som äger *Sala silfvergrufva* och smältverk och som med utgången af år 1905 öfverlätit sin rörelse på aktiebolaget Sala-Zink, har om sin verksamhet åren 1901—1905 lämnat en uppgift, ur hvilken meddelas följande. Brytningen af malm har omfattat omkring 45,000 ton uppfordradt berg, hvarur erhållits:

blystuffmalm	1,282 ton.	zinkstuffmalm	155 ton.
blyanrikningsmalm	10,810	zinkanrikningsmalm	13,430

Malmanrikningen, som omfattar cirka 16,000 ton, har lämnat:

blystuffmalm	67 ton.	zinkstuffmalm	129 ton.
blysliger	26	zinksliger	2,056

Genom hyttedrift och manufakturering hafva, utom något guld, silfverglitt m. m., följande produkter erhållits:

silfver	3,328 kg.	blyrör och blytråd	1,122 ton.
raffinad bly	2,380 ton.	hagel	144

Under de senare åren hafva en mängd försök pågått dels för att tillgodogöra befintliga tillgångar af fattigare bly- och silfvermalmer, dels för att utröna zinkmalmstillgångarna i grufvan och deras lämpligaste användning, hvarvid man haft uppmärksamheten riktad på den af dr G. de Laval uppfunna s. k. cyklonmetoden för metallernas och malmernas förvandling till oxider.

Dolomit har brutits till en myckenhet af 18,500 ton, hvarjämte tillverkats 13,260 ton kalk.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill i detta sammanhang erinra, att jordgrunden å en stor del af Sala stads område utgöres af dolomit eller urkalk, och därför är kalkindustrien för staden mycket naturlig och har under de senaste fem åren gjort betydande framsteg. Där finnas nu sex kalkugnar, som alla hållas i jämn gång, och ett verk för tillverkning af kalkmjöl eller s. k. dyngørkalk, hvarförutom från de talrika kalkbrotten afyttras stora mängder kalksten och dolomit till sulfidfabriker och för metallurgiska ändamål.

I efterföljande tre tabeller S, T och U vill Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande söka lämna en summarisk öfversikt af *produktionen vid länets samtliga järnverk*, samman-

ställd med uppgifterna för riket, hvarefter skola följa några af vederbörande disponenter benäget afgifna specialuppgifter för vissa af de mera betydande verken inom länet.

Om *Fagersta bruk* är att nämna, att där under perioden inrättats ett s. k. reversibelt götvalsverk af fullt modern amerikansk typ, hvare göt af tvärdimensioner intill 400×500 mm. kunna utvalsas. I sammanhang med detta götvalsverk, hittills det största i sitt slag inom riket, uppfördes en elektrisk kraftstation i det öfre fallet vid Sembla i Kolbäckån för en effekt af 750 hästkrafter. Tillverkningen utgjorde åren 1901—1905:

År.	Martingöt och martingjutgods.	Valsadt och smidt stål samt plåt.	Sågblad, linor och tråd.	Annan stålmanufaktur, dragna rör m. m.	Summa. Ton.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	
1901	19,264	10,811	499	532	11,842
1902	21,110	13,692	441	762	14,895
1903	22,972	13,609	563	610	14,782
1904	24,446	18,036	483	657	19,176
1905	25,882	21,815	597	665	23,077

Tab. S. Tillverkning af tackjärn, åren 1901—1905.

År.	I Västmanlands län.		I riket.		Länets tillverkning af rikets. %
	Antal masugnar.	Tackjärn och gjutgods. Ton.	Antal masugnar.	Tackjärn och gjutgods. Ton.	
1901	13	53,935	139	528,375	10.21
1902	14	61,457	136	538,113	11.42
1903	14	54,262	136	506,825	10.71
1904	14	56,528	133	528,525	10.70
1905	14	57,474	129	539,487	10.69

Tab. T. Tillverkning af smältstycken, göt m. fl. mellanprodukter af smidbart järn och stål, åren 1901—1905,

År.	I Västmanlands län.				I riket. Ton.	Länets tillverkning af rikets. %
	Smältstycken och råskenor. Ton.	Martingötmetall. Ton.	Stål, andra slag. Ton.	Summa. Ton.		
1901	31,091	32,422	103	63,616	434,747	14.63
1902	35,652	31,783	134	67,569	473,361	14.27
1903	38,447	36,920	102	75,469	511,239	14.76
1904	35,110	41,174	135	76,419	522,768	14.62
1905	35,436	42,545	64	78,045	551,608	14.15

^{752/08.} K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1901—1905. Västmanlands län.

Surahammars bruk har genom inköp af Svanå bruks egendomar betydligt ökat sina malm- och skogstillgångar, förvärfvat Spännarhyttans och Nordansjö masugnar i Norbergs bergslag och förfogar numera hufvudsakligen själf öfver de för dess tillverkningar erforderliga råmaterialier. Verket har utvidgats genom stora om- och nybyggnader. Bland dessa böra nämnas: grofplåtverkets ombyggnad och tillökning med ett valspar för breda plåtar upp till tre meter; nybyggnad af ett tunnplåtverk, af ett stångjärnsverk samt af ett valsverk med tillhörande ånghydraulisk smidespress om 1,500 ton för tillverkning af hjulringar till lokomotiv och järnvägsvagnar samt i allmänhet för utsmidande af gröfre ämnen. Som denna utveckling kraft ökad kraft, har bruket åren 1904 och 1905 anlagt Alsätra kraftstation jämte dammbyggnad i Kolbäckån, hvarest uttagas 600 effektiva hästkrafter, hvilka efter nedtransformering från 12,000 volt fördelas vid bruket på cirka 50 motorer. Produktionen betecknas af följande siffror:

År.	Tackjärn.	Smältstycken.	Martingöt och gjutgods.	Stångjärn och stål.	Plåt.	Manufaktur, pressad plåt och järnväghjul.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
1901	1,102	1,993	5,065	2,693	1,173	2,994
1902	393	2,207	4,224	2,673	1,330	2,835
1903	922	2,302	6,674	2,302	2,245	2,736
1904	369	1,677	8,111	3,025	3,180	2,727
1905	472	1,519	8,206	2,858	3,332	3,688

Kolsva järnverk har äfven utvecklats under perioden. Sålunda har anlagts ett dyrbart pressverk, innehållande såväl ånghydrauliska som rent hydrauliska pressar dels för göt och maskinsmidan, dels för tillverkning af granatkarrescher. En ångkraftstation har likaledes här uppsatts, som genererar kraft för cirka 35 i verken insatta elektriska motorer. För transporter inom verken användas elektriska traverser om 20 tons bärighet. Brukets tillverkningar åren 1901—1905 utgjorde:

År.	Lancashire-smältstycken.	Martingöt och oskrotdadt stål-gjutgods.	Tackjärns-gjutgods.	Pressade ämnen och maskinsmidan.	Valsadt järn.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
1901	2,527	7,079	256	—	4,845
1902	3,090	7,026	346	—	5,814
1903	3,589	6,966	416	—	5,831
1904	3,416	7,006	372	375	5,099
1905	3,077	7,617	293	195	7,104

I fråga om fältspatsbrytning intager Kolsva en framstående plats inom riket; under perioden brötos 16,293 ton, däraf år 1905 ej mindre än 4,138 ton, sannolikt den största myckenhet något brott inom landet lämnat.

Ramnäs bruk har åren 1901—1905 producerat 22,018 ton tackjärn samt 29,968 ton smältstycken; och har kättingsmidet belöpt sig till 1,834 ton med en sammanräknad längd af 500,375 meter.

Under mycket ogynnsamma konjunkture började *Västerås masugnsaktiebolag* år 1901 sin verksamhet vid en å stadsens område utmed stranden af Mälaren och tätt invid järnvägen uppförd modern masugn. Bolaget, som ännu ej hunnit täcka sina de första åren lidna förluster, har under perioden tillverkat omkring 34,000 ton tackjärn.

I *Kungsör*, en plats, som genom sitt i kommunikationshänseende synnerligen fördelaktiga läge har stora betingelser att gå en god framtid till mötes, förekommer redan rätt mycken industri. Metallgjuteri och armaturtillverkning drivas af firman *Kungsörs armaturfabrik A. Sörberg & Co*, grundlagd år 1902 i ringa skala, men nu rätt mycket omfattande. Vidare märkes *Filip Erikssons metallfabrik*, ursprungligen producerande endast smärre husgeråd af stål, bleck- och mässingsplåt, men numera äfven verktyg för fabriksrörelse, smörkärnor och leksaker. Dess tillverkningsvärde har stigit från 15,000 kr. år 1901 till 54,000 kr. år 1905; och fabriken har afsättning ej blott inom riket utan ock i Norge, England och Australien. Störst af platsens fabriker är dock *Kungsörs bleckkärlsfabrik* med 121 arbetare och en omsättning, som från 260,000 kr. år 1901 vuxit till 450,000 kr. 1905. Dess fastighetsvärde är sistnämnda år 60,000 kr., och fabriken, som tillverkar alla slags bleckslageriarbeten, äfven af kopparplåt, har lämnat sina delägare mycket goda dividender.

Industriens behof af *ökad kraft* har äfven under nu ifrågavarande skede röjt sig uti ett lifligt intresse hos vattenverksägarna att genom högre dämning i vattendragen ernå förbättrade *vattenförhållanden*. Sälunda har fråga uppstått om en höjning af *Barkensjöarnes* i Dalarne vattenstånd, och på ansökning af *Fagersta* äfvensom flertalet öfriga utefter *Kolbäckens* belägna bruk har vederbörande häradsrätt i dom den 19 augusti 1904 medgifvit sökandena rätt till viss höjning af dammen vid *Sembla*. Genom företaget skulle väl skadas 266 hektar jord och vållas åtskilliga olägenheter i öfrigt, uppskattade i värde till 40,906 kronor med 50 % förhöjning enligt lag; men den förväntade ökade vattenkraften har ansetts motsvara värmeeffekten af 3,000

ton stenkol, betingande en årlig utgift af omkring 60,000 kronor. Frågan beror nu på pröfning af högre domstol. Vidare hafva *Baggå* och *Skinskatteberg*s bruksägare, *Uttersbergs* bruks aktiebolag, *Kolsva järnverksaktiebolag*, *Köpings stad*, såsom ägare af *Ekeby vattenfall*, med flere ägare af fall i *Hedströmmen* i underdånig skrifvelse den 15 april 1902 — med förmälan att vattenförhållandena i nämnda vattendrag, till stort men för där anlagda vattenverk, visat sig synnerligen föränderliga, samt med bifogande af ett utaf statens landbruksingenjör *A. W. Nordin* afgifvet betänkande i ämnet — anhållit ej mindre om tillstånd dels att under tjugo år utan särskild arrendeavgift disponera en kronan tillhörig, å kronoparken *Kloten* belägen damm i *Hedströmmen* emot *Malingsbosjön* samt öfriga ofvanför nämnda sjö befintliga dammsjöar å *Klotens* revir inom *Hedströmmens* vattensystem, såvidt icke kronan för utöfvande af vattenverksdrift eller annat ändamål ville förbehålla sig själf dispositionsrätt till en eller annan af dessa dammar, och dels att för kronan söka i laga ordning förvärfva rätt att höja dammen mot *Malingsbosjön* 0.6 meter, äfvensom om befrielse, därest bifall till dammens höjande förvärfvades, från skyldighet att ersätta den skada, som därigenom kunde tillskyndas kronan tillhörig jord. Sedan *Domänstyrelsen* i infordradt yttrande förmått, att enligt en af styrelsen föranstaltad undersökning vattendraget kunde till flottled användas samt dess reglering i detta syfte skulle medföra väsentligt gagn för orten och lända till nytta för det allmänna, och, då *Hedströmmen* vore den enda naturliga transportled för större delen af *Klotens* kronopark och nödvändig för dess virkesomsättning, alla de erforderliga förutsättningarna för allmän flottled här förefunnes, har *Eders Kungl. Maj:t* i nådigt bref den 9 september 1904, med hänsyn till den väckta frågan om inrättande af allmän flottled i *Hedströmmen*, funnit sökandenas framställning icke för det dåvarande föranleda till någon vidare åtgärd samt bemyndigat *Domänstyrelsen* bland annat att vidtaga förberedande åtgärder för anordnande af allmän flottled i *Hedströmmens* vattendrag. Ansökning härom har sedermera till *Eders Kungl. Maj:ts* Befallningshafvande inkommit och är nu beroende af undersökning samt *Eders Kungl. Maj:ts* Befallningshafvandes beslut.

Fabriker och handtverkerier. Enligt den i senare berättelser följda plan skola här lämnas särskilda redogörelser för de mera framstående fabrikerna, på grund af utaf vederbörande verksägare, efter därom gjord begäran, benäget lämnade uppgifter.

Allmänna svenska elektriska aktiebolagets verksamhet har under perioden antagit större proportioner än förut. Omsättningen utgjorde:

år 1901	2,814,000 kr., levererade maskiners effekt 16,734 K.-V.
» 1902	3,205,000 » » » » 24,999 »
» 1903	3,700,000 » » » » 32,477 »
» 1904	5,900,000 » » » » 37,768 »
» 1905	5,089,000 » » » » 29,700 »

Det är härvid att märka, att driften låg i det närmaste nere liksom vid öfriga verk, tillhörande Sveriges verkstads-

Tab. U. Järnförädlingen i Västmanlands län, åren 1901—1905.

År.	Ämnen för export.	Smidt stångjärn.	Valsadt stångjärn och skenor.	Stångjärns-afhugg för export.	Söm- och fasonjärn, vals-tråd.	Grof plåt, axlar, ankare o. a. gröfre smiden.	Summa för länet.	Tillverkning i riket.	Länets tillverkning af rikets.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	%
1901 . .	653	3,296	26,783	931	11,550	3,260	46,473	291,846	15.92
1902 . .	762	4,344	29,052	996	12,848	3,485	51,487	333,991	15.42
1903 . .	583	4,483	26,455	796	14,669	4,663	51,649	353,029	14.63
1904 . .	2,902	3,367	25,786	641	14,942	5,685	53,323	358,459	14.88
1905 . .	144	4,170	31,525	1,026	17,851	5,315	60,031	390,447	15.37

förening, under arbetsinställelser åren 1903 och 1905. Bland större utförda anläggningar räknas kraftstationer vid Värtan för Stockholms stad, i Motala ström vid Nääs, i Dalälven vid Näs, vid Alsätra i Kolbäckssån; kraftöfverföringarna Näs—Sandviken, Nääs—Ammeberg m. fl.; kraftfördelningsanläggningar vid Horndals järnverk, Sandvikens järnverk, Fagersta bruk m. fl. Om man undantager den smalspåriga banan Stockholm—Djursholm, hafva under perioden de första elektriska spårvägar i Sverige börjat byggas, och har bolaget, förutom tillverkningen af omkring 300 spårvagnar, helt och hållet utfört Stockholms nya spårvägsaktiebolags stora anläggning samt kraftstationen och linjebyggnaden för statens järnvägars försöksbanor Värtan—Tomtebodan och Tomtebodan—Järfva.

Nordiska metallaktiebolaget i Västerås har i fråga om fabriker och verkstäder utvidgats, särskildt genom anläggningen af ett större nykonstrueradt rörvälsverk. Gemensamt med Skultuna aktiebolag och Granefors mässingsverk har aktiebolaget bildat Svenska metallverkens försäljningsaktiebolag, med uppgift att minska försäljningskostnaden och förebygga en osund konkurrens. Genom köp har aktiebolaget förvärfvat Trångfors elektriska kraftstation vid Kolbäckssån, hvarjämte uppförts en större reservkraftstation för ånga invid verkstäderna i Västerås. Tillverkningskvantitet och försäljningssummor betecknas af följande siffror:

År.	Tillverkning.	Försäljning.
1901	1,533,872 kg.	2,437,000 kr.
1902	2,663,486 »	3,618,000 »
1903	1,972,564 »	2,818,000 »
1904	2,689,166 »	3,711,000 »
1905	2,407,617 »	3,778,000 »

Liksom för öfriga mekaniska verkstäder, tillhörande verkstadsföreningen, medförde arbetsinställelserna åren 1903 och 1905 en icke oväsentlig minskning i tillverkningarna vid *Köpings mekaniska verkstad*, hvilket framgår af de siffror verkstadsaktiebolaget meddelat:

År.	Gjutgodstillverkning.	Tillverkningsvärde.
1901	942,804 kg.	496,600 kr.
1902	969,375 »	481,700 »
1903	831,283 »	440,400 »
1904	1,015,519 »	489,800 »
1905	660,424 »	353,000 »

Enahanda erfarenhet iaktogs vid *Arboga mekaniska verkstad*, som lämnat dessa uppgifter om tillverkningskvantiteter och värden:

År.	Gjutgods.	Smidesjärn, stål, plåt.	Metall.	Omsättning.
1901	736·0 ton.	245·0 ton.	5·4 ton.	364,450 kr.
1902	729·4 »	227·2 »	6·3 »	353,240 »
1903	815·4 »	227·6 »	4·8 »	342,390 »
1904	736·5 »	214·0 »	4·3 »	363,220 »
1905	561·0 »	153·3 »	3·8 »	231,260 »

Vid aktiebolaget *Västerås landtbruksmaskinens* verkstad vid Morgongåfva har rörelsen under perioden icke obe-

tydligt utvidgats, och antalet arbetare har ökat. Försäljningsvärdet af aktiebolagets produkter uppgifves för åren 1901—1905 tillhopa till 1,726,000 kronor.

Bultfabriksaktiebolaget vid Hallstahammar, där strejk, såsom ofvan omförmäts, var rådande år 1902, har om sin produktion meddelat denna uppgift:

År.	Bult, mutter, rälsspik.	Nitnagel.
1901	2,198·0 ton.	510·7 ton.
1902	1,129·8 »	409·3 »
1903	1,692·1 »	434·7 »
1904	1,905·2 »	509·9 »
1905	2,200·0 »	569·1 »

Torshammars mekaniska verkskad i Norberg, grundlagd af arbetare från Skultuna bruk med ett aktiekapital af 8,000 kr., fördeladt på 100 aktier, har under perioden manufakturert koppar och mässing till en myckenhet af tillhopa 67,957 kg., med ett försäljningsvärde af 296,942 kronor och i allmänhet kunnat utdela 8 à 10 % åt sina delägare.

Skultuna aktiebolag, med ett aktiekapital af 2,095,000 kronor och fastigheter till ett värde af öfver 2·5 millioner kronor, däraf 1·5 million beräknadt för fabriks- och bostadsbyggnader, har under perioden utvecklats genom åtskilliga betydande förbättringar, hufvudsakligen åsyftande att med minskade omkostnader åstadkomma större produktion. Framgången af de sålunda ådagalagda sträfvandena för reorganisering af bruksdriften träder i dagen genom följande siffror:

År.	Tillverkade artiklar.	Omkostnader.
1901	872,293 kg.	729,754 kr.
1902	1,139,379 »	841,030 »
1903	1,174,816 »	562,766 »
1904	1,175,169 »	491,671 »
1905	1,301,795 »	428,410 »

Tillverkningen utgöres som bekant af mässingsmanufaktur, patronhylsor m. m. och lärer under perioden hafva skarpt koncentrerats på ett fåtal artiklar gentemot den mångsidighet i produktionen, som fordom utvecklades i brukets verkstäder.

Arboga margarinfabrik, den enda rent svenska inom riket, meddelar, att margarinindustrien inom landet den ifrågavarande perioden arbetat under lugnare förhållanden än under den näst föregående. Den då rådande konkurrensen tvang ej mindre än 2 fabriker att nedlägga verksamheten. Svårigheterna för margarinindustrien i riket lära bero däraf, att folkmängden är för ringa i förhållande till den massproduktion, de större utländska tillverkarne vid sina fabriker i Sverige framställa. Omsättningen vid Arbogafabriken har under perioden uppgått sammanlagdt till 4,211,000 kg.

Vid *Arboga glasbruk* hafva under åren 1901—1905 tillverkats öfver 19 millioner stycken buteljer och flaskor, med ett uppgifvet tillverkningsvärde af 1,105,000 kronor.

Rörande *handtverkeriernas* och *husslöjdens* ställning åberopar Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, hvad därom yttrats i den underdåniga berättelsen för perioden 1896—1900.

4. Kommunikationer och varubyten.

Landtkommunikationer. Under den period, som nu afhandlas, har *vägdelning* enligt lagen den 23 oktober 1891 afslutats inom Simtuna, Tuhundra, Snefringe, Våla, Norrbo, Norbergs och Skinskattebergs härad och lär vara i det närmaste färdig inom Öfver-Tjurbo härad.

I anslag till *vägundersökningar* har länet af statsmedel under perioden fått sig tilldeladt ett belopp af 6,600 kronor eller i medeltal 1,320 kr. per år, och har vederbörande distriktschef efter förordnande verkställt samt under perioden aflämnat plan och kostnadsförslag till följande anläggningar eller vägförbättringar, nämligen:

- År 1902: bygdeväg Enåkersby—Lisselbo och Nordankil—Möklinta kyrka inom Enåkers och Möklinta socknar;
vägförbättringar inom Siede härad, vid Klockarebacken invid Västerås m. fl.;
omläggning af väg emellan Ransta och Ålbo i Kumla och Sevalle socknar;
omläggning af landsvägen mellan Kungsör och Arboga vid Granhammarsbackarna;
vägomläggning Stabäck—Hästabäck i Väster-Våla och Karbenings socknar;
omläggning af väg Sala damm—Ölsta i Norrby socken;
omläggning och förbättring af vägen Skräddareboacke—Dalälften;
omläggning af väg Råsbo station—Lagbo, alternativt Granberga;
vägförbättringar inom Åkerbo härad;
- År 1903: vägförbättring vid Mauritzbacke å vägen Norbergsby—Högfors;
omläggning af Aspbenings- och Kafvelbrobackarne;
omläggning och förbättring af väg vid Svenby bro i Bergs socken;
omläggning och förbättring af vägen Korset—Röfors—Fellingsbrovägen;
- År 1904: bygdeväg Klinta—Morgongåfva, Jämtbo—Dalkarlsbo och Jämtbo—Kättbo samt förbättring af väg Sanda—Skattmansö;
omläggning af väg vid Skvallerbacken emellan Norbergsby och Kärrgrufvan;
- År 1905: ny kostnadsberäkning för vägförbättringar inom Åkerbo härad;
anläggning af väg Badelunda sockengräns—Kvistberga i Hubbo socken;
väganläggning Västanfors kyrka—Virso, väster om sjön Åmänningeu;
omläggning och förbättring af den s. k. Björnbacksvägen emellan Västanfors och Östra Hedkärra;
väg emellan Hammarbron i Harbo socken och Tärnsjö järnvägsstation.

Af det på riksstaten uppförda *anslag till vägbyggnader* hafva följande belopp under tiden från och med år 1901 till och med år 1905 i nåder anvisats länet, nämligen:

till vägförbättringar inom Norrby, Väster-Löfsta och Tärna socknar	25,000 kr.
till väg Gillberga—Vittinge—Heby	24,600 »
till väg Ärligbo—Kerstinbo i Nora socken	24,900 »
till väg Molnebo—Morgongåfva	14,600 »
till ombyggnad af Färjbron i Fläckebo socken	7,000 »
till väg från Våsjö i Bro socken till Örebro läns gräns	19,800 »
till bro vid Molnebo å vägen Stjärnan—Pålsbo	1,400 »
till väg Möklinta—Sala socken	20,800 »
till vägen Enåkerby—Lisselbo i Enåkers socken	27,600 »
till vägen Möklinta kyrka—Nordankil	14,300 »
till bro öfver Ängsösund	4,000 »
Summa åren 1901—1905 ¹⁾	184,000 kr.

Motsvarande summa voro för perioden 1886—1890 83,260 kr., för perioden 1891—1895 105,500 kr. och för perioden 1896—1900 79,500 kr.

¹⁾ Detta tal betecknar det statsbidrag, som under perioden beviljats, hvaremot tabell 2 angiver det statsbidrag, som lyftats för under perioden byggda vägar.

Länets järnvägsnät, som under åren 1896—1900 genom flera nya banor högst väsentligt utvecklades, har under nu ifrågavarande tidsskede tillökats med ännu en linje, *Enköpings—Heby—Runhällens järnväg*, om 50.2 km. från Enköpings hamn till Runhällens station å Sala—Gysinge—Gäfle järnväg. Den nya banan är, kan man säga, en modern samfärdsled i stället för en urgammal handelsväg från Dalälven ned till Mälaren genom den gamla Fjärdhundrabygden. Trakten är bördig och har en relativt burgen befolkning, men erfarenheten har här som annorstädes visat, att stora svårigheter möta att åstadkomma en järnvägsförbindelse genom en icke alltför tätt befolkad, uteslutande åt jordbruk ägnad bygd, såframt icke ändpunkterna äro af synnerlig betydelse. Första uppslaget till banans byggande gafs af Simtuna sockens kommunalstämma redan omkring år 1890, men först 15 år senare var järnvägen en verklighet, trots att koncession erhöles redan år 1897, då jämväl ett aktiebolag för ändamålet kom till stånd. Genom mycket stora ansträngningar af en kommitté under ledning af läroverksadjunkten K. V. Vieweg i Enköping och efter någon rekonstruktion af aktiebolagets styrelse lyckades man bringa upp det erforderliga aktiekapitalet, och Eders Kungl. Maj:t beviljade företaget den 26 februari 1904 ett statslån af något mera än en million kronor. Omedelbart därefter begynte banans byggande, och bedrefs arbetet med så stor skyndsamhet, att sammanfogningen af de sista skenorna kunde äga rum den 23 oktober 1905. Spårvidden är normal, eller 1.435 meter, minsta krökningsradie i hufvudspår 400 meter och största lutning 11:1000. Undantag härifrån träffas allenast å bandelen söder om Enköpings station å Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg. Antalet broar är 5 och stationernas 7 förutom 5 hållplatser och anslutningsstationerna. Af de 7 stationerna ligga 5 inom Västmanlands län.

Om järnvägarna inom länet lämnas för femårsperioden uppgifter i *tabell V* (sid. 21).

Sjökommunikationer. Vid *Strömsholms kanal* hafva under perioden ombyggt 8 par slussportar samt uppförts 2 nya boningshus och 3 godsmagasin, hvarjämte underhåll och reparation af broar, lastbryggor, dammar m. m. ombesörjts. Trafiken å kanalen synes hafva betydligt minskats, i jämförelse med hvad i föregående underdåniga berättelser omförmäls. Därom lämnas upplysning i följande sifferuppställning:

Åren	Fraktadt gods. Ton.	Antal passagerare.	Antal fartygsresor.	Erlagda kanalafgifter i kr.
1901—1905	478,074	4,349	14,725	170,205
1896—1900	852,617	49,771	23,450	406,120
1891—1895	724,180	32,791	20,701	402,143

Det under förra perioden begynta arbetet med utvidgning och fördjupning af *Köpings hamn* och segelleden ned till Mälaren har fortsatt under denna period och fortskridit därhän, att inseglingstrännan från Mälaren upp till hamnen är fullt färdig med ett djup af 4·2 meter under Mälarens medelvattenstånd och en bottenbredd af 15 meter. Däremot väntar den betydliga utvidgningen af hamnbassängen ännu på sin fullbordan. Hittills hafva kostnaderna för expro-

priation af mark samt utförda arbeten belöpt sig till omkring 190,000 kronor, inberäknadt ett för 53,000 kronor inköpt mudderverk. I sammanhang härmed bör erinras, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 mars 1904 förordnat, att staden Köpings hamnområde skall utgöras dels af Köpingsån i hela dess sträckning från hamnens innersta del vid järnvägsbron i Köping till åns mynning tillika med den till ån ledande inseglingstrännan, utmärkt på visst, i det kungliga brefvet närmare angifvet sätt, dels ock af den delen af fjärden Galten, som begränsas likaledes på särskildt, i nämnda handling bestämdt sätt. Enär vatten, hörande till annan strand än stadens, kommer att falla inom hamnområdet, hafva särskilda nådiga föreskrifter därutinnan lämnats.

Tab. V. Uppgifter om de järnvägar, hvilka helt och hållet eller till väsentligare del tillhöra Västmanlands län, åren 1901—1905.

	Bruttoinkomst i kronor.			Driftkostnad.		Pr år och bankilom.	
	Person- och posttrafik.	Gods- trafik och diverse.	Summa.	Kronor.	I % af inkomsten.	Inkomster. Kr.	Utgifter. Kr.
Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg. ¹⁾	1901	1,094,173	1,520,092	2,614,265	1,654,878	63·3	7,666 4,853
	1902	1,171,658	1,707,766	2,879,424	1,719,281	59·7	8,370 4,998
	1903	1,266,332	1,703,162	2,969,494	1,788,944	60·2	8,136 4,902
	1904	1,427,944	1,869,519	3,297,463	1,887,218	57·2	8,747 5,006
	1905	1,566,319	1,935,526	3,501,845	1,986,546	56·7	9,002 5,107
Krylbo—Norbergs järnväg.	1901	11,104	115,554	126,658	64,740	50·9	6,666 3,407
	1902	9,353	109,709	119,062	44,141	38·7	6,213 2,323
	1903	9,805	112,255	122,060	45,076	37·7	6,424 2,372
	1904	9,965	108,968	118,933	51,913	43·6	6,259 2,732
	1905	11,437	113,617	125,054	55,777	44·6	6,581 2,335
Köping—Uttersbergs järnväg.	1901	44,601	145,862	190,463	169,413	89·0	5,291 4,706
	1902	41,543	155,272	196,815	143,707	73·0	5,467 3,991
	1903	40,106	165,179	205,285	151,075	73·0	5,702 4,196
	1904	42,811	167,590	210,401	151,544	72·0	5,844 4,209
	1905	43,097	161,253	204,350	145,134	71·0	5,676 4,031
Uttersbergs—Riddarhyttans järnväg.	1901	4,417	34,499	38,916	36,730	94·0	2,779 2,623
	1902	3,732	41,692	45,424	36,684	80·0	3,244 2,620
	1903	2,434	45,251	47,685	39,557	83·0	3,406 2,825
	1904	1,710	43,138	44,848	41,458	92·0	3,202 2,961
	1905	1,759	46,133	47,892	42,176	88·0	3,420 3,012
Kärrgrufvan—Klackbergs järnväg.	1901	—	20,233	20,233	7,371	36·4	4,046 1,474
	1902	—	21,453	21,453	8,899	41·0	4,291 1,779
	1903	—	21,175	21,175	10,563	49·9	4,235 2,112
	1904	—	19,249	19,249	9,976	51·8	3,850 1,995
	1905	—	25,615	25,615	11,267	44·0	5,123 2,253
Sala—Gysinge—Gäffe järnväg.	1901	125,854	114,090	239,944	170,942	71·2	2,423 1,726
	1902	98,072	173,558	271,630	186,251	68·5	2,743 1,881
	1903	117,360	172,653	290,013	194,348	67·0	2,929 1,963
	1904	123,567	201,808	325,375	213,980	65·7	3,286 2,161
	1905	133,386	216,654	350,040	229,742	65·6	3,535 2,320

¹⁾ Uppgifterna för Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg afse jämväl Sala—Tillberga, Norbergs, Klackbergs och Spånga—Löfsta järnvägar. Jämför berättelsen 1891—1895 noten sid. 26. Medellängd trafikerad bana 341 km. år 1901, men 389 km. år 1905.

Beloppet af influtna *hamnaffgifter* åren 1901—1905 i länets tre hamnstäder och lastageplatsen Kungsör har utgjort i afrundade tal:

År.	Västerås. Kr.	Köping. Kr.	Arboga. Kr.	Kungsör. Kr.
1901	20,048	31,181	10,483	1,330
1902	18,846	23,610	10,295	1,146
1903	24,154	30,906	10,885	1,264
1904	23,497	34,973	11,211	1,203
1905	25,247	32,021	10,661	1,204
Medeltal 1901—1905	22,358	31,538	10,707	1,229
› 1896—1900	20,018	32,535	13,216	1,136
› 1891—1895	16,189	27,816	9,490	905
› 1886—1890	17,493	24,690	8,326	—

Sjöfartens början och slut vid Västerås hamn betecknas af följande tider årligen. Sjöfarten

började år 1901	den 25 april	och upphörde	den 30 november
› › 1902	› 6 maj	› ›	› 4 december
› › 1903	› 30 mars	› ›	› 16 ›
› › 1904	› 20 april	› ›	› 19 ›
› › 1905	› 19 ›	› ›	› 27 ›

Uppbörden vid *Västerås tullkammare* har varit, i afrundade tal,

År.	Tullmedel.	Däraf för oarbetad tobak.	Fyr- och båkmedel
1901	156,271 kr.	43,461 kr.	409 kr
1902	176,374 ›	58,380 ›	434 ›
1903	215,519 ›	57,493 ›	441 ›
1904	196,985 ›	43,925 ›	528 ›
1905	189,339 ›	40,918 ›	549 ›
Medeltal 1901—1905	186,899 ›	48,835 ›	472 ›
› 1896—1900	152,848 ›	65,735 ›	428 ›
› 1891—1895	140,883 ›	—	1,867 ›
› 1886—1890	139,908 ›	—	2,329 ›
› 1881—1885	139,306 ›	—	3,155 ›

Till utrikes ort hafva från Västerås tullkammare distrikt, omfattande länet, utklarats: år 1901 190 fartyg om

19,335 ton, år 1902 175 fartyg om 16,544 ton, år 1903 209 fartyg om 21,891 ton, år 1904 218 fartyg om 22,088 ton och år 1905 230 fartyg om 22,641 ton.

Hufvudsakliga exportartiklar hafva varit följande:

År.	Järnmalm. Ton.	Tackjärn. Ton.	Stångjärn. Ton.	Järnslagg. Ton.	Zinkmalm. Ton.	Fältspat. Ton.	Plankor och bräder. Kbm.
1901	17,205	1,701	3,754	5,753	—	—	9,178
1902	11,175	1,475	5,111	3,210	1,100	1,483	5,000
1903	16,420	2,138	4,951	6,810	750	1,750	5,177
1904	10,312	3,914	4,390	6,670	1,250	3,118	10,328
1905	10,872	3,395	5,727	3,995	1,786	4,220	14,685

Af dessa artiklar hafva järnmalm och tackjärn utförts mestadels till Finland, stångjärn till Ryssland, fältspatsten och zinkmalm till Tyskland samt trävarorna till Danmark och Tyskland.

Rörande *post-, telegraf- samt telefonväsendet* torde Länsstyrelsen få i underdånighet åberopa de centrala ämbetsverkens årsredogörelser.

Från flere af länets städer förmäles, beträffande *handeln*, att den fordom lönande minuthandeln alltmera förlorar i betydenhet. Orsakerna därtill äro flere, i främsta rummet sannolikt den omständigheten, att en mängd nyinrättade handelsaffärer ute på landsbygden beröfvat städernas minuthandlare den förr så gifvande handelsrörelsen med landtbefolkningen. De köpmän i städerna, hvilka, utan att drifva handel i öppen bod, furnera landthandlandena, sägas dock allmänt stå sig godt. Likaledes uppgifves spannmåls-handeln i städerna florera. Sedan några år tillbaka drifves af en kooperativ förening Svea handel i Västerås i 7 handelsbutiker, 2 mjölmagasin och 1 bageri med en högst betydande omsättning. Medlemsantalet har på några år vuxit från 200 till närmare 600 personer, hvilka samtliga äro intressenter i företaget. Klart är, att en sådan affär under en redbar och skicklig ledning skall, i den mån den utvecklas, bereda stort trångmål för de enskilda köpmännen. Gårdfarihandeln ute å landsbygden idkas af omkring 100 personer eller ungefär samma antal, som under de senare åren innehaft resolution för dylik handelsrörelse.

I detta sammanhang har pläгат meddelas en tabell öfver *omsättningen hos utskänkningsbolagen* i länets städer; och då samma tabell med det innehåll, som i förra berättelsen däråt gafs, synes Länsstyrelsen äga ett visst intresse, fullföljes den här för åren 1900—1905 i följande *tabell X*.

Denna sifferredogörelse utmärker till en början, att omsättningen högst afsevärdt minskats under perioden, i Västerås med 24·55 %, i Arboga med 30·65 %, i Köping med 23·60 % och i Sala med 18·63 % af kvantiteten för året 1899—1900. Ett sådant förhållande synes gifva ytterligare stöd åt det i förra berättelsen uttalade antagande, att den då anmärkta betydande ökningen i omsättningen af spritvaror vore att tillskrifva konsumtionen bland arbetarne vid de relativt stora järnvägsbyggnader samt två sjösänkingsföretag, hvilka då pågingo, men till hufvudsaklig del voro avslutade

vid 1900 års slut. En annan iakttagelse är den betydande relativa skillnaden bolagen emellan beträffande brännvinsförsäljningspriset öfverskott öfver inköpspriset. Medan Arbogabolaget kunnat redovisa ett öfverskott öfver inköpspriset för varmrenadt brännvin af i medeltal 62 öre pr liter och Västeråsbolaget af 54 öre, stanna bolagen i Köping och Sala vid resp. 40·5 och 34·4 öre. En så stor skillnad lär bero dels på de olika försäljningspris, bolagen öfver hufvud hålla, dels ock i all synnerhet på mängden af hvad som afyttrats å ena sidan genom utminuterung och å den andra genom utskänkning; det senare försäljningssättet lämnar nämligen betydligt högre vinst än det förra. Hvad särskildt Salabolaget beträffar, är det känt, att bolaget har stor utminuterung bland annat på Norrland. Slutligen är att märka, att, under det att i Sala vinsten 1904—05 förhåller sig till vinsten 1900—01 som omsättningsmyckenheten det förra året till samma kvantitet det senare, så har varuomsättningen i Västerås från det sistnämnda försäljningsåret minskats med 22·77 %, men vinsten med blott 14·82 % och i Köping omsättningen med 24·09 %, men vinsten med blott 8·78 %.

Tab. X. *Städernas utskänkningsbolags verksamhet försäljningsåren 1900—1905.*

Försäljningsår.	Varuomsättning. Liter.	Däraf brännvin. Liter.	Vinst å egen rörelse. Kronor.	Försäljningspriset för varmrenadt brännvin öfverskott öfver inköpspriset. Öre per liter.
<i>Västerås.</i>				
1900—01	415,099	304,410	194,093	47·16
1901—02	358,979	259,980	155,163	46·07
1902—03	327,660	246,947	136,729	54·59
1903—04	324,156	245,432	167,010	60·96
1904—05	320,594	248,611	165,320	59·60
<i>Arboga.</i>				
1900—01	114,331	86,044	41,743	50·50
1901—02	102,752	72,604	37,172	54·70
1902—03	84,274	61,168	34,670	53·65
1903—04	81,964	61,636	34,509	71·85
1904—05	78,650	60,658	36,154	78·54
<i>Köping.</i>				
1900—01	230,562	180,548	59,338	33·00
1901—02	199,178	158,218	50,496	35·50
1902—03	184,242	145,466	46,947	39·00
1903—04	185,551	147,431	57,433	47·00
1904—05	175,031	139,886	54,127	48·00
<i>Sala.</i>				
1900—01	461,725	366,331	130,754	33·06
1901—02	395,534	317,671	110,658	33·20
1902—03	396,432	332,688	103,798	32·80
1903—04	393,304	343,416	117,874	36·40
1904—05	369,769	321,154	105,876	36·42

5. Kameralförhållanden.

Tabell 3 innehåller uppgift om hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. äfvensom därå belöpande taxeringsvärden.

Af denna tabell framgår, att under femårsperioden någon förändring i totalsumman af det förmedlade mantalet inom länet icke ägt rum, men att följande förändringar skett i afseende å *jordnaturen*, betingade af här nedan närmare angifna förhållanden:

a) *Kronoegendomar under allmän disposition*. Kungs- och kungsladugårdar samt säterier hafva ökats med $1\frac{1}{4}$ mantal, beroende därpå, att enligt föreskrift rörande omföring i jordeboken af de för kronans räkning inköpta, Uttersbergs bruk förut tillhöriga hemman, frälsesäterihemmanen 1 mantal Skärviken n:r 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Flodhammar eller Uttersberg n:r 1 upptagits såsom kronosäterier.

Boställena, hvilka till hemmantalet år 1900 utgjorde $103\frac{1}{2}$ mantal, omfatta år 1905 tillhoppa $103\frac{3}{8}$ mantal. Ökningen har föranledts därå, att den i sist afgifna femårsberättelsen omnämnda felaktigheten vid omförandet i jordeboken af $\frac{1}{2}$ mantal Siggesta blifvit rättad, hvarigenom boställena tillförts $\frac{1}{2}$ mantal, under det att år 1905 genom indragning och omföring af länsmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Östa n:r 2 i Nora socken en minskning med sistberörda skattetal ägt rum.

Hemmanens mantal har under femårsperioden ökats med $4\frac{1}{2}$ mantal. Genom inköp, enligt nådiga brefvet den 19 augusti 1898, af en del Uttersbergs bruk tillförene tillhöriga hemman hitfördes nämligen $7\frac{1}{2}$ mantal, hvartill komma dels $\frac{3}{8}$ mantal Ingolsbenning n:r 1 och 2 i Norbergs socken, som, på grund af nådigt bref den 18 december 1903, jämväl för statsverkets räkning inköpts och underlagts Bjurfors kronopark, och dels det indragna länsmansbostället Östa n:r 2 om $\frac{1}{4}$ mantal, tillsammans $8\frac{1}{2}$ mantal. Däremot hafva nedan förtecknade kronohemman om tillsammans $3\frac{1}{2}$ mantal försålts och omförts till frälse samt $\frac{1}{2}$ mantal Siggesta afförts såsom hemman och upptagits under rubriken boställen. De försålda kronohemmanen äro följande:

Egendomens namn och nummer.	Mantal.	Härad.	Socken.	Taxeringsvärde. Kronor.	Försäljningssumma. Kronor.
Sticklinge n:r 4 . . .	1	Åkerbo.	Himmeta.	12,000	16,600
Himmelsberga n:r 5 .	$\frac{1}{2}$	"	Torpa.	9,500	14,900
Berga n:r 2	$\frac{1}{4}$	Suefringe.	Berg.	8,500	15,500
Gärsta n:r 3	$\frac{1}{2}$	Ytter-Tjurbo.	Björksta.	6,000	6,000
Berga n:r 3	$\frac{1}{2}$	Simtuna.	Simtuna.	7,100	12,100
Kungshusby n:r 3 . .	$\frac{3}{4}$	Torstuna.	Torstuna.	11,500	14,010
Summa	$3\frac{1}{2}$	—	—	54,600	79,110

Förutom dessa fastigheter, som betingat en sammanlagd köpeskilling af 79,110 kronor, hafva under perioden på grund af särskilda nådiga bref till nedan angifna försäljningspris

försålts följande kronan tillhöriga jordbruksfastigheter utan mantal, nämligen:

Hästholmarne, en lägenhet i Badelunda socken	9,400 kr.
Bårestad n:r 1, en lägenhet i Skinskattebergs socken	16,000 "
Brahegård n:r 1 samt Västra Åmesbo, eller Satbo, n:r 1, en d:o i d:o	31,700 "
Storängen n:r 1, en lägenhet i Heds socken	27,000 "
Dagsverkskyldiga lägenheten Borgvik, under Kungsörs kungsladugård	2,200 "
Dagsverkskyldiga lägenheten Charlottenborg under d:o	1,300 "

hvarigenom försäljningssumman uppgår till sammanlagdt 166,710 kronor.

b) *Skatteegendomar*. Af de under rubriken hemman i sist afgifna femårsberättelse upptagna mantalen hafva till krono omförts dels $7\frac{1}{2}$ mantal, som inköpts och förlagts under Uttersbergs kronopark, dels $\frac{3}{8}$ mantal Ingolsbenning, som underlagts Bjurfors kronopark, till följd hvaraf skattehemmanens mantal minskats med $7\frac{1}{8}$ mantal.

c) *Frälseegendomar*. Såsom ofvan vid kungs- och kungsladugårdar och säterier nämnts, hafva säterihemmanen 1 mantal Skärviken och $\frac{1}{4}$ mantal Flodhammar öfverförts från frälse till krono, hvilken ändring medfört den minskning i frälsesäteriernas mantal, som under femårsperioden uppstått.

Beträffande frälsehemmanen, hafva dessa ökats med 3 mantal därigenom, att å ena sidan tillkommit $3\frac{1}{2}$ mantal för ofvan omförmälda försålda kronohemman, men å andra sidan afgått $\frac{1}{2}$ mantal Sörtulinge n:r 1 i Heds socken, hvilket hemman ingår bland förut omförmälda af kronan från Uttersbergs bruk inköpta fastigheter.

I *taxeringsvärdet* af fastigheterna å landsbygden hafva ej obetydliga förhöjningar ägt rum. Sålunda utgjorde vid förra periodens slut taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, hvarför bevillning erlägges, 79,266,500 kronor och för bevillningsfri sådan fastighet 4,305,900 kronor, under det samma värde år 1905 uppgick till respektive 84,432,700 kronor och 4,541,700 kronor.

Taxeringsvärdet å annan fastighet har stigit från 22,112,564 kronor, hvaraf bevillningsfria 6,386,564 kronor, till 28,404,300 kronor, hvaraf 6,751,300 kronor afse bevillningsfri sådan fastighet. Totalförhöjningen af taxeringsvärdet å samtliga fastigheter å landsbygden utgör 11,693,736 kronor.

Jämväl taxeringsvärdet å fastigheterna i städerna har under femårsperioden undergått förhöjning och utgjorde vid 1905 års slut 46,269,500 kronor emot 31,517,200 kronor år 1900, hvadan förhöjningen uppgår till 14,752,300 kronor, hvaraf belöpa å Västerås stad 9,976,100 kronor, å Arboga stad 536,500 kronor, å Köpings stad 1,076,100 kronor och å Sala stad 3,163,600 kronor.

I **tabell 4** lämnas redogörelse för de inom länet vid 1905 års slut befintliga *egendomar af fideikommissnatur* och i **tabell 5** för *fastigheter*, som samma år *tillhörde inhemska aktiebolag*. Den förra tabellen är grundad på enskilda uppgifter, enär några upplysningar om fideikommissegendomar-

ne ej innefattas vare sig i kronans jordebok eller, i allmänhet åtminstone, i taxeringslängderna.

På sätt af tabell 6 angifves, finnes inom länet allenast en fastighet, tillhörande främmande makts undersäte.

Jordafsöndringar hafva under perioden af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställts till följande antal:

År.	Västerås fögderi.	Kungsörs fögderi.	Bergslags fögderi.	Salbergs- Väsby fögderi.	Summa.
1901	30	38	12	32	112
1902	38	45	28	50	161
1903	52	33	45	61	191
1904	68	20	33	38	159
1905	74	48	44	79	245
	Summa 262	184	162	260	868

Härförutom hafva, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts särskilda nådiga beslut, från nedan omförmälda ecklesiastika boställen följande afsöndringar medgifvits, nämligen: år 1901 från förra kompaniechefsbostället 1 mantal Tibble n:r 4 i Torstuna socken till skolhustomt för Torstuna församling, år 1903 från komministerbostället $\frac{1}{2}$ mantal Prästgården n:r 1 i Hubbo socken för utvidgning af församlingens kyrkogård, från komministerbostället $\frac{1}{2}$ mantal Altunaby n:r 5 eller Klockargården i Altuna socken jämväl för utvidgning af församlingens kyrkogård och från kyrkoherdebostället i Norbergs socken $1\frac{1}{2}$ mantal Norbergsby n:r 21 med Rosendal och komministerbostället i samma socken $\frac{1}{2}$ mantal Norbergsby n:r 20, eller Rönningen, till plats för fattiggård och skolhus, år 1904 från kyrkoherdebostället $\frac{3}{16}$ mantal Krista n:r 2 i Lundby socken till plats för skolhus och

från kyrkoherdebostället 1 mantal n:r 1 Prästgården i Malma socken jämväl till plats för skolhusbyggnad, samt år 1905 från kyrkoherdebostället i Tärna socken $\frac{3}{4}$ mantal n:r 1 Prästgården för utvidgning af plats för skolhus, från Väster-Färnebo församlings kyrkoherdeboställe 2 mantal n:r 1 Prästgården till plats för småskola och från Medåkers sockens komministerboställe $\frac{1}{4}$ mantal Klockartorp n:r 1 för kyrkogårdens utvidgning.

Under den gångna femårsperioden har allenast en kronolägenhet blifvit till skatte inlöst, nämligen lägenheten Torsmossen n:r 1 i Österunda socken.

Vid 1905 års slut voro för statsverkets räkning utarrenderade 102 under Domänstyrelsens förvaltning stående egendomar, af hvilka dock Strömsholms hingstdepot uppbär arrendet af 9.

Understöd af allmänna medel till utflyttning i följd af laga skiften har under perioden beviljats med 187 kronor 50 öre.

I afseende å uppbörden af allmänna medel får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, med hänvisning beträffande kronomedel till de redogörelser, som innefattas uti Riksdagens revisorers berättelser om af dem verkställd granskning af statsverkets styrelse och förvaltning, meddela, att tillsammans med kronouppbörden för nedan upptagna år debiterats vägskatt och landstingsskatt till följande belopp:

År.	Vägskatt. Kr.	Landstings- skatt. Kr.	År.	Vägskatt. Kr.	Landstings- skatt. Kr.
1901	119,306-58	87,861-49	1904	106,651-59	118,624-43
1902	122,442-39	81,936-11	1905	112,075-20	129,535-41
1903	114,612-73	89,627-83	Summa	575,088-49	507,585-27

6. Politi.

I förra berättelsen gafs en kortfattad redogörelse för den i Västerås införda förändrade anordningen af brand- och polisväsendet, grundad på systemet af fast brand- och poliskår. Med den sedermera fortsatta raska folkökningen i staden har behof af ökad polisstyrka uppkommit, och då det tillika funnits nödigt att bereda polismanskapet mera öfning, än som var möjligt med den kasererade, ofta nyrekryterade brandkårens manskap, har polis- och brandkåren måst under innevarande period uppdelas i särskild poliskår och särskild brandkår. Den förra består nu af 1 poliskommissarie, 1 öfverkonstapel, 1 detektivkonstapel, 2 inspektions- och 16 ordinarie poliskonstaplar; den senare af 1 brandchef, 1 vice brandchef, 1 brandmästare, 1 stallkorpral, 6 brandsoldater och 6 reservbrandsoldater. Poliskårens stat uppgår till 33,935 kr., brandkårens till 16,485 kronor.

Om städernas domstols-, polis- och brandväsen är i öfrigt icke något att för ifrågavarande period förmåla utom det, att ny brandordning för staden Arboga antagits och af Länsstyrelsen fastställts den 12 juli 1902.

För byggnadsverksamheten i städerna redogöres närmare i tab. 3. Den uppgifves för Västerås, Sala och Köping

hafva varit rätt liflig. Förläggningen till Västerås af Västmanlands regemente och till Sala af Västmanlands trängkår har, förutom uppförandet af erforderliga kasernetablissemang, naturligen framkallat en viss spekulation i byggnadsverksamheten för att kunna bereda bostäder åt befälspersonalen. Bland märkligare offentliga byggnader, hvilka under perioden uppförts inom städerna, torde här böra antecknas nya stadshotell i Västerås och Köping, moderna epidemisjukhus i Köping och Sala, likaså nya folkskolehus i Västerås och Sala samt ett prydligt skolhus för Västerås elementarläroverk för flickor.

Rörande stadsplanerna har Eders Kungl. Maj:t meddelat nya föreskrifter genom särskilda nådiga bref den 15 augusti 1902 och den 20 februari 1903 angående Västerås, den 29 maj 1903 och den 19 februari 1904 för Arboga, den 17 oktober 1904 i fråga om Sala samt den 6 september 1905 beträffande Köping.

Gatuunderhållet i Arboga har öfvertagits af kommunen, och är beslutet därom fastställt genom nådiga brevet den 10 oktober 1902.

För Sala stads utveckling hafva betydande arbeten

utförts, främst att nämna fullbordandet af fullständiga vatten- och kloakledningar inom stadens hela planlagda område jämte Västermalm och Vasastaden. Afloppsledningar äro införda i alla gårdar, och de flesta husägare hafva äfven indragit vattenledning inom sina egendomar. Elektrisk belysning är inom samhället införd såväl för gatubelysning som för bruk i bostäderna. Den i andra städer, särskildt de större, öfverklagade olägenheten af tomtvärdenas onaturliga stegring har i Sala ej gjort sig gällande. Staden ägde ursprungligen alla byggnadstomterna i Järnvägs kvarteret och har, änskönt dessa hållits till salu från början af 1890-talet, ännu många sådana tomter osålda. Priset har hållits så lågt som 10 öre pr kvadratfot vid hufvudgatorna och 5 öre vid sidogatorna. En bidragande orsak till, att tomterna ej oskäligt höjts i värde, har varit stadsfullmäktiges villkor vid försäljningen, att tomterna skulle inom viss tid byggas.

Beträffande *municipalsamhällena* är att märka, att, sedan Norbergs tomt- och byggnadsaktiebolag af enskild man förvärfvat en stor del af den mark, som enligt fastställd plan omfattas af Norbergs municipalsamhälle, och låtit stycka denna mark till tomter, en synnerligen liflig byggnadsverksamhet under periodens sista år uppstått inom nämnda samhälle. Då detsamma därjämte genom expropriation och anorledes förvärfvat erforderlig mark för torgets utvidgande samt iståndsatt och ordnat platsen omkring den nyreparerade kyrkan, synas åtskilliga förutsättningar vara för handen för en rask utveckling af detta samhälle. Inom Heby municipalsamhälle har framåtskridandet varit mattare, men man har grundad anledning antaga, att denna plats, där statsbanan till Norrland nu korsas af Enköping—Heby—Runhällens järnväg, skall af de förbättrade kommunikationerna röna ett välgörande inflytande.

Undervisningsanstalter. *Folkundervisningen* var vid slutet af perioden ordnad vid 188 folkskolor, 31 mindre folkskolor och 177 småskolor, samtliga dessa skolor med ytterst få undantag fasta. Försättningsskolor funnos inom 44 skol-distrikt och lära visat sig lifskraftiga, där de anordnats på för barnen lämplig tid. Slöjdundervisningen, synnerligen den, som omfattar kvinnlig slöjd, går framåt och omfattas med växande intresse; inom det större af länets två inspektionsdistrikt var undervisning i den kvinnliga slöjden med få undantag inrättad i alla skolor och slöjd för gossar uti flera än hälften. Hvad beträffar trädgårdsskötsel och trädplantering, anses undervisningen däri stå mycket lågt, beroende därpå, att endast en och annan äldre lärare visar tillräckligt intresse för ämnet. Antalet egna skolhus år 1905 utgjorde 299 och de förhyrde 39. Statens bidrag till länets folkskoleväsende uppgick, oafsedt inspektionskostnaden, åren 1901—1905 till 1,096,744 kr. 31 öre eller i medeltal per år 219,348 kr. 86 öre, emot för åren 1896—1900, 1891—1895 och 1886—1890 resp. 162,245 kr. 81 öre, 130,661 kr. 13 öre och 118,503 kr. 64 öre.

Länets folkhögskola har under ifrågavarande tidsskede i flere hänseenden nått en rik utveckling. År 1903 omorganiserades skolans öfre afdelning till en landtmannaskola med af Eders Kungl. Maj:t fastställda stadgar. Till denna

har ett årligt statsbidrag af 3,000 kr. erhållits, hvarigenom dels hela läroanstaltens ekonomi stärkts, dels lärareantalet kunnat ökas till 9. För en kostnad af öfver 18,000 kr. har Landstinget år 1902 låtit genom en prydlig nybyggnad betydligt vidga utrymmet vid skolan. Genom bemedling af skolans föreståndare direktör T. Holmberg och hans fru Cecilia Bååth-Holmberg hafva för öfrigt gäfvor af enskilda tillförts anstalten, som därigenom kunnat förses med åtskilliga nyttiga och prydliga inrättningar och föremål. Likaledes för bidrag från enskilda har skolan utsändt 6 s. k. vandringsbibliotek. I medeltal har skolan årligen besökts af 81 elever, manliga och kvinnliga. Det stora flertalet har tillhört länet, men äfven från andra län hafva elever mottagits.

Centralslöjdskolan och tekniska skolan i Västerås har fullföljt sin uppgift, med fortfarande understöd af landsting, hushållningssällskap och Västerås stad, hvarjämte inkomster af statsmedel m. m. tillförts skolan, allt till ett sammanlagdt belopp af omkring 14,000 kr. årligen. Den till skolan donerade, af Västerås stad förvaltade, Zimmermanska fonden uppgick vid 1905 års slut till 260,294 kr. 15 öre och är afsedd för en tillämnad nybyggnad åt skolan. Elevantalet var år 1905 i slöjdskolan 57, i tekniska skolan 247. Fortfarande gifvas om somrarna hvartannat år slöjdcourser för folkskolelärare och lärarinnor, sista året med ett elevantal af 29.

Rörande statens *allmänna läroverk*, af hvilka undervisningsanstalterna i Arboga, Köping och Sala med utgången af ifrågavarande period ombildats till samskolor, lärar Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande få återropa de redogörelser, hvilka från vederbörande statsdepartement offentliggöras, och allenast tillägga, att Västerås stad låtit under perioden uppföra ett i samma stil som läroverkshuset hållet annex till samma byggnad, hvilket annex inrymmer lärosalar för geografi, fysik och kemi samt teckning, äfvensom naturaliesamlingar m. m.; och har därjämte den äldre läroverksbyggnaden undergått en genomgripande reparation.

Genom den nyss antydda omorganisationen af statens undervisningsanstalter i Arboga, Köping och Sala stå vid periodens slut där befintliga, af allmänna medel understödda *fläckläroverk* under afveckling, och de högre kurserna fullföljas tills vidare endast för redan intagna elever. Så t. ex. upphör i Köping den högre särskilda undervisningen för flickor med läsåret 1906—07. Däremot samlar sig det allmänna och enskilda intresset omkring Västerås högre elementarläroverk för flickor, hvilket år 1902 vid höstterminens början fick af Västerås stad emottaga ett nytt skolhus, en prydlig stenhusbyggnad med ett synnerligen friskt och fördelaktigt läge på östra slutningen af Mariaberget. Stadens anslag för denna fullt moderna och smakfullt smyckade byggnad har belöpt sig till 100,000 kronor, hvarjämte Västerås stads sparbank för längre tid tillbaka anvisat såsom bidrag till byggnaden en fond på 10,000 kronor, hvilken genom förräntande vuxit, så att densamma, när den togs i anspråk, uppgick till något öfver 15,000 kr. Byggnaden omfattar källarvåningen med skolkök och matsal, värmeledningsrum m. m., botenvåningen och öfre våningen med 11 skolsalar samt vindsvåning, som innehåller, förutom föreständarinnans bostad, skolans högtidssal, ritsal o. s. v. Med användande af egna

medel samt understödd genom lån från stadens kassa har skolan sedermera år 1904 kunnat för sitt ändamål uppföra ett ljusst och rymligt gymnastikhus, som kostat 27,000 kronor. Anslag till läroverket utgingo vid slutet af år 1905 från staten med 5,000 kr., från Landstinget med 1,000 och från Västerås stad med 4,500 kronor. Elevantalet utgjorde samtidigt 239, och lärarepersonalen bestod af 5 lärare och 15 lärarinnor.

Med understöd dels af statsmedel, enligt därom senast den 10 juni 1904 lämnade nådiga föreskrifter, dels af kommuner, industriella bolag samt enskilde har det folkbildningsarbete, som bedrifves genom *föreläsningkurser för arbetsklassen* fortgått under ifrågavarande fem år och, såsom det vill synas, verkat välgörande i vida kretsar af länets befolkning. Det ligger i sakens natur, att den kunskap, som genom föredragen bibringas en i ämnet merendels alldeles oförberedd åhörare, icke kan hos honom alstra någon bildning af djupare värde; han går så att säga till ett dukadt bord, och det beror på hans individuella förmåga att upptaga det hörda ordet, om detta skall kvarlämna något varaktigt godt. Men i hvarje händelse är det ifrågavarande sättet för kunskaps spridande af beskaffenhet att verka väckande på åhörarnes sinnen; och när, såsom hittills i allmänhet lärar varit fallet, föreläsaren besitter förmåga att skilja hufvudsak från bisak, hvilket är hufvudsumman af all lärometod, väljer goda ämnen och praktiskt behandlar dem, kan man ej annat än glädjas åt det lifliga intresse, hvarmed han snart sagdt öfverallt i föreläsningssalarne mötes. I hvarje händelse torde icke kunna bestridas, att för arbetsklassen, hvars väl anordningen i främsta rummet åsyftar, vidsträcktta områden för inbillningsförmågan och eftertanken skola framtråda genom dessa föredrag, hvilka således äro väl ägnade att utgöra en hälsosam motvikt mot de ensidiga tankeföremål af socialt och politiskt innehåll, som i vår tid eljest framställas för ifrågavarande folkgrupp. I den mån föredragen disponeras till fortlöpande kurser, torde deras värde för åhörarne komma att växa.

Föreläsningföreningar eller institut, ställda under vederbörlig inspektion, funnos vid periodens slut ordnade vid 13 skilda platser, med ett statsunderstöd af tillhoppa 5,430 kronor samt bidrag från kommuner och enskilda till minst samma belopp; och utvisa de årligen till Länsstyrelsen inkommande redogörelserna, att undervisningen såväl som allmänhetens intresse varit mycket tillfredsställande. Hufvudsakligen hafva föredragen behandlat ämnen af historiskt, geografiskt eller naturvetenskapligt innehåll samt någon gång innefattat lefnadsteckningar öfver personer, som gjort sig berömda namn inom kulturen.

Här bör tilläggas, att länets landsting dessutom genom en af tinget utsedd nämnd årligen anordnar omkring 50 populära föredrag ute i landskommunerna samt äfven lämnat ekonomiskt understöd åt svagt situerade föreläsningföreningar. Bland nämnda föredrag hafva några haft till föremål nykterheten. Landstingets årsanslag för ändamålet har sistlidet år utgjort 2,300 kronor.

Sjukvårdsanstalter och sjukvård. Någon förändring i länets indelning för den civila sjukvården har icke in-

träffat. Fortsatt tjänsteårsberäkning har beviljats för extra provinsialläkare i Kungsörs distrikt enligt kungl. brefvet den 17 juni 1903 och i Skinskattebergs distrikt jämlikt nådigt bref den 14 oktober 1904. Själftändigt apotek har inrättats i Västanfors på grund af kungl. brefvet den 6 september 1901.

Den i förra berättelsen omnämnda anordning för *epidemisjukvården* har under perioden genomförts med undantag däraf, att epidemisjukstugan i Ramnäs väntades blifva färdig först innevarande år samt att för sjukstugan i Väster-Färnebo underhandlingar inledts med vederbörande departement i Arméförvaltningen om förvärf för ändamålet af Västmanlands regementes numera obehöfliga sjukhus å Salbo hed. Med erinran att Landstingets beslut i ämnet af år 1900, att med städerna Västerås, Sala och Köping för tjugo år träffa aftal om reserverande å deras epidemisjukhus af för den närboende landtbefolkningen erforderliga 15 platser i Västerås och 25 i hvardera af de öfriga städerna, trädte i verkställighet, må här nämnas, att enligt redogörelserna för epidemisjukvården just dessa platser å städernas sjukhus varit tätast belagda, så att af hela antalet sjuka, som år 1905 utgjorde 618, ej mindre än 442 vårdats å städernas sjukhus, de öfriga 176 å sjukstugorna på landsbygden. I den omständigheten, att vård af särskildt difteri- och skarlakanspatienter sålunda på ett bekvämt sätt kunnat i städerna beredas den närboende landtbefolkningen, har man trott sig kunna spåra en af orsakerna till, att antalet fall af nämnda sjukdomar under perioden sjunkit så, som ofvan är yttradt på tal om hälsotillståndet bland länets invånare. Kostnaden per underhållsdag utgjorde år 1905 1 kr. 61 öre och antalet underhållsdagar för hvar patient var i medeltal 24.6.

Om verksamheten vid länslasaretten har Länsstyrelsen låtit utarbete efterföljande *tabell Y*.

Vid Heijkensköldska sjukhuset i Arboga hafva under femårsperioden i medeltal årligen vårdats 121 personer med 1,524 underhållsdagar eller 12.8 underhållsdagar för hvarje sjuk, samt med en medelkostnad för hvarje underhållsdag af 2 kr. 38 öre. Sjukhusets inkomster hafva i medeltal per år uppgått till 3,755 kr. och dess utgifter till 3,901 kr. Skillnaden mellan inkomster och utgifter täckes af enskild donation af år 1870.

Tab. Y. Länslasaretten i Västmanlands län, åren 1901—1905.

	Antal vårdade patienter.	Antal underhållsdagar.	Medeltal dagar för hvar patient.	Medelkostnad per dag. Öre.	Kostnad för mat-hållning per dag. Öre.	Sjukvårdskostnad per år. Kr.
Västerås lasarett . .	988	24,118	24.36	160	38.92	42,302
» kurhus . .	72	2,288	31.58	160	38.92	
Köpings lasarett . .	538	15,477	28.50	182	48.58	28,346
Sala » . .	456	12,806	28.20	201	53.12	25,359
Norbergs » . .	375	12,917	34.52	163	40.67	21,010
Västerås upptagningsanstalt för sinnessjuka . . .	45	4,938	117.60	160	38.92	7,915

Kreditanstalter. Länsstyrelsen hänvisar till den redogörelse för bankernas omsättning, hvilken förekommer här ofvan i sammanhang med behandlingen af den ekonomiska ställningen bland länets invånare, och har allenast att i underdånighet anmärka, att Aktiebolaget Örebro handelsbanks rörelse i Köping den 24 maj 1905 öfvertogs af Härnösands enskilda bank, att Gäfleborgs enskilda bank under sistnämnda år öppnat ett afdelningskontor vid det i rask utveckling stadda stationssamhället Tärnsjö inom Nora socken, samt att Aktiebolaget Gäfle handelsbank i december 1905 inrättat ett afdelningskontor vid Hallstahammar i Svedvi socken.

Emedan till länets kreditanstalter i viss mån räknats jämväl länets *knektelegomedelskassa*, hvilken ock därför plägar omnämnas i femårsberättelserna, bör här erinras, att Eders Kungl. Maj:t efter Justitiekanslerens hörande genom nådigt bref den 12 maj 1905 förordnat, att, enär kassan, hvilken bildats uteslutande af statsmedel jämte därå upplupna räntor, icke vidare vore för det med densamma afsedda ändamål behöflig, kassans värdehandlingar, kontanta medel, räkenskaper och öfriga tillhörigheter skulle af kassans direktion öfverlämnas till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som hade att öfvertaga och tillsvidare handhafva förvaltningen af kassan, intill dess Eders Kungl. Maj:t kunde därom annorlunda förordna. Sedan direktionens flertal efter erhållen del af detta nådiga beslut vid sammanträde den 28 augusti 1905 vägrat efterkomma detsamma, men samma beslut meddelats Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till kännedom och efterrättelse, anmäldes den 31 oktober nämnda år till afgörande frågan om de mått och steg, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hade att vidtaga för verkställighet af Eders Kungl. Maj:ts beslut i ämnet; och som nycklarna till kassans förvaringsrum här i Västerås slott innehades, en af undertecknad landshöfding i egenskap af direktionens ordförande, en annan af landskamreraren i länet såsom dess ombudsman och en tredje af länsbokhållaren, samt sistnämnde tjänstemän såväl som landtränmästaren, såsom kassaförvaltare hos direktionen, på förfrågan förklarade sig beredda att en hvar vid sin hittillsvarande syssla hos kassan förblifva, pröfvade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som fann, att direktionens befattning med kassans handhafvande genom ofvan anmärkta nådiga beslut i själfva verket upphört, annan åtgärd för öfverflyttning af förvaltningen icke erforderlig, än att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anmodade ofvan nämnde funktionärer att såsom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes biträden vid den förvaltning af kassan, som åt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande enligt kungl. brefvet den 12 maj 1905 uppdragits, hädanefters såsom hittills uppehålla sina nämnda befattningar, en hvar mot åtnjutande af det därför nu bestämde arvode; och har utdrag af Länsstyrelsens protokoll i ämnet blifvit inom länet allmänligen kungjort.

Denna kassa, som för fastighetskrediten inom länets landsbygd har på grund af sina relativt låga räntesatser en icke oväsentlig betydelse, ägde vid slutet af år 1905 en behållning af 1,365,888 kr. 75 öre mot resp. 1,142,693 kr. 33 öre, 1,002,923 kr. 36 öre och 880,054 kr. 03 öre åren 1900, 1895 och 1890.

I sammanhang med knektelegomedelskassan och enligt

samma grunder förvaltas jämlikt nådiga brefvet den 18 september 1897 den Oster-Våla kommun tillhöriga Tigerhielmska invalidfonden för beväringmän, hvars behållning den 31 december 1905 utgjorde 54,166 kr. 37 öre, emot 40,047 kr. 44 öre samma tid år 1894.

Västerås pantaktiebolag, bildadt i filantropiskt syfte att skydda de mindre bemedlade emot enskildes ocker, har äfven för ifrågavarande period aflämnat en summarisk redogörelse, ur hvilken det torde vara till fylllest att här meddela allenast, att medelbeloppet af utestående lån under perioden varit omkring 24,000 kr. och för hvarje särskildt lån omkring 7-50 kr.

Försäkringsanstalter. Emedan vederbörande statsdepartement årligen publicerar specifik redogörelse för dessa inrättningar, torde här allenast böra inberättas beloppet af de vid slutet af år 1905 hos de större anstalterna gällande risker, som voro för:

Västmanlands läns brandstodsbolag	103,864,160 kr.
» » nya brandstodsbolag	74,922,710 »
» » hästförsäkringsbolag	1,770,850 »
» » hagelskadebolag	1,002,860 »
Åkerbo härads brandstodsbolag	18,226,270 »
Kungsörs fögderis hästförsäkringsbolag	105,392 »

Mot Landstingets bemödanden att genom antagna ombud och vissa förmåner främja insättning i *lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten* i Stockholm synes allmänhetens intresse icke svara. Atminstone hafva insättarne minskats till antalet under senare åren likasom deras insättningsars belopp, såsom framgår af följande öfversikt af ombudens redogörelser:

Perioden.	Insät- tarnes antal.	Insättningar		Summa. Kr.
		för lifränta. Kr.	för kapital. Kr.	
1901—1905	729	16,099	9,021	25,120
1896—1900	2,173	34,132	18,903	53,035
1891—1895	2,750	62,307	25,573	87,880
1886—1890	3,934	51,882	34,940	86,822

Med återopande af hvad i berättelsen för åren 1886—1890 och följande perioder är yttradt beträffande *försäkringsanstalten i Norberg*, hvilken har till uppgift att åt försäkringstagarne i förhållande till gjorda insättningar lämna sjuk- och nödhjälps samt pension och begravningshjälp, har Länsstyrelsen ansett nämnda anstalts betydelse för grufarbetarebefolkningen i orten betinga införandet i denna berättelse af följande redogörelse för åren 1901—1905:

År.	Antal med- lemmar vid årets slut.	Behål- ning vid årets början. Kr.	In- komster under året. Kr.	Utgif- ter under året. Kr.	Behål- ning vid årets slut. Kr.
1901	998	36,486.48	16,596.47	14,931.10	38,151.85
1902	977	38,151.85	16,379.17	17,211.87	37,319.15
1903	949	37,319.15	15,885.82	15,148.11	38,056.86
1904	928	38,056.86	16,407.82	15,146.89	39,317.79
1905	919	39,317.79	16,186.54	15,643.70	39,860.63

Välgörenhetsstiftelser. För *fromma stiftelser* redovisas i den till denna berättelse hörande tabell 7. Men en välgörenhet, som i denna tabell icke förekommer, utöfvas i vår tid af länens *landsting*, hvilka sträckt sin omvårdnad till åtskilliga grupper af de lidande. Sålunda böra, hvad Västmanlands län angår, år 1905 hit räknas, förutom anslagen till lasaretten och epidemisjukvården å landsbygden, utgörande 126,213 kr. 84 öre, följande särskilda anslag, å tillhoppa 24,642 kr. 94 öre, nämligen till:

länsföreningen mot tuberkulos	1,500 00 kr.
aflöning åt 7 länsjuksköterskor	4,450 00 »
döfstumma, blinda och vanvårdade barn samt öfveråriga döfstumma, förslagsanslag	2,500 00 »
sinnesslöa epileptiska sjuka	1,500 00 »
vanartiges intagande å Hall, förslagsvis	1,500 00 »
idiotanstalten Sofielund, förslagsvis	6,000 00 »
Manillainstitutet, länets andel	6,692 94 »
barns intagande å Eugeniahemmet	500 00 »

Länets andel af utdelningen från Malmö barnhusfond bildade en behållning år 1901 af 1,700 kr. 16 öre och år 1905 af 3,012 kr. 49 öre. Anslag hafva under perioden af Länsstyrelsen beviljats till sammanlagdt belopp af 930 kronor.

Angående länets *fattigvård* utbeder sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande att få i underdånighet hänvisa till Statistiska Centralbyråns publikationer, grundade på primäruppgifter från samtliga fattigvårdssamhällen. Men Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande begagnar detta tillfälle att samtidigt få i djupaste underdånighet påpeka det trängande behovet af en förbättrad fattigvårdslagstiftning. Väl har genom lagen den 18 maj 1894 rättskipningen i hithörande mål något påskyndats; men 1871 års författning tarlvar i många andra stycken en omarbetning. Bland de ämnen, som därvid lära böra komma under behandling, må några få här nämnas.

Den, som är i verkligt behof af fattigvård, kan i många fall af rent formella skäl ej erhålla den, utan han skall, enär han icke får bettla, enligt svensk lag omkomma, så

framträde den enskilda barmhärtigheten träder emellan. I andra fall åter måste fattigvård lämnas, där den enskilde, man eller kvinna, uteslutande själf både kunde och borde svara för understödet. Stora, hart när öfvervinneliga svårigheter, likaledes mest af formell art, möta emot att kunna efterhålla dylika så kallade försumliga familjeförsörjare. Den svårlösta frågan om hemortsrätten föranleder ock som bekant otaliga tvister och en öfver all höfvan diger skriftväxling, hvilket med andra grundsatser för frågans bedömande kanske kunde undvikas. I afseende på det processuella förfarandet lära ock förenklningar kunna införas. Därvid torde ej böra förbises den ganska stora tunga, hvilken nu hvilar företrädesvis på länsmännen genom de ofta för dem personligen kostsamma, tidsödande och besvärliga utredningar, de måste åstadkomma, ej sällan i fall, där fattigvårdsstyrelse genom försåtliga, oklara yttranden eller rent af lögnaktiga uppgifter söker freda sin kommun från betalningsskyldighet. Här såsom i annan process synes böra införas ersättningsplikt för den tappande eller för den, som genom vilseledande uppgifter vållat undersökningskostnad; och ådömandet däraf hos administrativ myndighet torde icke mera än själfva hufvudfrågans afgörande böra väcka betänkligheter hos lagstiftaren. Äfven förordar Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande återinförandet af stämpelafgift för expeditionerna såsom ett lämpligt mått och steg för hämmande af onödiga processer. Slutligen lärer böra tagas i öfvervägande kontrollen öfver, huru fattigvården handhafves. Uppsikten härvidlag åligger enligt gällande instruktion Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som ock i detta län understundom förordnat om tillfällig inspektion med biträde af provinsialläkare; men det inses lätt, att sådant knappast under nuvarande lagstiftning kan förekomma annat än undantagsvis, när rykte om skriande vanvård eller försummelse på ett eller annat sätt kommit till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes öron.

Att det allmänna tänkesättet i landet öfverensstämmer med hvad Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande nu tillåtit sig framhålla, därom hafva under senaste tid offentligen lämnats ofjäktiga bevis.

Västerås slott i landskansliet och landskontoret den 31 december 1906.

Underdånigst

CLAËS WERSÄLL.

Herman Uddén.

Olof Åkerrén.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I VÄSTMANLANDS LÄN ÄREN 1901—1905.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
	Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år).											
				Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
							Värfvadt manskap.	Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).			
				Mankön.	Kvinnkön.	Summa.		Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.
Landsbygden	är 1901	59,946	60,167	120,113	59,884	60,163	120,047	—	2,761	5,457	24,475	23,566	27,236	29,023	56,259
	1902	59,749	59,867	119,616	59,859	60,153	120,012	—	2,777	5,370	24,502	23,625	27,279	28,995	56,274
	1903	59,350	59,453	118,803	59,454	59,927	119,381	—	2,708	5,292	24,236	23,565	26,944	28,857	55,801
	1904	59,019	59,002	118,021	58,929	59,309	118,238	—	2,645	5,178	23,932	23,189	26,577	28,367	54,944
	1905	58,589	58,395	116,984	58,957	58,907	117,864	—	2,674	5,120	23,792	22,873	26,466	27,993	54,459
Västerås stad	är 1901	5,883	6,599	12,482	6,212	6,764	12,976	—	137	482	2,283	2,235	2,420	2,717	5,137
	1902	5,850	6,742	12,592	6,023	6,755	12,778	—	116	389	2,310	2,267	2,426	2,656	5,082
	1903	6,271	7,021	13,292	6,262	6,981	13,243	—	110	325	2,398	2,411	2,508	2,736	5,244
	1904	6,688	7,542	14,230	6,829	7,706	14,535	—	107	368	2,686	2,695	2,793	3,063	5,856
	1905	7,139	8,003	15,142	7,229	8,105	15,334	—	140	412	2,776	2,791	2,916	3,203	6,119
Sala stad	är 1901	3,204	3,583	6,787	3,084	3,475	6,559	—	121	283	1,214	1,206	1,335	1,489	2,824
	1902	3,297	3,746	7,043	3,206	3,587	6,793	—	124	268	1,249	1,255	1,373	1,523	2,896
	1903	3,356	3,843	7,199	3,297	3,689	6,986	—	128	275	1,288	1,298	1,416	1,573	2,989
	1904	3,339	3,799	7,138	3,447	3,784	7,231	—	113	285	1,389	1,316	1,502	1,601	3,103
	1905	3,301	3,784	7,085	3,328	3,747	7,075	—	117	282	1,273	1,313	1,390	1,595	2,985
Arboga stad	är 1901	2,445	2,828	5,273	2,449	2,811	5,260	—	80	173	950	967	1,030	1,140	2,170
	1902	2,437	2,780	5,217	2,440	2,803	5,243	—	76	176	963	937	1,039	1,113	2,152
	1903	2,422	2,792	5,214	2,424	2,821	5,245	—	71	168	948	949	1,019	1,117	2,136
	1904	2,437	2,785	5,222	2,452	2,817	5,269	—	78	177	938	934	1,016	1,111	2,127
	1905	2,406	2,703	5,109	2,406	2,732	5,138	—	71	166	921	893	992	1,059	2,051
Köpings stad	är 1901	2,203	2,474	4,677	2,190	2,477	4,667	—	107	273	840	866	947	1,139	2,086
	1902	2,204	2,490	4,694	2,201	2,484	4,685	—	103	259	870	852	973	1,111	2,084
	1903	2,237	2,548	4,785	2,224	2,551	4,775	—	114	261	890	867	1,004	1,128	2,132
	1904	2,243	2,549	4,792	2,236	2,561	4,797	—	124	266	887	844	1,011	1,110	2,121
	1905	2,215	2,515	4,730	2,204	2,531	4,735	—	106	255	862	826	968	1,081	2,049
Hela länet	är 1901	73,681	75,651	149,332	73,819	75,720	149,539	—	3,206	6,668	29,762	28,810	32,968	35,508	68,476
	1902	73,537	75,625	149,162	73,729	75,782	149,511	—	3,196	6,462	29,894	28,936	33,090	35,398	68,488
	1903	73,636	75,657	149,293	73,661	75,969	149,630	—	3,131	6,321	29,760	29,090	32,891	35,411	68,302
	1904	73,726	75,677	149,403	73,893	76,177	150,070	—	3,067	6,274	29,832	28,978	32,899	35,252	68,151
	1905	73,650	75,400	149,050	74,124	76,022	150,146	—	3,108	6,235	29,624	28,636	32,732	34,931	67,663

Tab.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll

1.	2.		3.								12.	13.		14.	
	Väglängd.		V ä g f y r k a r .									Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).	Vägskatt pr vägfyrk.		
	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet med vägunderhåll in natura.	Å ännu ej till vägunderhåll in delad jordbruksfastighet.	Å statens allmänningsskogar.	Å menigheters allmänningsskogar.	Å frälseränta.	Å annan fastighet.	Å inkomst.	Summa vägfyrkar.			Å vägfyrkar enligt kol. 4.		Å vägfyrkar enligt kol. 5-10.
Kilometer.	Kilometer.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Kronor.	Öre.	Öre.		
Snefringe härads . . .	94·956	167·015	123,533	957	—	739	—	³⁾ 8,437	22,614	156,280	12,725·00	7	8		
Tuhundra » . . .	14·974	77·566	42,665	—	150	175	3	1,094	1,172	45,259	14,071·00	5	29·5		
Siende » . . .	39·3255	56·7435	47,292	—	—	15	—	1,187	2,781	51,275	21,578·74	2	41		
Ytter-Tjurbo » . . .	11·999	48·206	30,560	—	—	—	—	358	491	31,409	6,706·30	12	24		
Skinskattebergs bergslags .	80·810	34·745	46,457	532	—	—	—	2,474	4,479	53,942	6,322·00	9	23		
Åkerbo härads . . .	79·2249	20·3467	148,741	4,413	—	375	—	10,198	19,440	183,167	23,032·55	6	20		
Norbergs bergslags . . .	51·371	102·912	66,050	121	—	—	—	16,106	24,713	106,990	13,488·00	—	18·5		
Norrbo härads . . .	75·046	73·113	68,922	—	—	150	—	5,107	7,048	81,227	14,890·00	2	18		
Vagnsbro » . . .	63·637	21·297	34,032	—	—	—	—	³⁾ 741	860	35,633	5,933·60	8	16		
Simtuna » . . .	87·956	148·620	91,959	7	125	—	—	2,725	8,146	102,962	24,409·32	12	36		
Torstuna » . . .	—	115·981	35,098	693	—	37	—	1,299	811	37,878	3,663·00	20	30		
Öfver-Tjurbo » . . .	62·633	80·778	68,468	544	165	—	—	³⁾ 888	1,469	71,534	6,216·05	25	35		
Våla » . . .	108·929	57·821	55,443	1,784	225	—	—	998	1,218	59,668	8,818·25	16	32		
Summa å landet	770·8614	1,005·1442	859,220	8,991	665	1,491	⁴⁾ 3	51,612	95,242	1,017,224	161,853·81	—	—		
I städerna	65·513		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

b) Väganläggningar och kostnad därfor under åren 1901—1905.

26.	27.		28.								29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
	Längd af under åren 1901—1905		K o s t n a d f ö r u n d e r å r e n 1 9 0 1 — 1 9 0 5															
	Allmänna vägar.	fulländade och godkända nya vägar.	omlagda eller förbättrade vägsträckor.	fulländade och godkända nya vägar.				omlagda eller förbättrade vägsträckor.										
Af statsmedel.				Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.								
Kilometer.	Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Landsvägar	⁵⁾ 19·745	35·000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,616·00	—	—	1,616·00	
Bygdevägar	39·639	30·030	55,165·00	27,913·50	11,498·37	94,576·87	25,000·00	12,410·70	—	—	—	—	—	—	—	—	37,410·70	
Städers vägar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	59·384	65·030	55,165·00	27,913·50	11,498·37	94,576·87	25,000·00	14,026·70	—	—	—	—	—	—	—	—	39,026·70	

1) I vägskatten inräknas (i kol. 16) äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5.

2) Bland väggassans inkomster och utgifter inräknas icke statsbidraget (10 %) till vägunderhållet in natura.

3) Här i ingå äfven vägfyrkar för frälseränta.

4) För några distrikt hafva vägfyrkar å frälseränta ej skilts från vägfyrkar å annan fastighet (kol. 9) utan blifvit bland dem inräknade.

5) Kostnaderna härför bestridda under föregående femårsperiod.

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

I. Landsbygden.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.	Kronoegendomar.				Skatteegendomar.		Frälseegendomar.		S u m m a.			
	Under allmän disposition.		Under enskild disposition.									
	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.		
Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	23	50 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	23	50 $\frac{1}{2}$		
Boställen: hemman	135	103 $\frac{3}{2}$	—	—	6	1 $\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	142	105 $\frac{1}{2}$		
lägenheter	54	—	—	—	4	—	—	—	58	—		
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	41	38	86	98 $\frac{5}{2}$	127	136 $\frac{5}{2}$		
Rå- och rörs (insockne) hemman	—	—	—	—	—	—	41	18 $\frac{3}{2}$	41	18 $\frac{3}{2}$		
Hemman	244	184 $\frac{1}{2}$	4	2 $\frac{3}{2}$	2,651	1,899 $\frac{1}{2}$	689	439 $\frac{1}{2}$	3,688	2,526 $\frac{1}{2}$		
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Jordlägenheter	67	—	97	—	289	—	163	—	616	—		
Fiskerier	1	—	2	—	2	—	—	—	5	—		
Verk och inrättningar	—	—	1	—	11	—	—	—	12	—		
Summa antal och nuvarande mantal	524	338 $\frac{7}{2}$	104	2 $\frac{3}{2}$	3,004	1,939 $\frac{3}{2}$	980	556 $\frac{7}{2}$	4,612	2,837 $\frac{5}{2}$		
Oförmedladt mantal	—	354 $\frac{7}{2}$	—	3 $\frac{1}{2}$	—	2,018 $\frac{5}{2}$	—	612 $\frac{7}{2}$	—	2,988 $\frac{7}{2}$		
12.												
<i>Brukingsdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>												
Brukingsdelar, hvari hemman äro fördelade									7,127	—	—	
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken									992	—	—	
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, d:o									835	—	—	
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>												
Jordbruksfastighet									—	84,432,700	4,541,700	
Annan fastighet:												
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:												
i Kungsörs köpingsområde									—	1,116,000	—	
i Norbergs municipalsamhälle									—	356,400	—	
i Heby d:o									—	587,500	—	
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden									—	19,475,700	—	
Kyrkor och bönehus									—	—	3,421,000	
Andra offentliga byggnader									—	—	3,330,300	
Frälseräntor									51	117,400	—	
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)									—	21,653,000	6,751,300	
13.												
14.												
15.												
Taxeringsvärde (i kronor)												
Antal.												
erlägges. icke erlägges.												
Taxeringsvärde (i kronor)												
erlägges. icke erlägges.												

II. Städerna.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.		
Städer.	Tomter.		Lande- rier, jord- lotter eller andra bruk- nings- delar.	Boningshus.		T a x e r i n g s v ä r d e (i k r o n o r).											
	Be- byggda.	Obe- byggda.		Ny- byggda 1901— 1905.	Befint- liga 1905.	Jordar		A n n a n f a s t i g h e t.								S u m m a (annan fastighet)	
						hvarför bevilning		Hus och tomter		Kyrkor och bönehus		Andra offentliga byggnader		hvarför bevilning			
						erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.
Västerås	687	225	508	199	1,073	417,800	—	19,686,800	435,000	48,000	815,000	345,100	1,881,900	20,079,900	3,131,900		
Arboga	280	63	294	1	584	611,100	2,900	4,774,700	98,500	3,700	192,500	—	330,400	4,778,400	621,400		
Köping	232	77	420	56	519	433,200	—	5,440,300	5,600	7,500	263,900	95,000	404,700	5,542,800	674,200		
Sala	267	11	1,144	20	267	2,692,700	5,300	6,073,400	90,900	29,000	221,000	183,900	679,700	6,286,300	991,600		
Summa	1,466	376	2,366	276	2,443	4,154,800	8,200	35,975,200	630,000	88,200	1,492,400	624,000	3,296,700	36,687,400	5,419,100		
						4,163,000		36,605,200		1,580,600		3,920,700		42,106,500			

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)						
			4.	5.	6.		7.			8.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11.	12.	13.	14.
					Krono.	Skatte.										
H. S. Tham	Ståholm	Munktorp. Odensvi.	—	2 10820	3 00000	8 69791	15 80611	—	—	280,000	—	800	320,100			
C. F. von Hermansson	Ferna	Gunnilbo. Hed. Skinskatteberg. Munktorp. Ramnäs. Västanfors. Väster-Våla. Köpings stad.	—	4 70417 0 81250 1 68750 — 0 33333 2 97500 — —	0 25000 — — — — — — —	3 03750 — 1 31250 1 00000 — — 0 75000 —	16 86250	—	6	698,800 42,600 117,700 62,300 21,700 164,000 91,800 1,700	133,900 — — — — — 70,000 3,500	1,000 — — — — — — —	1,409,000			
A. Ridderstolpe	Fiholm	Rytterne. Säby.	—	1 03333	3 87500	10 25000	18 15833	1	—	292,800 48,000	— —	14,600 2,000	357,400			
Fr. von Post	Vikhus	Rytterne.	—	—	5 25000	1 00000	6 25000	—	—	162,800	—	—	162,800			
C. D. von Schinkel	Tidö	Västerås-Barkarö.	—	—	4 00000	1 75000	17 41667	2	—	278,500 179,600	— —	— —	458,100			
F. V. Cronstedt	Fullerö	Lundby.	—	—	7 50000	5 50000	19 00000	—	—	190,400 90,800	— —	— —	281,200			
G. E. Lewenhaupt	Gäddeholm	Irsta. Badelunda. Kärbo.	—	1 75000 — 0 75000	2 25000 — 1 00000	11 12500 0 50000 2 09375	19 46875	—	2	315,800 16,000 104,400	38,000 — —	— — —	474,200			
L. von Post	Hagbyholm	Irsta.	—	0 50000	—	2 50000	3 00000	—	—	80,500	—	—	80,500			
G. M. Hamilton	Hedensberg	Tillberga. Hubbo. Björksta. Tortuna. Sevalla. Tärna.	—	2 00000 — 1 00000 — 1 75000 —	7 00000 — — — — —	4 25000 1 62500 — 3 25000 1 00000 —	21 87500	1 1 — — — 1	— — 1 — — —	245,100 46,500 59,200 42,600 63,300 2,600	— — 4,000 — — —	2,000 2,500 — — 7,900 —	475,700			
A. Piper	Ängsö	Ängsö. Björksta. Sevalla. Kungsåra.	—	— — — 4 25000	7 75000 — — —	10 87500 3 12500 1 00000 —	27 00000	37 — — —	1 1 1 —	361,500 62,700 23,700 109,100	10,600 1,000 8,000 —	— — — —	576,600			
H. Falkenberg	Västerås kvarnar	St Ilian.	—	—	—	—	—	—	1	—	140,000	—	140,000			
Claës Gabr. Timm	Ängelsberg	Väster-Våla. Karbenning. Norberg.	—	1 25600 0 12500 0 06250	— — —	0 25000 0 75000 —	2 44350	— 1 —	— 3 —	114,500 52,100 3,000	11,500 — —	— — —	181,100			
Axel Leonard Wallin	Åby	Öster-Våla.	—	1 00000	—	—	1 00000	—	—	10,000	—	—	10,000			
Änkefru Alida Julia Liljebjörns stärkhus	Tisby	Simtuna. Torstuna.	—	2 00000 —	— —	3 00000 0 50000	5 50000	— —	— —	85,500 13,500	— —	— —	99,000			

Tab. 4.

Västmanlands län.

33

Tab. 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)					
			4.	5.	6.		8.			Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11.	12.	13.	14.
					Krono.	Skatte.									
Fideikommissinnehafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).													
L. S. B. Benzelstierna von Engeström	Refvelsta	Altuna. Fröshult. Västerås stad.	—	3 00000	2 50000	5 50000 6 00000	17 00000	2 6	— 2	196,000 91,200 72,900	— — 5,000	— — —	— — —	365,100	
K. Nauckhoff	Källsta (under Hacksta fideikommiss i Uppsala län)	Österunda.	—	—	—	1 00000	1 00000	—	—	24,000	—	—	—	24,000	
		Summa	—	33 09753	44 37500	114 30833	191 78086	53	20	4,958,500	425,500	30,800	—	5,414,800	

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)					
			4.	5.	6.		8.			Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11.	12.	13.	14.
					Krono.	Skatte.									
Aktiebolagets namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).													
Sörkvarns fabriksaktiebolag	Sör-Tunbo	Kolbäck. Svedvi.	—	0 25000 0 46866	—	—	0 71866	2 —	1 1	6,000 24,200	77,500 22,500	—	—	130,200	
Ramnäs bruks aktiebolag	Ramnäs och Seglingsbergs bruk	Ramnäs. Sura. Kila.	—	2 83463 0 59722 0 47916	—	1 78263 1 63215 0 62500	9 95079	8 4 —	6 1 —	1,124,500 230,400 71,000	179,300 2,000	—	—	1,607,200	
Ramnäs bruks aktiebolag och Larsbo-Norns aktiebolag	Ramnäs valsverk	Ramnäs.	—	—	—	—	—	—	1	—	150,000	—	—	150,000	
Virso aktiebolag	Virso	Väster-Färnebo.	—	—	—	3 40625	9 99925	3 —	4 4	623,600 255,600	36,700 26,000	—	—	946,900	
Surahammars bruks aktiebolag	Surahammar	Sura. Ramnäs. Berg. Svedvi. Kolbäck. Skultuna. Karbening.	—	1 11111 0 32500 3 25000 — 0 12500 0 09300 0 18000	3 00000 — — — — — —	7 49285 — — — — — —	15 57696	15 2 2 1 1 — —	5 — — 1 — — —	610,400 20,000 135,600 35,500 5,800 3,000 11,000	535,200 — — 75,000 — — —	— — — — — — —	— — — — — — —	1,431,500	
Hallstahammars aktiebolag	Hallstahammar	Svedvi. Berg. Säby. Kolbäck.	—	1 83333 5 75000 — 2 15453	— — — —	— 0 25000 — —	9 98786	5 — 1 1	5 1 — 2	403,900 209,600 600 122,300	370,000 2,000 — 58,200	— — — —	— — — —	1,166,600	
Bultfabriksaktiebolaget (Hallstahammar)	Bultfabriken	Svedvi. Kolbäck.	—	0 25797 —	— —	— 0 01634	0 27431	— —	1 1	12,800 400	255,000 20,000	— —	— —	288,200	

Mölnatorps aktiebolag	Mölnatorp	Säby. Kolbäck. Rytterne.	—	0:31250	—	2:12500	—	2	80,800	120,000	—	
			—	0:93750	—	—	—	2	49,500	50,000	—	
			—	0:75000	—	—	—	1	19,900	—	—	320,200
Strömsholms nya kanalbolag	Skansen	Kolbäck.	—	—	—	1:00000	—	2	100,500	—	—	100,500
Hallstahammars arbetares handelsaktiebolag	Frössvi	»	—	0:00261	—	—	—	—	2,000	—	—	2,000
Trångfors kraftaktiebolag	Trångfors	Svedvi.	—	—	—	—	—	1	—	250,000	—	
	Kraftstation	Västerås stad.	—	—	—	—	—	1	—	21,000	—	271,000
Norsa träförädlingsaktiebolag	Norsa	Manktorp.	—	0:44270	—	—	—	1	12,200	26,000	—	38,200
Aktiebolaget Dingtuna mejeri	Mejeriet	Dingtuna.	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000
Riddarhytte aktiebolag	Riddarhyttan	Gunnilbo.	—	1:18750	—	0:25000	—	—	184,200	—	—	
		Hed.	—	1:04167	—	—	—	—	86,700	—	—	
		Skinskatteberg.	—	9:77292	—	—	—	1	624,200	293,500	—	
		Malma.	—	1:50000	—	—	—	1	92,900	138,900	—	
		Odensvi.	—	6:75000	—	1:37500	—	1	507,800	—	—	
		Skedvi.	—	0:25000	—	—	—	—	41,700	—	—	1,969,900
Uttersbergs bruks aktiebolag	Uttersberg	Hed.	—	0:02088	—	—	—	2	20,000	163,000	—	
		Skinskatteberg.	—	0:22222	—	0:22727	—	1	20,900	7,000	—	210,900
Karmansbo aktiebolag	Karmansbo	Gunnilbo.	—	1:27088	—	—	—	—	130,200	—	—	
		Hed.	—	2:36406	—	0:25000	—	4	251,000	55,000	—	
		Bro.	—	0:50000	—	—	—	—	29,500	—	—	
		Skedvi.	—	2:25000	—	—	—	1	268,100	100,500	—	
		Köpings stad.	—	—	—	—	—	1	1,000	338,600	—	1,173,900
Kolsva järnverks aktiebolag	Kolsva	Bro.	—	7:37500	—	1:00000	—	1	400,400	330,000	—	
		Malma.	—	0:50000	—	—	—	7	32,000	313,600	—	
		Köpings stad.	—	—	—	—	—	1	—	500	—	1,076,500
Medåkers mejeriaktiebolag	Byringe mejeri	Medåker.	—	—	—	—	—	1	600	10,000	—	10,600
Aronsbergs handelsaktiebolag	Aronsberg	Skinskatteberg.	—	—	—	—	—	1	—	3,500	—	3,500
Klosterns aktiebolag	Skilån	»	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	9,000
Hjälmare kanal- och slussverks aktiebolag	Hällby m. fl.	Säterbo.	2:25000	3:00000	—	—	—	1	152,800	56,000	—	208,800
Aktiebolaget Kungsörs bleckkärnsfabrik	Bleckkärnsfabriken	Kungsör.	—	—	—	—	—	1	—	63,300	—	63,300
Svanå bruks aktiebolag	Axholm m. m.	Fläckebo.	—	0:50000	5:00000	8:00000	—	—	486,500	—	—	
	Alunda m. m.	Haraker.	—	6:58300	2:75000	0:25000	—	4	503,000	105,000	—	
	Olsbenning	Karbenning.	—	0:25000	—	—	—	—	14,400	—	—	
	Nyhyttan m. m.	Norberg.	—	6:71800	—	0:50000	—	12	522,700	196,900	—	1,828,500
Skultuna aktiebolag	Berga m. m.	Skultuna.	—	15:58300	1:00000	4:25000	—	1	801,600	1,323,000	—	
	Slagårda	Lillhärad.	—	2:00000	—	—	—	—	212,400	—	—	2,337,000
Skultuna handelsaktiebolag	Karlberg och Kvarnbacka	Skultuna.	—	—	—	—	—	2	—	17,400	—	17,400
Skultuna arbetares bageri- och bryggeriaktiebolag	Bryggeri m. m.	»	—	—	—	—	—	1	—	9,500	—	9,500
Högfors och Persbo aktiebolag	Högfors m. m.	Karbenning.	—	2:26000	0:50000	2:75000	—	4	311,000	71,000	—	
	Lifsdal m. m.	Norberg.	—	2:77700	—	—	—	1	148,000	15,000	—	
	Hollstensboda m. m.	Väster-Färnebo.	—	4:47000	—	3:50000	—	—	272,500	—	500	818,000
Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag	Rosshyttan m. m.	»	—	0:62500	—	—	—	1	35,100	5,000	—	
	Läckenbo	Möklinta.	—	0:30952	—	—	—	—	19,000	—	—	
	Ekedal norr och sør	Enåker.	—	0:55555	—	—	—	—	30,300	—	—	
	Ingbo m. m.	Nora.	—	2:39062	—	—	—	3	93,400	6,000	—	188,800
Bergslagens bryggeriaktiebolag	Davidso bryggeri	Norberg.	—	—	—	—	—	1	—	56,000	—	56,000
Torshammars verkstads aktiebolag	Torshammars nr 1	»	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000
Lernbo-Norbergs grufveaktiebolag	Kallmora m. m.	»	—	0:03700	—	—	—	4	2,000	9,000	—	11,000
Aktiebolaget Morberget	»	»	—	0:13500	—	—	—	6	9,900	49,400	—	59,300
Granrots grufveaktiebolag	Näshagen m. m.	»	—	—	—	—	—	5	—	18,000	—	18,000

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i man- tal satt jord.	10. Antal verk och inrättnin- gar (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Storgurfsve aktiebolag	Klackberg m. m.	Norberg.	—	—	—	—	—	3	—	13,000	—	—	13,000	
Tremännings grufveaktiebolag	Tremänningen	»	—	—	—	—	—	1	—	9,500	—	—	9,500	
Kolningsbergs grufveaktiebolag	Norbergsby m. m.	»	—	0 14400	—	—	0 14400	—	4	9,100	57,100	—	66,200	
Norbergs-Risbergs grufveaktiebolag	» »	»	—	0 01500	—	—	0 01500	—	9	1,000	49,600	—	50,600	
Norbergs mekaniska verkstads aktie- bolag	» »	»	—	0 01000	—	—	0 01000	—	3	4,000	70,600	—	74,600	
Gröndals grufveaktiebolag	Näshagen m. m.	»	—	—	—	—	—	—	4	—	19,000	—	19,000	
Norbergs västra grufveaktiebolag	Östanmossa m. m.	»	—	0 01600	—	—	0 01600	—	3	5,200	11,700	—	16,900	
Norbergs tomt- o. byggnadsaktiebolag	Norbergsby	»	—	0 40600	—	—	0 40600	—	—	35,200	12,000	—	47,200	
Aktiebolaget Mälareprovinsernas bank	Banken n:r 1 och 2 Södra kv. n:r 107 4:e kv. n:r 227 a Östra kv. n:r 57 och 58 m. fl.	Västanfors. Västerås. Köping. Sala.	—	—	—	—	—	—	1 1 1 1	— — 300 12,500	28,500 85,000 24,000 13,600	— — — —	— — — —	163,900
Högbergs grufveaktiebolag	Hus vid grufvan	Västanfors.	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—	2,000
Maria grufveaktiebolag	» »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000	—	—	6,000
Fagersta bruks aktiebolag	Fagersta m. m. Bräfors m. m. Bodarne m. m.	» Norberg. Väster-Våla.	—	6 85400 6 65100 0 32600	—	0 50000	—	—	28 4 —	464,000 517,100 52,500	3,244,700 53,900 —	— — —	— — —	4,332,200
Nordstjärne grufveaktiebolag	Meling	Västanfors.	—	—	—	—	—	—	1	—	2,500	—	—	2,500
Bäckgrufve grufveaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	—	2,000
Svenska grafitaktiebolaget	Aspbenning	»	—	—	—	—	—	—	1	—	43,400	—	—	43,400
Aktiebolaget Engelsbergs fiskodlings- anstalt	Ombenning m. m.	Väster-Våla.	—	0 00040	—	—	0 00040	—	1	200	3,500	—	—	3,700
Trävaruaktiebolaget Bergelagera	Ångsäg m. m.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	63,000	—	—	63,000
Engelsbergs oljefabriks aktiebolag	Engelsbergs oljefabrik	»	—	—	—	—	—	—	1	—	60,000	—	—	60,000
Engelsbergs bryggeriaktiebolag	Engelsbergs bryggeri n:r 2	»	—	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	—	12,000
Aktiebolaget C. M. Vibergs vagn- och redskapsfabrik	Österby	Kumla.	—	—	—	—	—	—	1	—	45,000	—	—	45,000
Korsnäs sågverks aktiebolag	Skälby Balsbo m. m. Horrskog m. m. Baggbo m. m. Diket m. m. Granberga m. m.	Sala socken. Möklinta. Öster-Våla. Nora. Harbo. Huddunge.	—	0 70952 4 22838 0 41666 1 56666 2 19375 1 41666	—	—	—	—	2 1 — — — 1	25,000 261,400 18,100 62,500 61,500 53,300	— — — — — —	— — — — — —	— — — — — —	486,800
Avesta järnverks aktiebolag	Bolandet	Sala socken.	—	0 06790	—	—	0 06790	—	—	7,000	—	—	—	7,000
Kopparbergs-Avesta aktiebolag	Springargrnfvan	»	—	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	—	15,000
Gysinge bruks aktiebolag	Stolptorpet Hofberga Ångsön m. m.	Möklinta. Öster-Våla. Nora.	—	—	—	—	—	—	1 1 2	1,100 500 1,300	— — —	— — —	— — —	2,900
Söderfors bruks aktiebolag	Botebo m. m. Rickebo m. m. Baggbo m. m.	Möklinta. Öster-Våla. Nora.	—	0 61979 0 37500 3 25000	—	—	—	—	— 49 3	23,300 74,400 114,500	— — —	— — —	— — —	217,200

Skogens kolaktiebolag	Holfvastby m. m.	Nora.	—	175000	—	—	175000	2	—	60,200	—	—	60,200
Sala—Gysinge—Gäffe järnvägsaktiebolag	Skärsjö sandtag	»	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—	3,000
P. Vahlmans snickerifabriksaktiebolag i Gäfle	Åsbo	»	—	032500	—	—	032500	—	—	12,900	—	—	12,900
Aktiebolaget Västerås landtbruksmaskiner	Morgongåfva	Hvittinge.	—	—	—	—	—	—	1	—	180,000	—	180,000
Aktiebolaget Västerås pantbank	Västra kv. 66, 67	Västerås.	—	—	—	—	—	—	1	—	39,000	—	39,000
Tobaksfabriksaktiebolaget A. T. Sundin & Co	» 147	»	—	—	—	—	—	—	1	—	83,000	—	83,000
Västerås bryggeriaktiebolag	Bryggeriet o. Bergshyddan	»	—	—	—	—	—	—	2	—	133,200	—	133,200
Västerås nya bryggeriaktiebolag	Nya bryggeriet	»	—	—	—	—	—	—	1	—	221,500	—	221,500
Aktiebolaget Västerås snickeri- och möbleringsaffär	Södra kv. 38	»	—	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000
Byggnadsaktiebolaget Västmannia	» 108	»	—	—	—	—	—	—	1	—	280,000	—	280,000
Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag	» 140	»	—	—	—	—	—	—	2	—	101,500	—	101,500
Murbruksaktiebolaget Lennqvist & Co	Murbruksfabriken	»	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000
Västerås varmbadhus aktiebolag	Varmbadhuset	»	—	—	—	—	—	—	1	—	25,000	—	25,000
Västerås gaslysningsaktiebolag	Gas- och elektricitetsverk	»	—	—	—	—	—	—	4	—	158,500	—	158,500
Västerås nya drittfabriks aktiebolag	Drittfabriken	»	—	—	—	—	—	—	1	—	54,400	—	54,400
Västerås knappfabriks aktiebolag	Knappfabriken	»	—	—	—	—	—	—	1	—	48,800	—	48,800
Allmänna svenska elektriska aktiebolaget	Numa 1 m. fl.	»	—	—	—	—	—	10	11	170,000	2,002,800	—	2,172,800
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag	Norra kv. 119	»	—	—	—	—	—	—	1	—	5,600	—	5,600
Västerås masugnsaktiebolag	Hyttan	»	—	—	—	—	—	—	4	—	324,500	—	324,500
Nordiska metallaktiebolaget	Emaus	»	—	—	—	—	—	6	4	44,000	2,260,300	—	2,304,300
Krooks petroleumaktiebolag	Aroslund 2 och 3	»	—	—	—	—	—	—	1	—	500	—	500
Västerås ullspinneri- och ångfärgeriaktiebolag	Ullspinneriet	»	—	—	—	—	—	—	1	—	29,800	—	29,800
Aktiebolaget Arboga mekaniska verkstad	Arboga gjuteri och mekaniska verkstad	Arboga stad.	—	—	—	—	—	9	10	25,400	409,500	—	—
	Grindberga m. m.	Arboga socken.	—	025000	—	100000	125000	—	2	47,000	61,000	—	542,900
Arboga elektriska belysningsaktiebolag	Arboga kraftstation	Arboga stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	4,200	—	4,200
Byggnadsaktiebolaget Örnen	Västra kv. norr nr 63	»	—	—	—	—	—	—	1	—	156,200	—	156,200
Arboga bryggeriaktiebolag	» » nr 30 m. fl.	»	—	—	—	—	—	3	5	10,300	137,700	—	148,000
Arboga kallbadhus aktiebolag	Arboga kallbadhus	»	—	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	6,000
Köpings bryggeriaktiebolag	Bryggeriet	Köpings stad.	—	—	—	—	—	1	1	1,600	112,600	—	114,200
Köpings hotellbyggnadsaktiebolag	Stora hotellet	»	—	—	—	—	—	—	1	—	11,700	—	11,700
Köpings mekaniska verkstads aktiebolag	Mekaniska verkstaden	»	—	—	—	—	—	2	12	8,400	539,900	—	548,300
Köping—Uttersbergs järnvägsaktiebolag	Trafikchefsbostaden	»	—	—	—	—	—	—	1	—	20,600	—	20,600
Örebro—Köpings järnvägsaktiebolag	Eriksborg	»	—	—	—	—	—	1	1	400	8,800	—	9,200
Köpings tekniska fabriks aktiebolag	Träoljefabriken	»	—	—	—	—	—	1	1	100	12,200	—	12,300
Bergslagens fröklängningsaktiebolag	Klängan	»	—	—	—	—	—	—	1	—	22,500	—	22,500

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladngårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Svenska kalkförsäljningsaktiebolaget i Malmö	Ett magasin	Köpings stad.	—	—	—	—	—	1	—	2,900	—	2,900	
Aktiebolaget Nya bryggeriet	Östra kv. 52 m. fl.	Sala stad.	—	—	—	—	—	1	1	3,200	143,600	146,800	
Aktiebolaget K. A. Andersson	Mälthus	»	—	—	—	—	—	—	1	—	4,400	4,400	
Sala ullspinneri- och ångfärjeraktie- bolag	Ullspinneriet	»	—	—	—	—	—	1	1	2,500	25,000	25,500	
Ågren & Holmbergs boktryckeri- aktiebolag	Järnvägskv. 247	»	—	—	—	—	—	—	2	—	31,000	31,000	
Aktiebolaget Sala elektricitetsverk	» 271 m. fl.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	90,000	90,000	
Sala byggnadsaktiebolag	» 273 m. fl.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	41,700	41,700	
Sala ångbryggeriaktiebolag	Ångbryggeriet	»	—	—	—	—	—	2	2	3,600	252,000	255,600	
Aktiebolaget Salberget	Sala grufva m. fl.	»	—	—	—	—	—	16	10	48,400	342,500	390,900	
Sala ångsågs och mekaniska snickeri- fabriks aktiebolag	Snickerifabriken	»	—	—	—	—	—	2	2	20,000	76,100	96,100	
Sala tegelbruks aktiebolag	Tegelbruket	Nora.	—	—	—	—	—	3	1	18,500	79,000	97,500	
	Sandtaget		—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	98,500	
Sala maskinfabriks aktiebolag	Maskinfabriken	Sala stad.	—	—	—	—	—	2	1	4,200	41,600	45,800	
Aktiebolaget Kalkbacken	Kalkbacken	»	—	—	—	—	—	4	1	23,000	25,500	48,500	
Aktiebolaget Skogsprodukter	—	Kila.	—	—	—	—	—	3	1	9,000	18,700	27,700	
	Lånsta		—	0 62326	—	—	—	—	—	—	35,200	—	62,900
Sala—Tillberga järnvägsaktiebolag	Norrbygårde	Sala stad.	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000	
		Summa	2 25000	142 03662	15 37500	43 18249	202 84411	194	310	12,680,800	18,859,900	500 31,541,200	

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1. Främmande maktens och under- sätens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar.	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Amerikanske undersåten fabrikör Ad. Sörberg	Bäckstugutorp 14; verkstad å Kungsörstorp 61	Kungsörs köpings område.	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000
		Summa	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, ICKE REGISTRERADE SJUKKASSOR SAMT DÄRMED
JÄMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I VÄSTMANLANDS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1905	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anteckningar.
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
von Wolkerska fonden.	Understöd åt 2 behöfvande änkor, en vid Ramnäs och en vid Virsbo bruk.	Anna Margreta von Wolker, friherrinna.	1763 1/4	2	25	500	—	Kommunalnämnden i Ramnäs.	
Friherrinnan Jeanette Tersmedens donationsfond.	D:o åt 10 fattiga änkor vid Ramnäs bruk.	F. W. Tersmeden, friherre.	1872 22/11	10	100	2,000	—	Ramnäs bruks aktiebolag.	
Dandenellska änkepensionsfonden.	D:o åt 2 d:o d:o.	S. Dandenell, bruksinspektör.	1846 14/9	2	25	500	—	D:o d:o.	
Wallinska fonden.	Till förmån för fattigkassan.	E. Wallin, handl.	1846	—	76	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen i Svedvi.	
Lars Hanssons donation.	D:o d:o.	Lars Hansson, rusthållare.	1848	—	10	200	—	D:o d:o.	
Littmarkska donationen.	Understöd åt 3 fattiga medlemmar af Svedvi församling.	P. R. Littmark, komminister.	1870 9/2	3	25	500	—	Kyrkorådet i d:o.	
Hedda Sofia Janssons donation.	D:o åt fattiga i d:o, som icke åtnjuta fattigvård.	H. Janssons i Vallby änka.	1865 28/3	5	100	2,000	—	D:o d:o.	
Groenska donationen.	Underhåll åt fattiga vid Lisjö.	A. H. Groen, bergsråd.	1839 28/5	—	213	3,550	—	Kyrkorådets i Sura ordf., disponenten vid Surahammars.	
Brukspatron A. Zethelii fond.	Understöd åt fattiga vid Surahammars bruk.	A. Zethelius, brukspatron.	1859 19/12	—	250	5,000	—	Surahammars bruksägare.	
Lars Danielssons donation.	Till förmån för fattigkassan.	L. Danielsson, kyrkovård.	1844	—	19	375	—	Fattigvårdsstyrelsen i Svedvi.	
C. Gustafssons fond.	Bidrag till Kolbäcks fattigkassa.	C. Gustafsson, hemmansägare.	1868 2/4	—	75	1,500	—	D:o i Kolbäck.	
Vågmästaren C. A. Gustafssons d:o.	Understöd åt fattiga inom Borgåsunds fattigrote.	C. A. Gustafsson, vågmästare.	1892 17/4	4	50	1,000	—	D:o d:o.	
Hedengrenska fonden.	D:o d:o.	S. Hedengren, faktor.	1829	—	3	50	—	Fattigrotens föreståndare.	
Iveri fond.	D:o åt en behöfvande vid Sörstafors.	D. Iverus, kronofogde.	1857 21/10	1	8	150	—	Fattigvårdsstyrelsen i Kolbäck.	
Liljenstolpes d:o.	Understöd åt fattiga.	G. Liljenstolpe, öfverste.	1850 1/5	—	1)	300	—	Kommunalnämnden i d:o.	1)
Törngrenska fonden.	D:o åt 4 fattighjon.	Fredrika Törngren, fru.	1860 21/9	4	100	2,000	—	D:o d:o.	
Lagrelii fattigfond och beklädnadsfond.	Halfva räntan utdelas åt 10 fattige och andra hälften användes till full beklädnad åt fattiga skolbarn, alla tillhörande socknens enskilda fattigrote.	A. Lagrelius, mjölnare.	1883 30/6	35	988	20,000	—	D:o d:o.	
von Ungeska fonden.	Understöd åt fattiga, företrädesvis under Mølntorp.	Helena von Unge.	Okändt.	2	20	500	—	D:o i Säby.	
von Stegenhagenska d:o.	D:o åt fattiga under Mølntorps gård.	F. von Stegenhugen, landshöfding.	1816 20/5	1	9	150	—	Pastor i Köping.	
Elferonska stiftelsen.	D:o åt fattiga i Säby socken.	J. Elferona, öfverste.	1749 8/11	—	—	1,189	—	Kyrkorådet i Säby.	
Gyllenhaalska donationen.	Understöd åt fattighjon i Rytterne.	C. F. Gyllenbaal.	1854 1/8	—	30	600	—	Kommunalnämnden i Rytterne.	2)
Norderlingska d:o.	D:o åt ett fattighjon.	Lovisa Norderling, änkefru.	1852—53	1	5	100	—	D:o d:o.	
Reuterholmska fattiginrättningen.	D:o åt socknens fattiga i allmänhet, men särskildt åt 2 personer.	Friherrinnan Dygdig Maria Reuterholm och hennes man B. M. Stackelberg. ³⁾	1803 28/8	2	43	1,891	900	D:o d:o.	
Fonden för understöd åt vanlytta och medellösa.	D:o åt verkligt behöfvande och vanlytta.	—	—	1	30	1,191	—	D:o i Dingtuna.	
Anna Danielssons fond.	D:o åt 2 fattiga personer i Dingtuna.	Anna Danielsson, nämndemansänka.	1841 29/10	2	25	500	—	D:o d:o.	
Anders Frendells d:o.	D:o åt 2 fattiga, inom Dingtuna socken födda och sig där uppehållande, för nykterhet m. m. kända äldre personer.	Anders Frendell, präst.	1840 27/7	2	50	1,000	—	D:o d:o.	
Källbergsska fonden.	D:o åt fattiga inom församlingen.	—	—	6	3	50	—	D:o i Badelunda.	
Engstedtska donationsfonden.	D:o d:o.	J. Engstedt, rusthållareänka.	1849 27/1	6	33	600	—	D:o d:o.	
Änkefru Törnbloms donationsfond.	D:o åt 10 behöfvande, ej fattighjon, som vistats inom Badelunda i minst 10 år.	Kristina Törnblom, änka.	1890 21/1	12	200	4,000	—	D:o d:o.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Drufveska fonden.	Understöd åt fattige.	P. Drufva, landshöfding.	1757 ⁴ / ₇	—	—	112	—	Pastor och kyrkovårdar i Tillberga.	
Cronstedtska donationsfonden n:r 2.	D:o åt 4 vid Fullerö, Almö och Holm bosatta obemedlade personer.	Grefve W. A. Cronstedt o. h. h.	1873 ⁴ / ₇	4	50	1,000	—	Innehafv. af Fullerö fideikommiss, pastor och kommunalnämnden i Västerås-Barkarö.	
Barklindska donationsfonden.	D:o åt 2 änkor.	Ulrika Gustafva Barklind, änkefru.	1891 ¹⁰ / ₆	2	50	1,000	—	Kommunalnämnden i d:o.	
Bobergska gåfvomedlen.	D:o åt de mest behöfvande.	A. E. Boberg, f. d. grenadjär.	1903 ⁶ / ₁₀	—	—	1,000	—	D:o i Tortuna.	4)
Fredrik Holmins och Louise von Heijnes julgåfvofond. D:o d:o.	Utdelande af julgåfvor till 3 behöfvande personer.	Fredrik Holmin, hofauditör.	1872 ¹⁸ / ₁₂	3	41	750	—	D:o i Irsta.	
Gyllenstiernska fonden.	Understöd åt fattige under Frösåker. D:o d:o.	Densamme och hans fru. Antoinette Gyllenstierna, friherrinna.	1839 ¹³ / ₁₁	3	38	750	—	D:o i Kärrbo.	
Johanssonska d:o.	D:o åt fattiga under Nyby.	Lars Johansson, nämndeman.	1869 ²² / ₁₂	—	—	1,074	—	Pastor i d:o.	
Johan Gustafssons, C. J. Johansson och hans hustrus donationsfond.	Utdelning åt Tortuna sockens fattighjon.	J. Gustafsson, hemmansägare.	1868	10	15	300	—	Kommunalnämnden i d:o.	
Jan Gustafssons, C. J. Johansson o. h. hustrus d:o.	D:o åt fattiga i Tortuna.	Jan Gustafsson, C. J. Johansson o. h. h.	1900 ²¹ / ₇	10	15	300	—	D:o i Tortuna.	
Johanna Gustafssons fond.	Understöd åt 5 äldre fattighjon.	J. Gustafsson, änka.	1880 ²² / ₄	5	25	610	—	D:o d:o.	
Malmínska fonden.	D:o åt fattiga personer.	G. Malmín, prost.	1816 ²⁸ / ₈	3	15	300	—	D:o i Sevalla.	
P. O. Johansson testamentsfond.	D:o åt 3 behöfvande personer.	P. O. Johansson, hemmansägare.	1887 ⁵ / ₁₂	3	15	300	—	D:o d:o.	
Vilhelminafonden.	D:o åt fattiga under Springsta gård i Kärrbo.	A. E. Luhr, godsägare.	1869 ²² / ₁	4	67	3,073	—	Innehafvaren af Springsta.	
Oxenstiernska fonden.	Understöd åt 12 fattiga änkor eller jungfrur.	Grefvinnan De la Gardie, f. Oxenstierna.	1721 ²⁰ / ₇	8	180	—	—	D:o af Vikhus fideikommiss.	5)
Okänd gifvares fond.	Åt de mest behöfvande fattige.	Okänd.	1791 ¹ / ₅	1	1	33	—	Kommunalnämnden i Lillhärad.	
Wegnerska fonden.	Understöd åt fattiga soldatankor.	Daniel Wegner, fältväbel.	1807	—	—	64	—	Kyrko- och skolråd i Kolbäck.	
Malmgrenska donationsfonden.	D:o åt fattiga tjänare.	E. V. Malmgren, prost.	1885 ¹⁷ / ₁₀	1	18	300	—	D:o i Hed.	
Wahlqvistska d:o.	D:o åt efterlevande släktingar.	J. Wahlqvist, kyrkoherde.	1870	4	20	400	—	Kommunalnämnden i d:o.	
Josefina Schutzbergs fond.	D:o åt en fattig tjänarinna.	C. Sörman, prost.	1879 ²⁷ / ₁₀	2	12	300	—	Kyrkorådet i Gunnilbo.	
Ramsellska testamentet.	D:o till Gunnilbo sockens fattigstuguhjon.	J. Ramsell, bruksägare.	1789 ²⁰ / ₁₂	—	—	345	—	Ferna och Rockhammars fideikommissinnehafvare.	
Ferna smeders fattigkassa.	D:o åt gamla smedsänkor vid Ferna.	Densamme.	1797	—	200	5,370	—	Densamme.	
Ingenjör Ahlströmers underbällsfond.	D:o åt sjuka arbetare vid Riddarhyttan.	J. Ahlströmer, grufingenjör.	1882 ¹⁰ / ₆	—	25	500	—	Riddarhytte bruk.	
Lindqvistska donationsfonden.	D:o till äldre behöfvande tjänare vid Ferna.	L. Lindqvist, betjänt.	1822 ⁷ / ₅	1	12	300	—	Kommunalnämnden i Gunnilbo.	
Magasinsfonden.	D:o till Skinskattebergs sockens fattiga.	—	—	—	176	4,400	—	D:o i Skinskatteberg.	
Fattigkassan.	D:o d:o.	—	—	—	254	6,350	—	D:o d:o.	
Mademoiselle Gustafva Nermans donation.	D:o d:o.	Gustafva Nerman, lärarinna.	Okänt.	—	12	300	—	D:o d:o.	
Per Perssons gåfvomedel.	Understöd åt fattige inom Nordvägs och Körtinge rotar.	Per Persson, hemmansägare.	1868 ²⁸ / ₃	9	58	1,150	—	D:o i Himmeta.	
Malmströmska donationen.	Understöd åt de fattige i Himmeta.	C. G. Malmström, komminister.	1882 ¹⁹ / ₉	28	96	1,910	—	D:o d:o.	
Kr. Kat. Nilsdotters minne.	D:o d:o.	Kr. Kat. Nilsdotter, hemmansägaredotter.	1873 ⁴ / ₁₂	28	5	100	—	D:o d:o.	
Qvarnströmska fonden.	D:o åt de fattige i Medåker.	Kristina Qvarnström, byggmästareänka.	1801 ⁷ / ₁	4	34	672	—	D:o i Medåker.	
Per Anderssons gåfvomedel.	D:o d:o.	Per Andersson, nämndeman.	1861 ⁵ / ₅	2	25	500	—	D:o d:o.	
Brita Stina Persdotters fond.	Årliga räntan skall såsom inkomst tillfalla fattigkassan i d:o.	B. K. Persdotter, f. d. hemmansägarehustru.	1901 ²⁸ / ₉	—	46	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen i d:o.	
Liljeströmska donationen.	Understöd åt fattige under Reutersbergs egendom med underlydande i Säterbo.	J. N. D. Liljeström, kapten.	Okänt.	1	45	2,250	—	D:o i Säterbo.	

Hisingska fonden.	Understöd åt 2 fattiga änkor i Kungs-Barkarö.	Per Hising, hemmansägare.	1859 ² / ₇	2	25	500	—	Pastor och kommunalnämnd i Kungs-Barkarö.
W. Stahres donationsfond.	D:o åt de fattige i d:o m. m.	W. Stahre, godsägare.	1890 ⁹ / ₄	39	240	6,000	—	Kommunalnämnden i d:o.
Godeniska fouden.	D:o åt fattige i Björskog.	J. E. Godenius, prost.	1850 ²⁴ / ₈	—	71	1,500	—	D:o i Björskog.
Strömbergerska donationsfonden.	D:o d:o.	C. Th. Strömberger, kapten.	1871 ¹¹ / ₆	—	89	2,000	—	D:o i d:o.
Svinhufvuds donationsfond.	D:o d:o.	Eva Svinhufvud.	1834 ²² / ₆	—	31	750	—	D:o i d:o.
Karl Olof Nilssons d:o.	Att förbättra eller upphjälpa understödstagarnes fattigvård.	K. O. Nilsson, hemmansägare.	1895 ² / ₁₁	48	432	9,556	—	D:o i d:o.
M. Barkéns testamentsfond.	Understöd åt 1 eller 2 behöfvande i Malma.	M. Barkén, kyrkoherde.	1866 ² / ₂	2	12	200	—	D:o i Malma.
Strö understödsfond.	D:o åt fattige under Strö egendom.	C. A. Reutererona, f. d. löjtnant.	1892 ²¹ / ₆	4	50	1,000	—	D:o i Köpings socken.
Malménska fonden.	D:o åt en fattig i Fläckebo.	P. A. Malmén, kyrkoherde.	1750 ²⁹ / ₁₁	1	12	240	—	D:o i Fläckebo.
Posseska donationsfonden.	D:o åt fattige inom Harakers, Fläckebo, Norbergs, Bådelunda och Irsta socknar.	Grefvinnan Maria Hedvig Posse, f. Posse.	1818 ²¹ / ₅	8	400	9,900	—	Disponenten å Svanå och pastor i Haraker. ⁶⁾
Prosten Per Gezelii donationsfond.	Räntan utdelas årligen före jul till fattige i Haraker.	Per Gezelius, prost.	1868 ²⁹ / ₁₂	4	15	300	—	Fattigvårdsstyrelsen i Haraker.
Forsströmska donationen.	Att understödja Harakers sockens fattige, med företräde för dem under Kättsta och Hummelsta egendommar.	J. E. Forsström, byggmästare.	1860 ²⁶ / ₇	9	66	1,500	—	Pastor i Haraker o. ägarne af Kättsta o. Hummelsta.
Greta Ömans donationsfond.	Understöd åt fattige i Väster-Färnebo.	Greta Öman, änka.	1850 ²⁹ / ₃	25	150	3,113	—	Kyrkorådet i Väster-Färnebo.
Mallminska donationsfonden.	D:o d:o.	G. S. Mallmin, prost.	1824 ²¹ / ₃ 1833 ¹⁶ / ₃	10	7	1,230	—	Kommunalnämnden i d:o. ⁷⁾
Brukspatron Anders Hebbes donationsfond.	D:o d:o.	Anders Hebbe, brukspatron.	1825 ²³ / ₉	15	75	1,500	—	Pastor och kyrkoråd i d:o.
D:o d:o.	Understöd åt fattige arbetare och änkor.	Densamme.	1824 ¹⁴ / ₁	14	744	15,000	—	Kommunalnämnden i Norberg.
Hebbeska donationen.	D:o åt fattiga vid Engelsbergs bruk.	Densamme.	,	8	75	1,500	—	Kyrkorådet i Väster-Våla.
Mindre Hebbeska d:o.	D:o åt fattiga i Norberg.	Densamme.	,	23	57	1,500	—	D:o i Norberg.
D:o d:o.	D:o åt fattiga i Karbenning.	Densamme.	1825 ⁷ / ₄	14	61	1,563	—	D:o i Karbenning.
Kristina Mattsdotters donation.	D:o d:o.	Kr. Mattsdotter, bergsmansänka.	1880 ² / ₁₀ 1885 ²⁷ / ₁₂	18	83	2,000	—	Kommunalnämnden i d:o.
P. E. Norströms i Fliken testamentsfond.	D:o åt fattiga, som äro kända för ett anständigt och godt uppförande.	P. E. Norström, hemmansägare.	1884 ²⁴ / ₁	—	55)	546	—	D:o i Norberg. ⁵⁾
Västanfors församlingsfattiges fond.	Utdelning af räntan vid juletid till 20 fattiga i Västanfors.	Petter Perssons i Meling änka.	1885 ²² / ₁₂	20	83	2,000	—	D:o i Västanfors.
Beata Skårdins donation.	Räntan utdelas till fattige i Skultuna.	Beata Skårdin, bondedotter.	1870 ¹ / ₁₀	—	—	798	—	D:o i Skultuna.
Leijonflychtska fonden.	Räntan utdelas till en behöfvande under Brottbärga i Skerike.	Nils Leijonflycht, godsägare.	1839 ²⁰ / ₁₂	1	7	195	—	Pastor och kyrkoråd i Skerike samt ägaren af Brottbärga.
C. T. Almbergs fond.	Understöd åt 2 fruntimmer i Norbergs socken.	Laura Almberg, fröken.	1881 ¹² / ₆	2	100	2,589	—	Kommunalnämnden i Norberg.
Adlerwaldska fonden n:r 2.	Understöd åt Skultuna sockens fattige.	C. J. Adlerwald, brukspatron.	1749	—	—	277	—	Kyrkorådet i Skultuna.
Romfartuna sockens magasinsfond.	Att i missväxtår tillhandahålla socknens hemmansägare nödigt utsäde och äfven brödsäd. ⁵⁸⁾	Okänt.	—	—	560	10,000	—	Kommunalnämnden i Romfartuna. ⁵⁶⁾
Gustaf Hedmans donation.	Räntan utdelas till de fattiga i Väster-Färnebo som julgåfva.	G. Hedman, lägenhetsägare.	1900 ¹² / ₃	50	50	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen i Väster-Färnebo.
Mats Janssons i Hedåkeränka, Karin Janssons d:o.	Till 16 fattiga änkor inom Väster-Färnebo.	Karin Jansson i Hedåker.	1901 ²⁵ / ₁₀	16	200	4,000	—	Kyrkorådet i d:o.
Stina Karin Anderssons donationsfond.	Räntan skall årligen användas till hjälp åt fattigvården i Karbenning.	Stina Karin Andersson, bergsmansdotter.	1901 ²⁰ / ₉	26	83	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen i Karbenning.
Tigerhjelmiska fattigvårdsfonden.	Understöd till fattighjon i Öster-Våla.	S. G. Tigerhjelm, hofjägmästare.	1780 ²⁰ / ₁	18	53	1,170	—	På kommunalstämma vald förvaltare. ⁸⁾
Schönbergerska fonden.	D:o åt fattige under Aspås säteri i Öster-Våla.	A. Schönberg, hofjägmästare, m. fl.	1759 ³ / ₅	5	36	720	—	D:o d:o. ⁹⁾
Klosterättlingens stiftelse.	D:o åt behöfvande personer inom Öster-Våla, som ej åtnjuta fattigunderstöd.	Per Ersson, hemmansägare.	1896 ¹ / ₆	2	45	1,000	—	Kommunalnämnden i Öster-Våla.
Tuneliuska fonden.	Understöd åt fattiga i Sala socken.	Lars Tunelius, kontr.-prost.	1843 ¹⁰ / ₈	10	25	500	—	D:o i Sala socken
Hofbergerska d:o.	Understöd åt fattiga i Kumla.	C. E. Hofberg, hemmansägare.	1888 ⁴ / ₁₁	9	35	1,100	—	Kommunalnämnden i Kumla.
Katarina Olssons donationsfond.	Understöd åt fattiga änkor i d:o.	Katarina Olsson, änka.	1901 ² / ₁₁	4	20	500	—	D:o d:o.
Ljungblomska fonden.	Understöd åt 2 fattiga i Simtuna.	J. Ljungblom o. h. h.	1859 ²³ / ₁₂	1	75	1,500	—	Kyrkorådet i d:o. ¹⁰⁾
Creutzka donationsfonden.	Understöd åt fattiga i Altuna.	Lorentz Creutz, friherre.	1679 ²⁴ / ₈	—	—	2,640	—	D:o i Altuna.
Laura Mellanders donationsfond.	Understöd åt fattiga i Simtuna.	Laura-Mellander, änka.	1885 ²⁰ / ₈	1	50	1,706	—	Fattigvårdsstyrelsen i Simtuna. ¹¹⁾
Magasinsfonden.	Understöd åt fattiga i Huddunge socken.	Olof Johansson, hemmansägare.	1797 ¹⁵ / ₁	—	—	1,200	—	D:o i Huddunge.
Conradiska donationen.	Understöd åt fattiga under Skattmansö säteri.	Maria Conradie, änkefru.	1833 ²⁹ / ₈	5	37	750	—	d:o i Hvittinge.
Oscar Silléns donationsfond.	Understöd åt fattiga.	Oskar Sillén, handlande.	1905 ³ / ₅	—	—	1,000	—	D:o i Torstuna.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Olssonska fonden i Kila socken.	Understöd åt fattiga barn, då kapitalet stigit till 2,300 kronor.	Johan Olsson, hemmansägare.	1856 ^{19/6}	—	¹²⁾	1,272	—	Kyrkorådet i Kila.	¹²⁾
Fonden till brukspatron Fabian Tersmedens minne.	Uppmuntran åt skolbarn vid Seglingsbergs folkskola.	C. G. Rogberg, bruksförvaltare.	1877	2	9	150	—	Skolorådet i Ramnäs.	
Groenska donationen.	Till upprätthållande af skola i Lisjö.	A. H. Groen, bergsråd.	1839 ^{28/5}	—	408	4,430	—	Ordf. i d:o i Sura o. disponenten vid Surahammar.	
D:o d:o.	Understöd och premier åt skolbarn.	Densamme.		—	172	3,435	—	Desamme.	
P. R. Tersmedens donation.	Beredande af undervisningsanstalt för barn inom Sura socken.	P. R. Tersmeden, öfverste.	1840 ^{2/5}	—	150	3,000	—	D:o d:o.	
von Rosensteinska donationen.	Understöd och premier åt skolbarn.	von Rosenstein, arkiater.	1764 o. 74	—	50	1,780	—	Kyrko- och skolorådet i Sura.	
Prostinnan Johanssons donation.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	C. G. Johansson, änkeprostinna.	1894 ^{24/10}	—	300	5,000	—	D:o i Svedvi.	
Norbergiska fonden.	Till förmån för skolkassan.	E. Norberg, häradsdomare.	1833	—	75	1,500	—	Skolorådet i d:o.	
Wallinska d:o.	D:o d:o.	E. Wallin, handlande.	1834 ^{5/9}	—	38	750	—	D:o d:o.	
D:o d:o.	D:o d:o.	Densamme.	1834 ^{24/10}	—	—	318	—	D:o d:o.	
Daniel Larssons donation.	D:o d:o.	Daniel Larsson i Nibble.	1836 ^{1/5}	—	5	75	—	D:o d:o.	
Walleriska donationen.	D:o d:o.	E. Waller, brukspatron.	1835 ^{17/6}	—	75	1,500	—	D:o d:o.	
Littmarkska d:o.	D:o d:o.	P. R. Littmark, komminister.	1870 ^{9/2}	—	25	500	—	D:o d:o.	
Hedda Sofia Janssons donation.	Till premier och böcker åt skolbarn.	H. S. Jansson, änka.	1865 ^{28/5}	—	20	400	—	D:o d:o.	
Bergqvistska fonden.	Bidrag till skolväsendet.	Joh. Bergqvist, skräddare.	1791 ^{29/12}	—	—	805	—	D:o i Berg.	
Törngrenska donationsfonden.	Dels till fattiga skolbarns beklädnad och dels till lönebidrag åt folkskoleläraren.	Fredrika Törngren, änkefru.	1860 ^{20/2}	12	150	3,000	—	D:o i Kolbäck.	
Axelssonska fonden.	Till böcker och beklädnad åt fattiga skol- och nattvardsbarn.	E. Axelsson, prost.	1774	6	67	1,400	—	Kyrko- och skolorådet i d:o.	
Reuterstams fond.	D:o d:o.	A. Reuterstam, stallmästare.	1790	2	18	400	—	D:o d:o.	
Folkskolebarnkassans d:o.	Fattiga skolbarns beklädnad.	C. F. Häggman, prost.	1847	3	25	700	—	Skolorådet i d:o.	
Ljungdahlska fonden.	Understöd åt fattiga barn.	B. Ljungdahl, ingenjör, o. h. h.	1856 ^{29/8}	1	8	150	—	Kommunalnämnden i d:o.	
Lundbergiska d:o.	Uppfostringshjälp åt 5 fattiga barn.	J. V. Lundberg o. h. h.	1828 ^{9/1}	5	75	1,500	—	D:o d:o.	
L. P. Hellströms skolbarnsfond.	Underhåll till skolbarn.	L. P. Hellström, kapten.	1880 ^{16/4}	1	15	300	—	D:o d:o jämte pastor.	
Per Erssons och Anna Larsdotters fond.	Fattiga skolbarns beklädnad i Munktorp.	Per Ersson i Öfver-Skalby o. h. h.	1896 ^{4/10}	30	150	3,000	—	Skolorådet i Munktorp.	
Mauzelii d:o.	Fattiga barns undervisning i Munktorp.	J. Mauzelius, rektor.	1834 ^{15/1}	14	75	1,500	—	D:o d:o.	
1866 års gifvofond.	Undervisningens befrämjande i d:o.	Munktorps kyrkostämma.	1866 ^{27/5}	5	29	580	—	D:o d:o.	
Munktorps församlings skolmagasinsfond.	Underhåll åt fattiga skolbarn i d:o.	Munktorps socken m. fl.	1759 ^{28/10}	8	43	855	—	D:o d:o.	
Iveri-Hurtigs fond.	Premier åt fattiga och flitiga skolbarn.	Christina Andersdotter samt J. Fock, J. D. Iverus.	1836 ^{20/5}	3	9	174	—	D:o d:o.	
Wikselliska donationen.	Förbättring af ordinarie skolmästarens inkomster.	J. Wicksell, prost.	1799 ^{2/6}	4	3	83	—	Pastor och kyrkoråd i d:o.	
Öijerska slöjdskolefonden.	Befrämjande af slöjdundervisning bland skolbarn, i synnerhet gossar.	Gust. Öijer, statskommisarie.	1854 ^{7/7}	—	766	15,394	—	Skolorådet i Rytterne.	
Västmanska beklädnadsfonden.	Fullständig beklädnad åt fattiga skolbarn från Stora Rytterne skoldistrikt.	A. V. Västman, skollärare.	1898 ^{1/11}	8	286	6,857	—	D:o d:o.	
Medel till fattiga skolbarns beklädnad.	Beklädnad af fattiga skolbarn.	Okänd.	1887	—	—	473	—	Kommunalnämnden i Dingtuna.	
Fru Ulrika Karlssons fond.	D:o af fattiga barn vid juletid.	J. Karlsson, borgmästare, K. H. Karlsson, f. d:r, O. Larsson, bruksägare, o. h. h.	1903 ^{12/4}	30	75	1,500	—	D:o d:o.	
Ada Maria Karolina Petterssons skolkassefond.	Premier åt fattiga skolbarn.	J. Pettersson, hemmansägare.	1874 ^{18/2}	—	¹²⁾	79	—	Skolorådet i d:o.	¹²⁾
Casparssonska premiefonden.	Inköp af undervisningsmateriel och till premier.	H. F. Casparsson, kapten.	1881 ^{7/7}	7	70	5,000	—	D:o d:o.	¹³⁾
Kungsåra folkskolas premiekassa.	Premier åt skolans barn.	Okänd.	1864	70	17	362	—	D:o i Kungsåra.	

Cronstedtska donationsfonden nr 1.	Dels beredande af lifränta till barn, födda vid Ful- lerö, Almö och Holm, dels till premier i folk- skolan.	Grefve W. A. Cronstedt o. h. h.	1873 ^{3/4}	30	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Kungs-Barkarö.
J. G. Wahlströms donations- fond.	Premier till flitiga skolbarn.	J. G. Wahlström, kyrko- herde.	1878 ^{1/5}	1	1	57	—	Skolrådet i Lundby.
Jungfru Johanna Redins fond. Adlerwaldska fonden.	D:o d:o. Barnaundervisningens befrämjande.	J. Redin, hushållerska. C. J. Adlerwald, bruks- patron.	1869 ^{12/10} 1823 ^{30/7}	4 —	20 —	1,061 750	— —	D:o d:o. Kyrkorådet i Lillhärad.
Kungsåra extra fattigförsörj- nings fond.	Fattiga barns undervisning i kristendom och tillfäl- lig hjälp åt nödlidande änkor.	Anna Andersdotter, änka.	1839 ^{28/11}	4	65	1,529	—	D:o o. pastor i Kungsåra.
Fredrik Greijmers och hans hustrus donation.	Befordrande af fattiga barns ordentliga skolgång.	Fr. Greijmer, f. d. hand- lande, o. h. h.	1884 ^{23/11}	25	200	4,000	—	Skolrådet i Irsta.
Anna Lisa Jansdotters un- derstödsfond.	Beklädnad m. m. åt skolbarn från Gäddeholm samt till fattige därstädes.	Anna Lisa Jansdotter, f. d. piga.	1897 ^{14/1}	25	308	4,627	—	Kyrkorådet i d:o.
Fattiga skolbarns underhålls- fond.	Beredande af sund föda åt skolbarn under läseter- minen.	Dr. Norborg, C. F. Cron- stedt m. fl.	1833 ^{3/12}	15	76	2,443	—	Skolrådet i d:o och dom- kapitlet i Västerås.
Irsta folkskolas premiekassa. Per Gezelii stipendiefond. Funckska donationen.	Belöningar åt flitiga skolbarn. Beklädnad af fattiga d:o. Understöd åt ett Johannisberg underlydande fattigt barn.	C. R. von Post, kapten. Per Gezelius, prost. Charlotta Funck, friher- inna.	1844 ^{31/12} 1868 ^{29/12} 1783	1 4 1	5 34 2	208 523 56	— — —	Skolrådet i Irsta. D:o d:o. I förening med kyrkokassan.
Fattigbarnkassan.	D:o åt fattiga skolbarn.	Björksta församling.	1868 ^{28/8}	29	199	4,996	—	Pastor och kyrkorådet i Björksta.
Lönbomska fonden. Oxenstiernska d:o.	D:o d:o. Bidrag till en skollärares aflöning.	K. R. Lönbom, kronofogde. Fruh. S. G. Oxenstierna, hofmarskalk.	— —	5 —	29 43	584 851	— —	Kommunalnämnden i d:o. D:o d:o. ¹⁴⁾
Nordforssonska magasinsfon- den.	D:o till underhåll af lärare och understöd åt fattiga skolbarn.	J. Nordforsson, kyrkoherde.	1809 ^{1/12}	39	97	2,458	—	Skolrådet i Tortuna.
S. J. Löfbergs donationsfond. Sara Norlings fond. Engströmska donationsfonden.	Vinterbeklädnad åt fattiga skolbarn. Premier åt skolbarn. Fattiga skolbarns beklädnad och andra af kommunen beslutade nyttiga ändamål.	S. J. Löfberg, lektor. Sara Norling, jungfru. A. Engström, veterinär.	1886 ^{30/9} 1864 ^{29/8} 1884 ^{27/8}	10 17 2	263 4 201	6,000 100 3,235	— — —	D:o d:o. D:o d:o. Kommunalnämnden i d:o. ¹⁵⁾
Lars Johanssons donations- fond.	Böcker och kläder åt fattiga skolbarn.	L. Johansson, hemmans- ägare.	1866 ^{25/1}	6	42	1,000	—	Kyrkorådet i Sevala.
P. O. Johanssons d:o. Prosten P. S. Rinmans do- nation.	Biblar åt nattvardsbarn. Fattiga skolbarns underhåll.	P. O. Johansson, d:o. P. S. Rinman, prost.	1882 ^{8/8} 1833 ^{2/11}	6 3	4 15	100 300	— —	D:o d:o. Pastor i Ängsö.
Fröken Sofia Pipers d:o. Engströmska donationen. Iveri arfvingsars fond.	Klädnad åt fattiga nattvards flickor. Bidrag till folkskollärares aflöning. Belöning åt skolbarn.	Fröken Sofi Piper. A. Engström, hofdestillator. Kronofogden Iverus arf- vingar.	1853 ^{20/8} Okändt. 1877 ^{24/8}	2 — 3	15 ¹⁹⁾ 55	316 750 2,040	— — —	D:o d:o. Pastor och skolråd i d:o. ¹⁶⁾ Kyrko- och skolrådet i Kol- bäck. Skolrådet i Hed.
Bobergiska donationen.	Understöd åt fattiga skolbarn.	O. G. Boberg, handlande.	1866 ^{19/8} 1880 ^{2/5}	12	68	1,575	—	D:o i Gunnilbo. D:o d:o. En tillsatt nämnd.
Christierninska testamentet. Besparade pastoraliefonden. Anderssonska donationen.	Räntan anslagen till skollärare vid Färna. Skollärares aflöning. Att bekläda fattiga skolbarn i Gunnilbo.	Christiernin, brukspatron. — A. Andersson, hemmans- ägare.	— 1763 1873 ^{30/11}	— — 3	— — 22	163 1,000 500	— — —	Skolrådet i Skinskatteberg. ⁵⁴⁾
Hisingka d:o.	Lönebidrag till skolläraren vid Skinskattebergs fat- tigskola m. m.	V. Hising, brukspatron.	1779 ^{12/4}	—	42	54)	—	Skolrådet i Skinskatteberg. ⁵⁴⁾
Heijkensköldska d:o.	Till slöjdundervisningen vid Skinskatteberg.	W. Heijkensköld, kommen- dörkapten.	1861 ^{7/8}	—	—	3,104	—	D:o d:o.
Änkefru M. C. Ahlborns fond.	Till uppmantran åt flitiga och välvärdade skolbarn.	Maria Carolina Ahlborn, änkefru.	1882 ^{24/7}	—	—	1,088	—	D:o i Säterbo.
Melinska donationsfonden. Gillbergiska gåfvomedlen.	Understöd åt fattiga skolbarn i Medåker. Till fattiga barns beklädnad, vård och underhåll inom Medåker.	Sara Sofia Melin, änkefru. P. E. Gillberg, hemmans- ägare.	1869 ^{12/8} 1903 ^{19/3}	2 18	37 242	1,000 5,000	— —	Pastor i Medåker. Kommunalnämnden i d:o.
Sara Maria Broströms dona- tionsfond. Danssonska fonden.	Till de mest behöfvande af årets nattvardsungdom i d:o. Till böcker åt fattiga nattvardsbarn.	Sara Maria Broström, änke- fru. C. F. Dansson, pergaments- makare.	1898 ^{9/3} 1874 ^{10/3}	1 17	41 17	1,000 416	— —	Kyrkorådet i d:o. Pastorsämbetet i Säterbo.
Eklundska d:o. Felenii fond. Bosæiska fonden. Gumæliuska d:o.	Till förmån för folkskolan i Västra Skedvi. Premier till skolbarn. Understöd åt fattiga skolbarn i Köpings socken. Till underhåll af fattiga skolbarn vid Högsta, V. Säby och V. Ekeby.	A. P. Eklund, inspektör. W. Felenius, kapten. P. E. Bosæus, possessionat. B. G. Gumælius, godsägare.	1874 ^{28/2} 1869 ^{6/3} 1838 ^{20/11} 1854 ^{23/11}	— 25 — 23	5 20 16 72	100 500 325 1,500	— — — —	Skolrådet i Västra Skedvi. Pastor och skolråd i Bro. Pastor i Köping. D:o i Torpa och gårdar- nes ägare.
Carlssonska d:o. Hörlins kollegater. Hörlins premiefond. Okänd gifvarinnas fond. Bjurlingska donationsfonden.	Till mat åt fattiga skolbarn. Till skolan i Kungsör. Premier till skolbarn i Kungsör. D:o d:o. Till förbättrande af skollärares i Kungsör lön.	A. Carlsson, godsägare. C. E. Hörlin, sjökaptän. Densamme. — F. G. Bjurling, advokat- fiskal.	1855 ^{17/11} 1903 ^{19/1} — 1892 ^{20/1} 1797 ^{13/12}	22 1 14 5 1	75 334 31 5 75	1,500 8,000 750 100 1,500	— — — — —	Skolrådet i Torpa. D:o i Kung Karl. D:o d:o. D:o d:o. D:o d:o.
Yoijeska fonden.	Till skollärare och fattiga skolbarn.	W. Yoije (engelsman).	1713 ^{30/3}	18	102	2,600	—	Pastor och den förnämste i i Björskog.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1905		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Cedercreutz testamente.	Åt fattiga studerande och skollärarne.	J. Cedercreutz, landshöfding.	1717 1/10	2	96	6,163	—	Past. o. kyrkovård. i Björskog.	
Strömbergerska fonden.	Till förmån för fattiga skolbarn.	C. T. Strömberger, kapten.	1867 3/4	4	72	1,682	—	Skolrådet i d.o.	
Sköldebrandiska donationen.	Räntan tillfaller ett genom naturfel eller sjuklighet vanlottadt barn.	Julia Sköldebrand, fröken.	1884 22/3	1	12	200	—	Kommunalnämnden i Köpings socken.	
Lovisa Sofia Petterssons donation.	Beklädnad af fattiga skolbarn inom Köpings landsförsamling.	L. S. Pettersson, gårdsägareinna.	1893 2/5	18	163	4,227	—	Skolrådet i d.o.	
B. G. von Hauswolffs donationsfond.	Räntan skall användas till föda, kläder, böcker och skrifmaterieell för fattiga barn i Odensvi.	B. G. von Hauswolff, löjtnant.	1844 12/6	2	1,720	43,000	—	En direktion i Odensvi.	
Anna Bäckströms donationsfond.	Hjälptill fattiga och värlösa barns uppfostran i Norberg.	Anna Bäckström, småskollärarinna.	1877 1/2	—	—	682	—	Kommunalnämnden i Norberg.	
Söderhjelmiska donationsfonden.	Befrämjande af barnundervisningen vid Engelsbergs bruk.	L. P. Söderhjelm, bergsråd.	1774 12/6	—	24	500	—	Skolrådet i Väster-Våla.	
Matts Ersons donation.	Understöd åt fattiga skolbarn i Väster-Färnebo.	Matts Erson, hemmansägare.	1865 12/6	5	25	500	—	Pastor och skolråd i Väster-Färnebo.	
L. G. Holms d.o.	Till böcker och premier åt skolbarn i d.o.	L. G. Holm, hemmansägare.	1870 1/7	31	22	500	—	Skolrådet i d.o.	
Fritiof Adlers fond.	Till fattiga barns beklädnad i d.o.	Fritiof Adler.	1905 24/11	—	—	1,000	—	D:o d.o.	
Jan Mattssons donation.	Beklädnad af fattiga skolbarn i d.o.	Jan Mattsson, hemmansägare.	1878 12/6	15	75	1,500	—	Kommunalnämnden i d.o.	
Landtvärnskassan.	Räntan ingår till skolkassan i Norberg.	Okänd.	—	—	14	900	—	Skolrådet i Norberg.	14)
Fromhold Groths testamente.	Inrättande af en skola i Norbergs by.	F. Groth, skollärare.	1817 8/2	—	—	1,500	—	D:o d.o.	
Prosten Per Gezelii donationsfond.	Beklädnad af fattiga skolbarn inom Haraker.	Per Gezelius prost.	1868 22/12	3	20	500	—	D:o i Haraker.	
Lagman P. Wallers premiefond.	Uppmuntran till ordentlig skolgång inom Romfartuna.	P. Waller, ombudsman.	1883 7/2	15	270	6,000	—	D:o i Romfartuna.	
Törnanderska fonden.	Räntan ingår till skolkassan i d.o.	C. M. Törnander, komminister.	1871 6/7	—	14	1,000	—	D:o d.o.	14)
Prosten Törnbloms donation.	Till böcker åt fattiga nattvardsbarn i Skultuna.	A. Törnblom, prost.	1822 20/6	—	6	150	—	Kommunalnämnden i Skultuna.	
S. M. Bobergs donationsfond.	Att lämna understöd åt Norbergs jultomar.	S. M. Bobergs stärbhus.	1899 14/3	1	20	500	—	D:o i Norberg.	
Barnhemmet »Anna Holms minne».	Inrättande af ett barnhem för flickor i Norbergs socken.	Erik Lindström, m. d.r., Gäfle.	1905 22/10	—	—	10,000	—	En särskild styrelse.	
Väster-Färnebo församlings bibelfond.	Utdelning af böcker åt församlingens nattvardsbarn.	Genom kollekt m. m.	—	80	800	1,387	—	Pastor och kyrkoråd i Väster-Färnebo.	
C. J. Brandbergs donationsfond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	C. J. Brandberg, komminister.	1872 22/7	6	41	1,368	—	Skolrådet i Sala socken.	17)
Per Anderssonska fonden.	Till beklädnad och skolmaterieell åt fattiga skolbarn.	Per Andersson, hemmansägare.	1886 22/12	5	21	500	—	D:o i Kila.	
Weslienska d.o.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Olof Weslien, postinspektör.	1781 1/11	20	78	2,116	—	D:o i Kumla.	
Olssonska d.o.	D:o d.o.	A. Olsson, hemmansägare.	1872 12/6	6	60	1,456	—	D:o d.o.	
Anna Elisabet Jansdotters d.o.	D:o d.o.	A. E. Jansson, änka.	1881 24/10	7	42	1,079	—	Kommunalnämnden i Norrby.	
O. Jönssons beklädnadsfond.	D:o d.o.	Olof Jönsson, hemmansägare.	1861 14/6	36	179	3,255	—	Skolrådet i Nora.	
A. Anderssonska d.o.	D:o d.o.	A. Andersson, hemmansägare.	1885 2/3	7	28	550	—	D:o i Hernevi.	
Forssellska fonden.	D:o d.o.	J. E. Forssell, prost.	1878 17/3	10	66	1,025	—	D:o i Torstuna.	
Eriksonska donationen.	D:o d.o.	E. Eriksson, f. d. kyrkovård o. h. h.	1893 17/1			1,000	—	D:o d.o.	18)
D:o d.o.	Till inköp af biblar åt nattvardsbarnen i Torstuna samt öfverskottet till bibliotekskassan.	Desamme.	—	—	—	1,000	—	Kyrkorådet i d.o.	
Joh. Mattssoniska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Joh. Mattsson, hemmansägare.	1868 21/3	—	—	663	—	Skolrådet i Harbo.	
Altuna sockens jultomteförening.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Frivilliga gåfvor.	1882 25/3	8	68	1,819	—	Föreningens styrelse.	
Olof Janssoniska fonden.	Lönförhöjning åt skolläraren i kyrkskolan i Öster-Våla.	Olof Jansson, rusthållare.	1824 24/6	1	12	240	—	På kommunalstämma vald förvaltare.	
Wikströmska d.o.	Premier till fattiga skolbarn i Väster-Löfsta.	C. Wikström, grosshandlare.	1880 14/10	6	10	131	—	Skolrådet i Väster-Löfsta.	
D:o d.o.	D:o d.o. i Enåker.	Desamme.	—	5	5	100	—	D:o i Enåker.	
Conradiska donationsfonden.	Inköp af skolböcker för skolorna i Hvittinge.	Maria Couradi, änkefru.	1833 22/8	15	26	525	—	D:o i Hvittinge.	
Frödinska fonden.	Premier åt fattiga skolbarn.	J. Frödin, handlande.	1845 5/3	—	13	300	—	D:o i Fröshult.	19)
Anna Olsdotters fond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Anna Olsdotter, änka.	1859 21/8	—	5	100	—	D:o i Mökliata.	
			1882 3/4	3	5	100	—		

Anders Janssons fond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Anders Jansson, hemmansägare.	—	5	7	150	—	Skolrådet i Möklinta.
Skröderska stipendiefonden.	Premier åt flitiga skolbarn.	J. G. Skröder, konstmästare.	1864 ⁴ / ₁₁	—	8	200	—	D:o i Härnevi.
Maria och Per Törngrens donationsfond.	D:o d:o m. m.	P. Törngren, handlande.	1883 ⁹ / ₁₀	36	150	3,000	—	Styrelse af 3 personer inom Tärna.
C. G. Petterssons fond.	Till skolväsendets förbättrande m. m.	C. G. Pettersson, hemmansägare.	1898 ¹³ / ₂	—	283	10,475	—	Kyrko- o. skolråd i Kumla.
Karlénska premiefonden.	Premier åt skickliga skolbarn.	C. Karlén, f. d. kronolänsmän o. h. h.	1852 ² / ₁	—	12	300	—	Skolrådet i Simtuna.
A. Bergenstråles premiefond.	Belöningar åt fattiga skolbarn.	A. Bergenstråle, kaptan o. h. h.	1855 ¹⁴ / ₁₀	—	6	150	—	D:o d:o.
Sandbergiska fonden.	Fattiga skolbarns beklädnad.	A. G. Sandberg, hemmansägare.	1874 ¹² / ₆	4	20	339	—	D:o i Harbo.
Weidemanska flickskolefond.	Grundfond för en flickskoleinrättning i Harbo socken.	A. J. Weideman, kyrkoherde.	1854 ¹⁹ / ₁₁	—	—	901	—	D:o d:o. ²⁰⁾
Professor C. E. Bergstrands födelsedagsfond.	Understöd åt flitiga och värlartade skolbarn.	Carl Erik Bergstrand, professor.	1904 ²² / ₂	25	50	1,000	—	D:o i Kila.
Välgörenhetsfonden i Kila.	Fattiga barns beklädnad.	—	1898 ²¹ / ₃	8	42	1,000	—	D:o d:o. ²¹⁾
Gustaf och Matilda Lindströms donationsfond.	Premier åt flitiga skolbarn.	Gustaf Lindström, grosshandlare.	1904 ²⁰ / ₁₂	15	19	500	—	D:o i Enåker.
Frösslunda skolhemman.	Att vara en fast skolinrättning för fattiga barn.	Anders Persson, hemmansägare.	1846 ¹⁹ / ₆	—	—	13,000	13,000	D:o i Altuna. ²²⁾
Gustaf Lindströms fond.	Bokpremier åt skolbarn i Huddunge.	G. Lindström, grosshandlare.	1904 ²⁰ / ₁₂	20	16	500	—	D:o i Huddunge.
Rådman Anders Östlunds fond.	Beklädnad åt 2 å 3 fattiga, flitiga och värlartade gossar i folkskolan.	Anders Östlund, rådman.	1902 ¹² / ₁	3	45	1,019	—	D:o d:o.
Premiefond till flitiga skolbarn i Heby.	Bokpremier åt flitiga skolbarn i Heby folkskolor.	G. Lindström, grosshandlare.	1904 ²⁰ / ₁₂	20	24	521	—	D:o i Väster-Löfstå.
Heby beklädnadsfond för fattiga skolbarn.	Beklädnad åt fattiga skolbarn i Väster-Löfstå.	C. Wikström, grosshandlare.	1901 ¹³ / ₃	4	19	531	—	D:o d:o.
Thyressonska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn i Öster-Våla.	O. Thyresson, kyrkoherde.	1808 ²⁴ / ₂	4	16	320	—	På kommunalstämma vald förvaltare. ²³⁾
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
Prosten Johanssons donation.	Underhåll af sockenbiblioteket.	C. A. Johansson, prost.	1861 ⁶ / ₈	—	50	1,000	—	Kyrkorådet i Svedvi.
Komminister Roths fond.	D:o d:o.	A. Roth, komminister.	1877 ¹⁹ / ₇	—	13	250	—	Kommunalnämnden i Kolbäck.
Bohmska donationsfonden.	Bildande af en fond till uppmuntran åt hoppgivande yngling för fortsatta studier.	O. Bohm, prost.	1894 ⁸ / ₉	—	—	157	—	Skolrådet i Tillberga.
Ramsellska stipendiet.	Att lämna understöd åt »2:e i Bergsvetenskapen och Mechaniquen studerande ynglingar» tillhörande vissa grenar af Ramsellska släkten.	J. Ramsell, brukspatron o. h. h.	1789 ²⁰ / ₁₂	—	—	4,166	—	Ferna och Rockhammars fideikommissionshafvare.
<i>d) Stiftelser för sjukvård.</i>								
Treschowska sjukfonden.	Understöd under sjukdom åt obemedlade personer, företrädesvis från Tidö.	Sofi Treschow, f. Gripenstedt.	1890 ¹ / ₁₂	14	200	4,000	—	Kyrkoherden i Rytterne.
K. A. Lindströms sjukhjälpsfond.	Att lämna behöfvande medel till besök vid badort.	K. A. Lindström, doktor.	1899 ¹⁹ / ₃	—	—	970	—	Kommunalnämnden i Tillberga.
Fattigkassafonden vid Johannisdal.	Att med räntan bestrida kostnaden för medellöses från kringliggande kommuner brunnskur vid Johannisdal.	Ringenson, doktor.	1889 ¹² / ₇	20	300	3,500	—	D:o i Köpings socken.
Björskogs sjukhjälpsfond.	Till sjukhjälp åt mindre bemedlade personer, hvilka icke åtnjuta fattigunderstöd.	And. Carlsson, hemmansägare o. kommunen.	1903 ²⁸ / ₅	8	203	5,400	—	D:o i Björskog.
Doktor C. R. Senells hjälpfond.	Att lämna understöd åt fattiga, från Norbergs lasarett utskrifna patienter.	C. R. Senell, provinsialläkare.	1881 ⁹ / ₆	3	75	2,155	—	Norbergs lasarettensdirektion.
Johanna Petterssons frisängsfond.	Att bereda frisängsplatser åt behöfvande vid Norbergs lasarett.	Johanna Pettersson, bergsmansdotter.	1872 ¹⁵ / ₉	8	313	11,417	—	D:o d:o.
Norbergs lasarett d:o.	Att bereda friplats åt fattiga inom Norbergs lasarettens distrikt.	Bruksidkare i Bergslagen.	1864 ³ / ₅	1	24	1,576	—	D:o d:o.
Anders Perssons i Fragg testamentsfond.	Att bereda frisängsplatser åt tillfälligtvis genom sjukdom nödställda i Norberg.	Anders Persson, bergsmansson.	1865 ¹⁵ / ₄	2	16	1,059	—	D:o d:o.
Stina Karin Andersdotters gåfvofond.	Att bereda frisängar åt fattiga i Norberg.	Stina Karin Andersdotter, bergsmansdotter.	1903 ¹² / ₇	8	164	4,864	—	D:o d:o.
Norlenska sjukhjälpsfonden.	Till läkare och sjukhjälp åt fattiga i Nora socken, då fonden uppgår till 500 kronor.	Aug. Norlén, skollärare.	1889 ²¹ / ₆	—	—	447	—	Kyrkorådet i Nora.
Öhrns sjukhjälpsfond.	Sjukhjälp åt fattiga sjuka i Harbo.	C. A. Öhrn, kyrkoherde.	1883 ¹¹ / ₂	5	26	650	—	Kommunalnämnden i Harbo.
Sätra hälsobrunn i Kila socken.	Att hjälpa våra fattiga och nödlidande kristendomssyskon och gagna det allmänna igenom de studerandes befordran till understöd och öfning.»	Anders Kalsenius, biskop i Västerås.	1747 ¹⁰ / ₁₀	230	6,016	232,176	222,510	Af Uppsala universitets konsistorium tillsatt styrelse.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Oskar Larssons donationsfond.	Understöd åt lungsiktiga, mindre bemedlade personer i Väster-Löfsta.	Oskar Larsson, handlande.	1897 ¹⁰ / ₄	4	435	10,000	—	Kommunalnämnden i Väster-Löfsta.	
Tärna diakonikassa.	Att i framtiden få en diakon anställd inom församlingen.	24)	—	—	—	178	—	Kyrkorådet i Tärna.	24)
Anders Janssons donationsfond.	Räntan användes till bekostande af läkarevård och medicin åt fattige i Karbenning.	Anders Jansson, nämndeman.	1899 ²⁹ / ₈	17	83	2,000	—	Kommunalnämnden i Karbenning.	
<i>e) Ej registrerade sjuk- och begravningskassor.</i>									
Ramnäs och Seglingsbergs sjuk- och begravningsfond.	Sjuk- och begravningshjälp åt arbetare vid Ramnäs och Seglingsbergs bruk.	Ramnäs bruks aktiebolag.	1886 ¹ / ₁₁	152	2,769	8,329	—	Ramnäs bruks aktiebolag.	25)
Sörstafors arbetares d:o d:o.	D:o d:o för Sörstafors arbetare.	E. Unge, kapten.	1884 ³ / ₂	7	85	1,312	—	Verkmästare Alfr. Polander.	26)
Ramnäs valsverksarbetares sjuk- och nödhjälpsfond.	Sjuk- och nödhjälps åt Ramnäs valsverks arbetare.	Ramnäs valsverks intressenter.	1874 ¹ / ₇	95	1,022	8,348	—	Styrelsen för kassan.	27)
Sörkvarns arbetares sjuk-kassa.	Sjukhjälp åt delägarne.	F. Nyström, inspektör.	1895 ²⁴ / ₂	12	278	928	—	Västerås stads och Västmanlands läns sparbanker.	28)
Ferna hundramannaförening.	D:o d:o.	P. A. Broström.	1890 ¹ / ₁₁	23	429	—	—	En styrelse.	
Grufarbetarnes sjuk- och nödhjälpsfond.	D:o d:o.	Baggå bruksägare.	1886 ¹ / ₁	15	126	2,088	—	Baggå bruksförvaltning.	
Riddarhytte bruks arbetares sjuk- och begravningskassa.	Understöd åt sjuka arbetare vid Riddarhyttan.	A. Ohlson, brukspatron, o. Riddarhytte aktiebolag.	1900 o.	—	100	2,000	—	Riddarhytte bruk.	
Kolsva arbetares d:o d:o.	Sjuk- och begravningshjälp.	Kolsva bruksarbetare.	1881 ¹ / ₁	68	2,122	1,168	—	Kolsva brukskontor.	
Fagersta sjuk- och begravningsfond.	D:o d:o i Fagersta.	Fagersta bruks aktiebolag.	1877 ¹ / ₁₁	—	12,525	5,000	—	Aktiebolaget.	29)
Gisslarbo arbetares sjuk-kassa.	Sjukhjälp åt delägarne.	Gisslarbo bruksförvaltning.	1877 ¹ / ₆	44	835	1,288	—	Gisslarbo bruksförvaltning.	30)
Skultuna bruksarbetares nya understödsförening.	Sjuk- och begravningshjälp samt understöd åt änkor och barn i Skultuna.	R. T. Björklund, ingenjör.	1885 ² / ₃	102	966	13,971	—	En styrelse.	31)
<i>f) Pensionsfonder.</i>									
Törnblomska pensionsfonden.	Åstadkommande af pensioner för afskedade småskollärarinnor i Badelunda.	Kristina Törnblom, änkefru.	1891 ³¹ / ₁	—	—	1,788	—	Skolrådet i Badelunda.	
Adelaidefonden.	Lifräntors bildande för barn inom Badelunda.	S. Thelin, kyrkoherde, m. fl.	1874	2	50	1,250	—	Kyrkostämman i d.o.	
Pensionsfonden.	Utdelning af premier i Heds församlings folkskolor genom insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten.	Heds f. d. sparbanks grundfond.	1885 ²⁶ / ₃	—	22	1,090	—	Skolrådet i Hed.	
Brita Kristina Engströms donationsfond.	Pension åt barnmorska i Haraker.	B. K. Engström, barnmorska.	1874 ²⁹ / ₁	—	—	4,590	—	Kommunalnämnden i Haraker.	
Anders Perssons i Fragg testamentsfond.	Understöd åt Norbergs fattiga.	A. Persson, bergsmansson.	1865 ¹⁵ / ₄	4	200	4,200	—	D:o i Norberg.	
Matts Anderssons änkas d:o.	D:o till behöfvande inom Norbergs socken.	Matts Anderssons änka.	1867 ¹¹ / ₁₀	20	975	20,000	—	D:o d:o.	
A. G. Ferngrens fond.	Understöd till en fattig grufarbetare.	A. G. Ferngren, bergsman.	1891 ¹² / ₁	1	41	1,021	—	D:o d:o.	
Väster-Löfsta husbondeförenings premiekassa.	Insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt för minderåriga barn.	G. Källström, organist.	1875 ¹ / ₅	—	—	3,089	—	D:o i Väster-Löfsta.	32)
Pensionsfonden för åldriga folkskollärare i Kila socken.	Framgår af fondens namn.	Kila kommun.	1852 ⁸ / ₂	—	—	2,179	—	Kyrko- och skolrådet i Kila.	
<i>g) Pensionskassor.</i>									
Arbetarnes i Tärna socken pensionskassa.	Att bereda delägarne pension från 55 års ålder.	Kassans styrelse.	1891 ⁴ / ₄	5	175	11,837	—	10 personer inom socknen.	33)
Strömsholms stuteris pensionskassa.	Att bereda pensioner åt behöfvande, afskedade tjänstemän vid Strömsholms stuteri samt åt afidna delägares änkor och oförsörjda barn.	Tjänstemän vid stuteriet.	1812 ²⁰ / ₅	5	2,319	155,035	—	Direktionen för kassan.	34)

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Lars Danielssons donation.	Bidrag till kyrkans utgifter.	L. Danielsson, kyrkovård.	1844	—	19	375	—	Kyrkorådet i Svedvi.
Wallinska fonden.	D:o d:o.	E. Wallin, handlande.	1834 ⁵ / ₉	—	90	1,500	—	D:o d:o.
Hedda Sofia Janssons donation.	D:o d:o.	H. S. Jansson, änka.	1865 ²⁸ / ₃	—	28	550	—	D:o d:o.
Littmarkska graffonden.	Vård af komminister P. R. Littmarks graf.	P. R. Littmark, komminister.	1870 ⁹ / ₂	—	3	50	—	D:o d:o.
Kapten Hellströms donationsfond.	Till bibliotek, till skolbarn och till vård af donators graf.	L. P. Hellström, kapten.	1884 ²⁷ / ₁₂	—	90	2,160	—	Kyrko- och skolrådet i Kolbäck.
E. Erikssons donation.	För anskaffande af ett tornur till Kolbäckes kyrka samt dess underhåll.	E. Eriksson, godsägare.	1899 ¹ / ₅	—	—	540	—	D:o d:o.
Iveriska fonden nr 2.	Utbildande af dugliga tjänare.	D. Iverus, kronofogde.	1877 ²⁴ / ₆	2	50	2,090	—	D:o d:o.
Komminister Roths donationsfond.	Till kyrkans uppvärmning, till fattiga skolbarn och till sockenbiblioteket.	A. Roth, komminister.	1877 ¹⁸ / ₇	—	32	750	—	Kyrkorådet i d:o.
Kapten L. P. Hellströms tjänstehjonsfond.	Belöning åt tjänare för långvarig och trogen tjänst.	L. P. Hellström, kapten.	1887 ²⁹ / ₆	8	100	2,000	—	Kommunalnämnden i d:o.
Lars Perssons fond.	Till belöning för rådhighet vid eldsolyckor, eljest till beklädnad af skolbarn.	Lars Persson, hemmansägare.	1863 ¹⁴ / ₃	—	10	200	—	D:o d:o.
Casparssonska graffonden.	Underhåll och vård af Casparssonska grafven m. m.	H. F. Casparsson, kapten.	1900 ²¹ / ₃	—	125	2,527	—	D:o i Dingtuna.
Jäderblomska fonden.	Underhåll af donators graf, julgåfvor åt fattiga samt böcker, strumpor och skor åt fattiga skolbarn.	J. F. Jäderholm, rusthållare o. h. h.	1899 ² / ₇	15	109	3,062	—	Kyrko- och skolrådet i Badelunda.
Skultuna bruks donation.	Till aflöningshjälp åt församlingens barnmorska.	Skultuna bruk.	1815 ²⁰ / ₁₁	—	35)	35)	—	Kommunalnämnden i Lillhärad. ³⁵⁾
Sparreska graffonden.	Vård och underhåll af Sparreska grafhvalfvet.	Okänt.	—	—	—	120	—	Pastor i Ängsö.
Piperska d:o.	Vård af de Piperska grafvarne.	D:o.	—	—	—	200	—	D:o d:o.
Kungsåra kyrkas ljuskassa.	Belysning af kyrkan julottan.	J. Carlsson, häradsdomare.	1855 ²⁴ / ₆	—	7	285	—	Pastor och kyrkovårdar i Kungsåra.
L. Fr. Johanssons graffond.	Underhåll af L. Fr. Johanssons graf och grafvård samt till hjälp åt kyrkogårdens förskönande.	O. A. Östlund, vaktmästare.	1899 ²¹ / ₆	2	4	182	—	Pastor i d:o.
Reuteronska graffonden.	Underhåll af Reuteronska och von Postska grafvarne.	C. A. Reuteronska, löjtnant.	1892 ²¹ / ₆	—	—	536	—	Kyrkorådet i Köpings socken.
Reuteronska graffonden nr 2.	Framtida fullständigt underhåll af Reuteronska familjegravven å Köpings kyrkogård samt under vissa förutsättningar hjälp åt behöfvande änkor i Köpings församling.	G. Reuteronska, brukspatron.	1895 ²⁰ / ₁₂	—	—	1,050	—	D:o d:o.
Sillénska graffonden.	Till underhåll af organisten Silléns graf och af kyrkans orgel.	Leopold Sillén, apotekare.	1891 ¹² / ₆	—	—	404	—	D:o i Odensvi.
C. G. och Marianne Åströms donationsfond.	Till underhåll af Åströmska familjegravven samt till mässkläder och altarprydnader.	C. G. Åström, kyrkoherde.	1902 ¹⁰ / ₁₂	—	—	1,088	—	D:o d:o.
Björskogs skarpskyttekassa.	Till belöning och ammunition vid målskjutning.	C. F. Strömberger, kapten.	1871 ¹¹ / ₉	—	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Björskog.
Nils Jonssons fond.	Till ljus till en af stiftaren skänkt ljuskrona.	Nils Jonsson, f. d. rusthållare.	1870 ²⁰ / ₁	—	—	207	—	Kyrkorådet i Arboga socken.
Forsbergiska fonden.	Underhåll af kyrkans orgelverk och inköp af nytt sådant, då så erfordras.	F. Forsberg, f. d. rederiinspektör.	1889 ¹¹ / ₁₁	—	1,675	6,271	—	D:o d:o.
Grefve Charles Emil Pipers donationsfond.	Till vård och underhåll af kyrka och kyrkogård.	C. Nordenfalk, landshövding, med fru samt fröken Emilie Piper.	1905 ¹ / ₅	—	—	10,273	—	D:o i Säterbo.
P. A. Bergs testamentsfond.	Till förmån för Romfartuna kyrka.	P. A. Berg, organist.	1863 ¹ / ₈	—	—	1,000	—	D:o i Romfartuna.
Edmanska graffonden.	Underhåll af öfverstelöjtnant V. Edmans graf.	V. Edman, öfverstelöjtnant.	1867 ¹ / ₁₀	1	16	400	—	D:o i Fläckebo.
Lars Perssons i Fragg testamente.	Till nyktra, medellösa män inom socknen.	Lars Persson, häradsdomare.	1852 ²⁵ / ₆	1	25	1,000	—	D:o i Norberg.
Bolandiska fonden.	Är öfverlämnad till Skultuna kyrka.	Kristina Bolander, änka.	1872	—	—	237	—	D:o i Skultuna.
Adlerwaldska d:o.	Att bestrida brandstodsafgifter för allmänna byggnader i Skultuna m. m.	C. J. Adlerwald, brukspatron.	1829 ⁷ / ₄	—	—	548	—	D:o d:o.
Palmstruchska donationsfonden.	Underhåll af Sparfvenfeldtska grafven vid Romfartuna kyrka. Öfverskottet af räntan tilldelas gamle och sjuke inom socken.	U. Ch. Palmstruch, fröken.	1870 ²¹ / ₃	20	104	2,000	—	D:o i Romfartuna.
A. Anderssons donationsfond.	D:o af gifvarens graf och kyrkogårdens förskönande i Västanfors.	A. Andersson, f. d. maskinmästare.	1899 ⁷ / ₁	1	3	228	—	D:o i Västanfors.
Dalströmska donationsfonden.	D:o af A. G. Dahlströms och hans hustrus graf å Västanfors kyrkogård.	A. S. Dahlström, änka.	1898 ¹² / ₈	1	3	357	—	D:o d:o.
Christiernska d:o.	Västanfors kyrkas prydnade.	J. Christiernin, brukspatron.	1745 ⁹ / ₉	—	—	572	—	D:o d:o.
S. M. Bobergs grafdonation.	Till vård af testators graf i Norberg.	C. M. Boberg, snickare.	1899 ¹⁴ / ₉	—	—	100	—	D:o i Norberg.
H. G. Erikssons d:o.	Underhåll af donators graf i Karbenning.	H. G. Eriksson.	1894 ²² / ₅	1	8	668	—	D:o i Karbenning.
Sara Mattssons donationsfond.	Tornur till Karbennings kyrka.	S. Mattsson, f. d. piga.	1897 ²¹ / ₁₀	—	—	1,431	—	D:o d:o.
Erikssonska donationen.	Till upplysning af Torstuna kyrka juldagen samt för kyrkans uppvärmning.	Erik Eriksson, kyrkovård o. h. h.	1893 ¹⁷ / ₁	—	—	2,000	—	D:o i Torstuna.
Fond för kyrkans prydnade.	Prydnade af Väster-Löfsta sockens kyrka.	G. Lindström, grosshandlare.	1904 ²⁰ / ₁₂	—	—	520	—	D:o i Väster-Löfsta.
		Summa	—		2,645	54,620	1,045,660	236,410

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1905	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Annmärkingar.
B. I Västerås stad.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
P. Billschiers testamentsfond.	Understöd åt fattiga barn och änkor i Västerås.	P. Billschier, landtmätare.	1785 ⁸ / ₄	—	8	150	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Hedda Hoffmans d:o.	D:o åt fattige i Västerås.	H. Hoffman, mamsell.	—	—	25	500	—	D:o.	
Anders Nordlöfs d:o.	D:o d:o.	And. Nordlöf, skräddare.	—	—	4	75	—	D:o.	
Abram Hülphers-Abrahamssons d:o.	D:o d:o.	A. Hülphers-Abrahamsson, bergmästare.	1781 ²⁴ / ₃	—	75	1,500	—	D:o.	
Ulrika Godenii d:o.	D:o d:o.	U. Godenius, änkefru.	1850 ²⁴ / ₈	—	75	1,500	—	D:o.	
Sofia Elisabeth Sjöbergs d:o.	D:o d:o.	S. E. Sjöberg, mamsell.	1863 ³¹ / ₈	—	200	4,000	—	D:o.	
Anna Sofia Sjöbergs d:o.	D:o d:o.	A. S. Sjöberg, änkefru.	1866 ²¹ / ₈	—	5	100	—	D:o.	
Alexander Mossbergs d:o.	D:o d:o.	A. Mossberg, regements-skrifvare.	1873 ¹⁹ / ₄	—	13	250	—	D:o.	
Billschierska testamentsfonden.	Faddegåfvor samt hjälp åt brandvaksänkor.	P. Billschier, landtmätare.	1785 ⁸ / ₄	1	10	275	—	Drätselkammaren.	
Gustaf Wahlbecks gåfva.	Hyreshjälpen åt behöfvande handlande eller handverkare eller deras barn under 16 år i Västerås.	Lars Gustaf Wahlbeck, grosshandlare.	1880 ¹ / ₁₂	6	122	3,000	—	D:o.	
A. T. Sundins donationsfond.	Understöd åt behöfvande af pauvres honteux eller medelklassen i Västerås.	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 ¹⁹ / ₆	10	1,500	30,000	—	D:o.	
D:o d:o.	D:o åt behöfvande af arbetarklassen i Västerås.	Densamme.	—	10	750	15,000	—	D:o.	
Dalmanska fonden.	Julgåfvor åt nödställda arbetare, deras änkor eller barn.	O. L. Dalman, fabrikör.	1874 ⁵ / ₉	6	300	6,000	—	Styrelsen för Västerås borgerliga pensionsförening.	
Ålderdomshemmet i Västerås.	Upprättande af ett hem för änkor och äldre ogifta fruntimmer inom Västerås stad.	Wilhelmina Ericsson, änkefru, och Carin Moberg, änkefru.	1895 ²⁶ / ₄ 1899 ⁸ / ₄	—	442	25,419	14,900	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.	
Hülpherska fonden.	Understöd åt fattiga fruntimmer i Västerås.	Abr. Hülphers, rådman.	1763 ²⁰ / ₄	8	148	3,762	—	Domprosten, kyrkorådet och magistraten.	
Sjöbergska donationsfonden.	D:o åt i nød stadda änkor eller jungfrur i Västerås.	A. S. Sjöberg, änkefru.	1866 ²¹ / ₈	2	144	3,607	—	Domkyrkokommissionen.	
Johanna Hallströms testamentsfond.	D:o åt fattige i Västerås.	J. Hallström, mamsell.	1878 ²³ / ₇	2	125	2,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Fru Carolina Hygrells donationsfond.	Grundplåt till ett hem för ålderstigna personer, hvilka af grannlagenshjälp hindras att anlita medmänniskors hjälp.	Fru Carolina Hygrell och handl. Axel Hygrell.	1899 ¹ / ₆	—	—	12,103	—	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.	
Wahlbeckska välgörenhetsfonden.	Tillfälligt afhjälpande eller lindrande af nød för fattiga kvinnor och barn samt möjliggörande af de senares skolgång.	L. G. Wahlbeck, grosshandlare.	1893 ⁵ / ₆	—	12)	122,290	—	D:o d:o.	12)
Mark Modins minne.	Understöd till en fattig gumma inom staden.	Elisabeth Modin, änkefru.	1904 ²² / ₅	1	21	500	—	D:o d:o.	
Bergmanska donationsfonden.	Understöd till inom Västerås stad boende hjälpbehöfvande.	Bergman, snickaremästare.	—	5	500	11,000	—	Drätselkammaren.	
Malmströmska fonden.	D:o till minst 5 behöfvande mans- och kvinnspersoner inom staden.	Johanna Christina Malmström, änkefru.	1901 ³ / ₁₂	5	448	10,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Fabriks- och handverksföreningens premiefond.	Premier åt folkskolebarn i Västerås.	Föreningen vid sin upplösning.	1865	—	—	606	—	Skolrådet.	
Cronstedtska fonden.	Understöd för Irsta församlings folkskola.	Frih. C. F. Cronstedt.	—	—	75	1,500	—	Domkapitlet.	
Cruusiska donationen.	Beredande af undervisning åt fattiga skolbarn i Kärrbo socken.	Hedvig Christina Cruus, fröken.	1727 ⁴ / ₁₀	12	116	38)	—	Skolrådet.	38)
Naucelérskan.	Premier åt fattiga skolbarn i Västerås.	Simon Naucelér, prost.	1750 ²⁴ / ₉	2	5	83	—	Domprosten.	
Schenströmska barnhusfonden.	Understöd åt medellösa barn inom Västerås stad samt Ramnäs och Sura socknar.	Magnus Schenström, brukspatron.	1775 ¹⁹ / ₈	54	2,075	77,795	200	En särskild direktion.	
Sofia Elisabeth Sjöbergs testamentsfond.	Bidrag till flickskolan i Västerås.	S. E. Sjöberg, mamsell.	1863 ³¹ / ₈	—	21	500	—	Skolrådet.	
Ströms änkas donationsfond.	Bidrag åt behöfvande flickor i Västerås folkskola.	Margareta Ström, änka.	1864 ²³ / ₅	20	8	200	—	D:o.	
A. T. Sundins fond till minne af Sveriges och Norges 50-åriga förening.	Beklädnad af fattiga skolbarn i Västerås.	A. T. Sundin, fabrikör.	1864 ⁴ / ₁₁	—	250	5,000	—	Drätselkammaren och skolrådet.	

Västerås gilles donationsfond.	Beklädnad af fattiga skolbarn i Västerås.	Västerås gilles direktion.	1866 ²⁶ / ₅	—	36	1,000	—	Drätselkammare o. skolråd.
Nordgrens änkas d.o.	D:o d:o	Byggmästare Nordgrensänka.	1877 ⁹ / ₁	40	93	2,200	—	Skolrådet.
Anna Maria Scherdins d.o.	D:o d:o	A. M. Scherdin, änka.	1872 ²⁴ / ₅	40	18	500	—	D:o.
Kristina Katharina Lindqvists d.o.	D:o d:o	K. K. Lindqvist, jungfru.	1878 ¹⁹ / ₁₁	40	174	4,000	—	D:o.
A. Engströms d.o.	Befordran af fattiga barns ordentliga skolgång genom beklädnad, bespising eller på annat sätt.	A. Engström, länsveterinär.	1884 ²⁷ / ₅	—	392	10,000	—	D:o o. drätselkammaren.
Olof Norelii testamentsfond.	D:o d:o	O. Norelius, vågmästare.	1870 ⁷ / ₂	—	1,138	30,000	—	Drätselkammaren.
Norbergiska fonden.	Aföning af en skolpräst i Hubbo församling.	S. Norberg, boktryckeridirektör.	1820 ¹⁴ / ₆	—	—	23,600	—	Domkapitlet.
Jädra arrendemedelsfond.	D:o d:o	Densamme.	—	—	—	4,500	9,600	D:o.
Västerås barnhem.	Uppfostran af fattiga värlösa eller vanvårdade flickor i Västerås.	En förening af fruntimmer.	1875	9	2,064	27,656	18,000	Särskild styrelse.
A. T. Sundins donationsmedel till barnhemmet i Västerås.	Af räntan skall först insättas 10 kronor uti ränte- och kapitalförsäkringsanstalt för hvarje uti hemmet inlagd barn. Återstoden användes till bidrag för hemmets ändamålsenliga upprätthållande.	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 ¹⁹ / ₅	—	400	10,000	—	Drätselkammaren.
Curry Treffenbergers fond.	Uppfostringshjälpen för den vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg anställda betjäningens minderåriga barn.	Curry Treffenberg, landshöfding.	1876 ⁶ / ₁₂	—	83	2,000	—	D:o.
A. T. Sundins premiefond.	Premier och insatser i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt för fattiga och flitiga skolbarn.	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 ¹⁹ / ₅	1,072	536	10,000	—	Skolrådet.
Västerås barnkrubba.	Vård om inlämnade mindre barn af mödrar, som af arbete utomhus ej kunna tillse samma barn.	En fruntimmersförening.	1888 ¹⁸ / ₁₀	70	—	3,014	—	En styrelse.
P. O. Linds fond.	Grundplåt till en fond för s. k. skollofskolonier.	P. O. Lind, med. doktor.	1900 ²⁶ / ₁₁	—	—	10,000	—	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
Franzeliska fonden.	Understöd åt studerande vid Västerås gymnasium och trivialskola.	A. Franzelius, kyrkoherde.	1730 ¹⁴ / ₁₂	5	40	848	—	Domkapitlet.
Nesseniuska d.o.	D:o d:o vid Västerås trivialskola.	E. Nessenius, collega scholæ.	1748 ²⁵ / ₈	8	36	833	—	D:o.
Ahllöfska d.o.	D:o d:o vid Västerås gymnasium.	P. Ahllöf, assessor.	1740 ⁹ / ₁₀	6	110	2,500	—	D:o.
Herdmanska d.o.	D:o d:o	G. Herdman, doktor.	1756 ²⁰ / ₁	2	20	500	—	D:o.
Sernsköldska d.o.	D:o åt 2 studerande vid gymnasium och skolan i Västerås.	A. Sernsköld, landshöfding.	1795 ²⁷ / ₆	2	100	2,250	—	D:o.
Gagnero-Stambergiska d.o.	Ett stipendium vid Västerås gymnasium.	T. Gagnerus, prost, A. H. Stenberg, lektor, och C. G. Kjellberg, inspektor.	1800 ¹ / ₁₁ 1806 ¹¹ / ₆ 1842 ²² / ₆	1	15	338	—	D:o.
Troilska d.o.	Understöd för 2 från Västerås gymnasium till akademien afflyttande ynglingar.	F. U. von Troil, revisionssekreterare.	1809 ² / ₂	2	70	1,500	—	D:o.
Hallenstjerna d.o.	Understöd i penningar och böcker åt studerande vid Västerås och Falu läroverk.	G. Hallenstjerna, regeringsråd.	1810 ²⁵ / ₁₁	2	140	3,000	—	D:o.
Brunmarkska d.o.	Stipendium vid Västerås gymnasium.	G. Brunmark, doktor.	1816 ⁸ / ₅	1	4	75	—	D:o.
Fahlerantzka d.o.	Understöd åt ynglingar, som beflita sig om teologiska studier.	A. Fahlerantz, prost, o. h. h.	1814 ¹⁰ / ₃	1	40	1,000	—	D:o.
Wallinska d.o.	Stipendium vid Västerås gymnasium.	J. O. Wallin, ärkebiskop, o. h. h.	1832 ⁷ / ₆	2	140	3,000	—	D:o.
Mauzeliska d.o.	D:o åt 2 studerande i Västerås.	J. Mauzelius, rector scholæ.	1834 ¹⁵ / ₁	2	75	1,500	—	D:o.
Janzeska stipendiefonden.	Stipendium och uppfostran åt barn till landstats-tjänstemän i Västmanlands län.	Olof Janze, assessor, o. h. h.	1835 ⁴ / ₁₁	2	300	7,219	—	3 landsstatstjänstemän.
Bohmanska testamentsfonden.	D:o för medellösa studerande, tillhörande Västerås stad.	G. M. Bohman, v. pastor.	1850 ²¹ / ₇	5	1,125	29,802	—	En särskild styrelse.
Klerckerska stipendiefonden.	Stipendiefond vid högre allmänna läroverket i Västerås.	Fredrik af Klercker, generalmajor.	1858 ⁹ / ₆	1	75	1,500	—	Läroverkskollegium.
Hallanderska d.o.	D:o d:o	A. R. Hallander, komminister.	1859 ¹⁰ / ₃	1	42	1,000	—	D:o.
Björtingska d.o.	D:o d:o	Lärjungar vid läroverket.	1862 ²⁴ / ₁₁	1	65	1,300	—	D:o.
Mossbergiska d.o.	D:o d:o	Medlemmar af stadsfullmäktige.	1865 ² / ₁	1	50	1,000	—	D:o.
Nohrborgska d.o.	Understöd åt medellösa teologic studerande i Uppsala, tillhörande Västerås stift.	G. F. Iverus, prost.	1865 ⁹ / ₁	2	500	15,775	—	Domkapitlet.
Edmanska d.o.	Stipendiefond vid läroverket i Västerås.	W. Edman, öfverstelöjtnant.	1865 ⁸ / ₁₂	4	180	4,000	—	Läroverkskollegium.
Sundinska äldre d.o.	D:o d:o	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 ¹⁹ / ₅	18	446	10,000	—	D:o.
Sundinska senare d.o.	D:o d:o	Densamme.	1867 ⁸ / ₁₁	2	200	5,000	—	D:o.
Nereliska fonden.	Understöd åt en yngling vid d:o.	Johanna Redin, jungfru.	1868 ²⁰ / ₁₂	1	70	1,500	—	Domkapitlet.
Öbergiska stipendiefonden.	Stipendiefond vid d:o.	Elise Öberg, änkefru.	1876 ³¹ / ₁₀	1	50	1,000	—	Läroverkskollegium.
Doktor Altins stipendiefond.	D:o d:o	L. M. Altin, stadsläkare.	1877 ²⁰ / ₉	1	150	3,000	—	D:o.
Conrad Fredbergers d.o.	D:o d:o	C. Fredberg, auditör.	1880 ¹⁴ / ₃	1	50	1,000	—	D:o.
Böttigerska stipendiefonden.	Stipendier åt 2 lärjungar vid d:o vid aflagd mogenhetsexamen.	Fredrika Böttiger, mamsell.	1880 ¹ / ₁₀	2	190	4,000	—	Domkapitlet.
Löfbergiska fonden.	Understöd åt 2 lärjungar på klassiska linjen vid d:o, hvilka äro födde inom Västmanland eller Dalarna.	J. S. Löfberg, lektor.	1881 ²⁷ / ₆	2	480	10,000	—	D:o.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1905	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Herman Fredrik Casparssons stipendiefond.	Stipendiefond vid läroverket i Västerås.	H. F. Casparsson, kapten.	1881 2/4	—	89)	10,000	—	Läroverkskollegium.	39)
Karlsbrödernas d.o.	D:o d.o.	Sällskapet Karlsbröderna.	1881 20/1	1	84	2,000	—	D:o.	
Aug. Forsbergs d.o.	D:o d.o.	Aug. Forsberg, fil. doktor.	1885 2/3	1	84	2,000	—	D:o.	
Carolina Forsbergs d.o.	D:o d.o.	C. Forsberg, prostinna.	1887 5/7	1	100	2,000	—	D:o.	
Zimmermanska slöjdskolefonden.	Anordnande af en slöjdskola i Västerås.	C. M. Zimmerman, brukspatron.	1865 7/7	—	6,201	260,291	44,750	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.	
Sundinska premiefonden.	Premier till behöfvande och förtjänta elever vid Västerås slöjdskola.	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 19/5	10	250	5,000	—	Styrelsen för slöjdskolan.	
Sundinska stipendiefonden.	Fem premier till behöfvande och välförtjänta elever, företrädesvis från Västerås stad, vid Västerås högre elementarläroverk för flickor.	Densamme.	—	5	275	5,000	—	Styrelsen för läroverket.	
Nathalia Anderssons stipendiefond.	Stipendium till någon medellös och välförtjänt flicka vid något af Västerås läroverk.	N. Andersson, lärarinna.	1888 15/10	—	42	1,000	—	Drätselkammaren.	
Lektor Löfbergs testamentsfond.	Understöd åt en student af Västmanlands-Dala nation i Uppsala.	J. S. Löfberg, lektor.	1890 10/5	1	650	15,000	—	Domkapitlet.	
Ramsellska fonden.	Löneförökning åt rektor och kollega vid Köpings stadsskola.	J. Ramsell, brukspatron.	1800 14/2	1	30	667	—	D:o.	
Hellsteniuska d.o.	Löneförhöjning åt kollega scholæ i Arboga.	A. Hellstenius, rektor.	1790 20/8	1	35	833	—	D:o.	
Westmanska d.o.	D:o åt gymnasiadjunkten i Västerås.	L. Westman, assessor.	1762 8/12	1	85	1,700	—	D:o.	
Stranghska d.o.	Lönebidrag för gymnasiebibliotekarien i Västerås.	P. E. Strangh, professor.	—	1	7	150	—	D:o.	
Borgska stipendiefonden.	Stipendier till lärjungar vid allmänna läroverken i Västerås och Falun.	J. G. Borg, fröken.	1858 19/4	6	1,280	40)	—	D:o.	40)
d) Stiftelser för sjukvård.									
Jungfru Johanna Redins donationsfond.	En frisäng å Västerås lasarett.	Johanna Redin, jungfru.	1868 20/12	14	502	13,329	—	Lasarettsdirektionen.	
Fröken Ulla Palmstruchs frisäng.	D:o d.o.	U. Ch. Palmstruch, fröken.	1875 11/4	11	377	9,367	—	D:o.	
v. Knorringska frisängen.	D:o d:o åt obemedlad sjuk från Målhammars gods eller från Björksta eller eljest från Västmanland.	Emilie v. Knorring, fröken.	1889 26/9	11	260	6,400	—	D:o.	
Ahlborgska d.o.	En frisäng å Västerås lasarett.	Richard Ahlberg, v. härads-höfding.	1892 2/3	8	225	6,064	—	D:o.	
Doktor Fredrik Clarei frisängsfond.	D:o d.o.	Carl Boman, O. Fr. Wijkman m. fl.	1897 14/4	1	5	2,102	—	D:o.	
Adolf Mobergs frisäng.	D:o d:o, afsedd i första rummet för någon sjuk från Gideonsberg eller Siggesberg.	Carin Moberg, änka.	1897 15/5	8	209	5,450	—	D:o.	
Västerås mekaniska verkstads aktiebolags sjuk- och begravningskassas frisängsfond.	D:o d:o, afsedd i första rummet för de personer, som varit anställda i bolagets tjänst, därnäst för andra mekaniska arbetare i Västerås.	Västerås mekaniska verkstads aktiebolags styrelse.	1899 27/5	8	246	9,580	—	D:o.	
Torngrenska fonden för konvalescenter och obotligt sjuke.	Upprättande af ett särskildt hem för medellösa samhällsmedlemmar, som vid tillfrisknandet efter sjukdom äro i behof af någon tids vård, äfvensom för vård af obotligt sjuke.	J. W. Torngren, bankkassör.	1896 10/4	3	1,038	134,212	—	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.	
f) Pensionsfonder.									
Schenströmska änkepensionsfonden.	Pension till fattiga änkor.	Gustafva Katarina Schenström, fru.	1777 14/6	11	526	8,333	—	Landshöfdingen, biskopen och redogöraren.	
Papegojvretsmöden.	Understöd åt fattiga och behöfvande prästänkor i stiftet.	Kungl. Maj:t.	1637 12/7 o. 1686	2	50	41)	—	Domkapitlet.	41)
Barkarömedlen.	D:o d.o.	D:o.	1653 18/2	11	1,083	42)	—	D:o.	42)
Domprostmedlen.	D:o d.o.	D:o.	1773 1/3	12	60	1,287	—	D:o.	
Carlskiöldska fonden.	Fattiga änkors pensionering i Västerås.	K. E. Carlskiöld, landshöfdingdotter.	1785 14/1	7	140	3,551	—	Domkyrkokommissionen.	
Benzelstiernska d.o.	Understöd åt fattiga prästänkor i stiftet.	L. Benzelstierna, biskop, o. h. h.	1798 22/9	4	28	600	—	Domkapitlet.	

Prästskassan. Sagströmska pensionsfonden.	Understöd åt behöfvande präster eller deras stärbhus. Pensionering af underofficer och 8 korpraler eller soldater vid Västmanlands regemente.	Stiftets präster. Olof Jansson Sagström, bonde.	1804 1807 ^{27/11}	5 10	720 96	19,600 3,003	— —	Domkapitlet. Kungl. Maj:ts Befallningshafvande.	45)
Tigerhjelmiska invalidfonden.	Understöd för de af Oster-Våla sockens beväringsskap, som genom krigshändelser blifva urståndsatte att sig försörja.	S. G. Tigerhjelm, hofjägmästare.	1813 ^{11/4}	—	1,000	54,166	—	D:o genom en styrelse.	
Näfska pensionsfonden.	Pensionering af från Västmanlands regemente afskedade underofficerare eller underofficerares änkor samt till afskedadt manskap eller deras änkor.	L. F. Näf, landskamrerare.	1810 ^{7/12}	46	1,516	67,618	45,250	En styrelse.	
Engvallska d:o.	D:o af behöfvande inom borgerliga yrkena eller illiterata tjänstemannaklassen i Västerås.	Alb. Engvall, handlande.	1876 ^{14/6}	8	1,155	30,000	—	Drätselkammaren.	
Forsbergiska donationen.	Understöd åt prästänkor inom Västerås stift.	A. Forsberg, prost, o. h. h.	1887 ^{5/7}	2	100	2,000	—	Domkapitlet.	
Småskollärarynnornas i Västerås pensionsfond.	Pensionering af lärarinnor vid Västerås stads småskolor.	Åtskilliga samhällsmedlemmar.	1884 ^{2/4}	1	75	4,073	—	Skolrådet.	
Mobergska guldbrällöpsfonden.	Pensioner åt dels pauvres honteux, dels behöfvande kvinnor af arbetsklassen i Västerås.	Adolf Moberg, brukspatron, o. h. h.	1885 ^{2/6}	7	750	15,000	—	Änkefru Carin Moberg.	
W. E. Svedelii fond.	Pensionering af fattiga prästänkor i Västerås stift.	W. E. Svedelius, professor.	1888 ^{27/1}	2	875	20,000	—	Domkapitlet.	
Löfbergiska donationsfonden.	D:o af obemedlade ålderstigna män och kvinnor i Västerås.	J. S. Löfberg, lektor.	1888 ^{15/3}	20	2,000	52,069	—	Västerås arbetareförening.	
Regina Möllers testamentsfond.	D:o af behöfvande personer i Västerås.	R. Möller, mamsell.	1889 ^{30/6}	5	250	5,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Altinska fonden.	D:o af gamla tjänarinnor i Västerås.	Maria Hallström, fru.	1892 ^{1/12}	1	144	4,000	—	Drätselkammaren.	
Casparssonska d:o.	D:o af sjuksköterskor vid Västerås lasarett eller sjukhus.	H. F. Casparsson, kapten.	1893 ^{29/3}	3	250	6,434	—	Lasarettensdirektionen.	
Jeannette af Klerckers pensionsfond.	D:o af änkor efter officerare med vederlikar vid Västmanlands regemente.	F. af Klercker, öfverste.	1855 ^{25/6}	1	150	4,373	—	Direktionen för Näfska pensionsfonden.	
Magistratens ämbets- och tjänstemäns reservfond.	D:o af magistratens i Västerås ämbets- och tjänstemän eller deras änkor och barn.	Kungl. Maj:t.	1850 ^{11/1} 1868 ^{21/2}	—	—	31,288	—	Drätselkammaren.	
Langenbergska guldbrällöpsfonden.	Understöd till sjukliga eller ålderstigna medellösa personer i Västerås.	F. Langenberg, brukspatron.	1856 ^{9/12}	9	600	15,000	—	Domkyrkokommissionen.	
Karin Hellströms fond.	Pensionering af tjänstefolk i Västerås.	Karin Hellström, jungfru.	1867 ^{22/4}	9	450	13,223	—	D:o.	
Zimmermanska fonden.	Understöd åt testators släktingar eller andra behöfvande.	C. M. Zimmerman, brukspatron.	1865 ^{7/7}	12	960	20,465	—	Domkapitlet.	
Beata Vougts testamentsfond.	Pensionering af pauvres honteux i Västerås.	B. L. Vougt, änkefru.	1865 ^{17/6}	6	441	10,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Anna Helena Almströms d:o.	D:o af fattiga borgareänkor eller barn af borgerliga föräldrar i Västerås.	A. H. Almström, mamsell.	1873 ^{24/6}	4	200	4,000	—	D:o.	
Änkefru Brita Christina Bergmans donationsfond.	D:o af nödställda personer inom arbetsklassen i Västerås.	B. C. Bergman, änka.	1895 ^{15/12}	—	560	11,000	—	Drätselkammaren.	
<i>g) Pensionskassor.</i>									
Västmanlands regementes musikkårs enskilda pensionsstiftelse.	Pensionering af medlemmar af nämnda kår jämte deras änkor.	Musikkåren.	1836 ^{5/12}	7	1,285	41,319	—	Särskild direktion.	
Änkemedelskassan.	D:o af prästänkor och prästdöttrar.	Stiftets präster o. läroverkslärare.	—	28	2,050	15,200	—	Domkapitlet.	
Västerås borgerliga pensionsförening.	D:o af fattiga delägare samt deras änkor och barn.	Åtskilliga borgare i Västerås.	1845 ^{1/12}	29	2,950	79,704	—	Styrelse af 7 delägare.	
<i>h) Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Menlöska donationsfonden.	Årlig utdelning af 25 kronor till andre komministern i Västerås och ränteöfverskottet till skolan i Västerås.	Menlös, landskamrerska.	1750	1	25	675	—	Skolrådet.	
Rudbeckska fonden.	Uppförande af ett monument öfver biskop Johannes Rudbeck.	Deltagare i 1862 års prästmöte.	1862 ^{20/6}	—	—	7,273	—	Domkapitlet.	
A. T. Sundins donationsfond till minne af Sveriges och Norges 50-åriga förening.	Bidrag till Västerås skarpskytteförenings utgifter.	A. T. Sundin, fabrikör.	1864 ^{4/11}	—	21	500	—	Drätselkammaren.	
Västerås praktiska hushållsskolefond.	Utbildande af tjänarinnor.	Landshöfdingskan Ebba Charpentier m. fl. fruntimmer.	1873 ^{29/4}	—	—	23,255	—	Styrelse af 6 personer.	
Treprocentsfonden.	Bidrag till stiftets adjunktönekassa.	Stiftets präster och läroverkslärare.	—	—	55)	16,000	—	Domkapitlet.	
Subventionsfonden.	Behjärtansvärda kyrkliga ändamål.	Lektor Fr. Arvedsson jämte några präster.	1892 ^{30/4}	—	55)	484	—	D:o.	
Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål.	1:o) Vård af obotligt sjuke m. m.; 2:o) utdelning af ved till behöfvande, som icke hafva understöd af fattigvården; 3:o) bidrag till nödiga och nyttiga inrättningars åstadkommande.	A. T. Sundin, fabrikör.	1881 ^{19/6}	—	11,437	175,000	60,000	Stadsfullmäktige och drätselkammaren.	
Änkan Brita Christina Bergmans donationsfond för natthärbärgets i Västerås.	För beredande af lämpligt arbete för personer, som få åtnjuta härbärgets förmåner.	B. C. Bergman, änka.	1895 ^{15/12}	—	126	3,000	—	Drätselkammaren.	
Biskop Fahlerantz grafmonumentsfond.	Uppförande af grafmonument åt biskop Fahlerantz.	—	—	—	—	954	—	Domkapitlet.	
			Summa	—	1,850	61,220	1,853,717	192,700	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
C. I Sala stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Anna Lisa Sahlbergs fond.	Till gåfvor åt fattighjon.	Anna Lisa Sahlberg, änka.	1868 ¹⁸ / ₁	3	23	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Korsgårdskan fonden.	Utdelning till fattiga till julen.	Olaus Korsgård, bergsman.	1856 ² / ₁₂	10	30	600	—	D:o.	
Tunellii donationsfond.	D:o till d:o och till skolbarn.	L. Tunelius, prost.	1843 ¹⁰ / ₆	15	75	1,500	—	D:o.	
Lindgrenska fonden.	Understöd åt fattiga änkor.	Lindgren, direktörskan.	1794	16	15	300	—	Kyrkorådet.	
Le Moines fond n:r 2.	D:o åt 3 änkor.	Le Moine, bergmästarinna.	Okändt.	3	8	150	—	D:o.	
Stenkvistiska gåfvofonden.	D:o åt fattiga kvinnor.	C. P. Stenkvist, rådman.	1876 ⁸ / ₆	4	110	2,200	—	D:o.	
Frösbergiska testamentsfonden.	D:o åt ogifta kvinnor.	Anna Frösberg.	1878 ²³ / ₈	2	78	1,550	—	D:o.	
Klasonska fonden.	D:o åt änkor m. fl.	Gustafva Klason, änkefru.	1836 ²¹ / ₈	10	150	3,000	—	D:o.	
Andriette Elisabet Fornstedts fond.	D:o åt fattig ofärdig kvinna.	A. E. Fornstedt, fröken.	1893 ¹⁰ / ₁₀	1	150	3,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Makarne Björkmans d:o.	Julgåfvor åt fattighjon.	E. Björkman, bergsman.	1896 ¹⁹ / ₂	23	50	1,212	—	D:o.	
Kyllinge kvarn- och fattigkassa.	Understöd åt arbetare och änkor vid Sala silfververk.	Konung Karl XI.	1682	82	2,760	62,258	—	Magistraten.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
P. Norstedts barnhemsfond.	Till hem för fattiga barn.	P. Norstedt, grosshandlare.	1838 ²⁷ / ₆	—	—	54,484	8,800	Fattigvårdsstyrelsen.	
Skröderska fonden.	Premier till flickor i slöjdskolan.	J. G. Skräder, konstmästare.	1859 ¹⁴ / ₁	4	20	400	—	Kyrkorådet.	
Fruentimmersföreningens fond.	D:o d:o.	Fruentimmersföreningen.	1875 ⁵ / ₆	48	50	1,000	—	D:o.	
Törnblomska fonden.	Stipendium åt ett fattigt skolbarn.	A. Törnblom, komminister.	1843 ²⁰ / ₄	1	7	150	—	D:o.	
Ekstedtska d:o.	Premier åt gossar i folkskolan.	J. A. Ekstedt, rådman.	1864 ¹ / ₆	6	50	1,000	—	D:o.	
Barnuppfostningskassan.	Befrämjande af skolväsendet.	L. Bäckstedt.	1778	—	841	10,000	—	D:o.	
Norgrenska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	A. Norgren, skomakare.	1841 ²⁷ / ₁	30	40	1,000	—	D:o.	
J. G. Westmans understödsfond.	Till fattiga nattvårdsbarn.	Maria Westman, fru.	1888 ¹ / ₆	3	20	500	—	D:o.	
Slöjdskolefonden.	Till slöjdskolans underhåll och till skolmaterieil.	Fruentimmersföreningen.	1875 ³ / ₇	—	33	999	—	D:o.	
Gustaf Skräders stipendium.	Till bespisning af fattiga skolbarn.	J. G. Skräder, konstmästare.	1859 ¹⁴ / ₁	60	350	11,482	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Fattiggården Nystrands julgransfond.	Till »godsaker» till julgranen å Nystrand.	Sammanskott.	1900 ² / ₈	—	5	126	—	D:o.	
Holmbergska testamentsfonden.	Uppfostringshjälpen åt handlandes barn.	P. G. Holmberg, rådman.	1781 ²⁷ / ₁₀	9	100	2,722	—	Magistraten.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
1865 års stipendiefond.	Stipendier åt lärjungar vid Sala samskola.	Stadsfullmäktige m. fl.	1867 ²¹ / ₈	1	100	2,053	—	Drätselkammaren.	
Fernströmska stipendiefonden.	D:o d:o.	R. W. Fernström, kamrer.	1872 ²⁸ / ₁₁	2	15	511	—	Sala läroverkskollegium.	
Sala läroverks premie- och fattigkassa.	D:o d:o.	Okänd.	1846 ¹⁰ / ₁₁	2	4	122	—	D:o d:o.	
1884 års stipendiefond.	D:o d:o.	Okänd.	1884 ⁷ / ₆	2	18	512	—	D:o d:o.	
Berglundska stipendiefonden.	D:o d:o.	C. Berglund, handlande.	1842 ²⁸ / ₁	1	5	154	—	Rektorsämbetet.	
Rektor J. G. Westmans stipendiefond.	D:o d:o.	J. G. Westman, rektor.	1898 ⁷ / ₅	1	17	512	—	Sala läroverkskollegium.	
f) Pensionsfonder.									
Bergentiernska fonden n:r 1.	Pensioner åt 4 bergslagsarbetare.	A. E. Bergentierna, bergmästare.	1834 ⁵ / ₁₂	4	180	5,438	—	Kyrkorådet.	
D:o d:o n:r 2.	Understöd till fattiga d:o.	Densamme.	1829 ¹² / ₁	18	115	2,639	—	D:o.	
D:o d:o n:r 3.	Pensioner åt 2 bergslagsarbetare.	D:o och J. O. Bergentierna.	1818 och	2	90	2,000	—	D:o.	
D:o d:o n:r 4.	D:o d:o.	D:o d:o.	1823	2	90	2,000	—	D:o.	
Bergentiernska additamentfonden.	Att till beloppet uppehålla pensionerna från de Bergentiernska fonderna.	Magistraten och fattigvårdsstyrelsen.	1900	—	—	1,141	—	D:o.	

Sala handelskassa.	Pensioner till behöfvande inom handelsklassen.	R. F. Gullberg och C. D. Johansson.	1882 ^{30/12}	6	450	9,000	—	Kyrkorådet.	
Eklöfska fonden.	Hyresbidrag åt 1 kollega och pensioner åt 6 änkor.	Anna Eklöf, änka.	1815 ^{26/10}	7	75	2,025	—	D:o.	
Jakob Holmgrens fond.	Pensioner till fattiga fruntimmer.	P. J. Holmgren.	1878 ^{26/1}	3	600	20,084	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Johanna Lundgrens donationsfond.	D:o d:o.	C. J. Lundgren.	1890 ^{3/12}	4	200	6,035	—	D:o.	
Anna Greta Sahlströms fond.	Pension till en behöfvande kvinna.	Anna Greta Sahlström.	1889 ^{15/5}	1	25	601	—	D:o.	
Hilda Svederi d:o.	D:o till fattiga fruntimmer.	N. Svederus, doktor.	1891 ^{16/3}	4	496	12,592	—	D:o.	
Berggrenska fonden.	D:o till fattiga handverkareänkor.	B. Engqvist.	1889 ^{13/6}	2	80	2,260	—	D:o.	
Åhlströmska pensionsfonden.	Pensioner till änkor och ogifta fruntimmer.	Rektorskan Åhlström.	1850 ^{11/6}	8	828	17,200	—	D:o.	
Carolina Rosengrens gåfvofond.	D:o till fattiga yrkesidkare.	A. Rosengren, källarmästare.	1880 ^{14/5}	5	488	10,000	—	D:o.	
Makarne Holmgrens donationsfond.	D:o till fattiga fruntimmer och till uppmuntrande af nykterbet.	Johannes Holmgren, civilingenjör.	1879 ^{29/5}	26	3,770	95,448	—	D:o.	
Karduansmakareämbetets lådas fond.	D:o till änkor eller döttrar efter karduansmakare eller garfvare.	E. Östgren.	1862 ^{8/5}	2	50	1,000	—	D:o.	
D:r P. E. Wallsterssons fond.	Pension till en behöfvande man eller kvinna.	P. E. Wallstersson, doktor.	1895 ^{14/3}	1	250	5,000	—	D:o.	
D:o lifräntefond.	Beredande af lifräntor åt fattige barn.	Densamme.		23	250	5,000	—	D:o.	
Makarne Bergmans fond.	Pensioner åt handverkare m. fl.	A. F. Bergman, snickare.	1895 ^{15/12}	8	400	9,351	—	D:o.	
Makarne Löfgrens silfverbröllopsfond.	D:o till fattiga änkor m. fl.	C. J. A. Löfgren, handlande, o. h. h.	1897 ^{7/11}	2	250	5,000	—	D:o.	
Johanna von Knorrings donationsfond.	D:o till fattiga fruntimmer.	J. von Knorrning, änkefru.	1880 ^{9/7}	8	378	8,000	—	Drätselkammaren.	
Alfr. Göhles d:o.	Pension till fattiga fruntimmer.	A. Göhle, handlande.	1897 ^{28/1}	1	275	5,000	—	D:o.	
g) Pensionskassor.									
Sala fabriks- och handverksföreningens pensionskassa.	Pensioner till föreningens ledamöter.	Handverksidkare i Sala.	1889 ^{21/12}	12	548	11,632	—	En styrelse.	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Le Moines fond n:r 1.	Till komministern i Sala.	Le Moine, bergmästarinna.	Okändt.	1	13	250	—	Kyrkorådet.	
				Summa	—	489	15,025	402,643	8,800
D. I Köpång.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Alanders fond.	Till 4 ålderstigna pauvres honteaux.	O. R. Alander, kapten.	1804 ^{7/3}	4	24	400	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Ahlströmers d:o.	Ej angifvet.	Ahlströmer, friherre.	1884	—	2	50	—	D:o.	
Anonyma gåfvofonden.	D:o.	Anonym.	1884	—	3	60	—	D:o.	
Bergmans fond.	D:o.	J. Bergman, ryttmästare.	1751 ^{4/12}	—	10	167	—	D:o.	
Borgerskapets d:o.	D:o.	Stadens borgerskap.	1799	—	2	33	—	D:o.	
Branders brand- och reparationskassa.	Till mindre bemedlade till hjälp vid reparationer af byggnader.	O. Branders, rådman.	1787 ^{2/4}	—	—	6,175	—	D:o.	
Branders Östanäsjord.	Till husfattiga, sängliggande borgare eller deras änkor.	Densamme.		4	114	2,021	2,000	D:o.	
Branders tomtfond.	Till behöfvande, välfräjdad änka.	Constance Dahlson, änka.	1851 ^{6/11}	1	109	2,000	—	D:o.	
Brovallii fond.	Ej angifvet.	Anna Brovallius, prostinna.	1787	—	1	25	—	D:o.	
Brogrens d:o.	D:o.	Brogren, åkare.	Omkr. 1850	—	6	112	—	D:o.	
Brostedts d:o.	D:o.	Johanna Brostedt, änka.	1884 ^{7/2}	—	30	500	—	D:o.	
Djurmans d:o.	Till 6 behöfvande fruntimmer.	Karin Djurman, mamsell.	1876	6	129	2,360	—	D:o.	
Anna Kristina Ersdotters d:o.	Ej angifvet.	A. S. Ersdotter, piga.	1847 ^{21/11}	1	34	571	—	D:o.	
Fagerbergs d:o.	D:o.	Fagerberg, gårdsägare.	—	—	27	525	—	D:o.	
Gamla fonden.	Till understöd åt fattiga.	Hedvig Tillæus, prostinna m. fl.	1747, 1762 och 1772	1	3	56	—	D:o.	
Grönfelts fond.	Ej angifvet.	M. K. Grönfelt, änka.	1834 ^{27/6}	1	7	117	—	D:o.	
Hisinga d:o.	Till 14 fattiga änkor.	M. Hising, brukspatron.	1748 ^{19/5}	14	44	970	—	D:o.	
Hisinga Nibblesjorden.	Ej angifvet.	Olof Hising, borgmästare.	1731 ^{20/12}	—	80	1,516	1,500	D:o.	
Karl XIV Johans fond.	D:o.	Konung Karl XIV Johan.	18	—	87	1,500	—	D:o.	
Kindbergs d:o.	D:o.	J. Kindberg, inspektör.	1822 ^{21/19}	—	152	2,537	—	D:o.	
Lindströms d:o.	D:o.	Anna M. Lindström, änka.	1809 ^{1/4}	—	7	111	—	D:o.	
Lyttkens d:o.	D:o.	Anna Maria Lyttkens, jungfru.	1842 ^{20/5}	—	10	175	—	D:o.	
Parks d:o.	Till 6 borgaränkor.	L. F. Park, handlande.	1855 ^{19/1}	6	50	1,000	—	D:o.	
Sjölins d:o.	Till en fattig änka efter tjänsteman eller ståndsperson.	Kristina Maria Sjölin, fru.	1861 ^{3/5}	1	24	400	—	D:o.	
Stenhagens d:o.	Till 3 fattiga kvinnor.	F. v. Stenhagen, landshöfding.	1816 ^{30/5}	3	27	450	—	D:o.	
Stranghs d:o.	Ej angifvet.	Jakob Strangh, brukspatron.	180	—	15	260	—	D:o.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1905	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Stranghs jord.	Ej angifvet.	Herkules Filip Strangh, brukspatron.	1800	—	80	1,470	1,400	Fattigvårdsstyrelsen.	
Svedlunds fond.	Till en fattig änka.	Anna Svedlund, änka.	1873 ^{28/8}	1	18	300	—	D:o.	
Tobakslandet.	Ej angifvet.	Okänt.	179.	—	75	1,194	1,100	D:o.	
Törnros fond.	Till 3 fattiga ogifta döttrar af präst- eller civilståndet.	Erika Gustafva Törnros, änkefru.	1816 ^{25/2}	3	135	2,250	—	D:o.	
Wallerii d:o.	Till fattighusets 8 äldsta kvinnor.	Henrietta Wallerius, änkefru.	1838 ^{4/6}	8	25	500	—	D:o.	
Wågströms d:o.	Ej angifvet.	Jöns Wågström, handlaude.	1770 ^{17/4}	—	15	246	—	D:o.	
Fonden för äldre tjänarinnor.	Till 2 f. d. tjänarinnor.	E. Törnkvist, rådman, o. h. h. Maria Fägerstén.	1890 ^{28/5}	2	50	1,000	—	D:o.	
Lundbergiska jorden.	Till 2 fattiga änkor af arbets- eller handverksklassen.	Maria Lundberg, änkefru.	1869 ^{21/1}	2	36	658	600	D:o.	
Regina Möllers fond.	Till behöfvande.	Regina U. Möller, fröken.	1889 ^{30/5}	6	300	5,000	—	D:o.	
Svinhufvudska fonden.	Till en fattig borgaränka.	Eva Svinhufvud, fru.	1857 ^{3/4}	1	88	1,550	—	Pastor.	
Branderska Ugglevretsjorden.	1/2 till Branders brand- och reparationskassa, 1/2 till sjuka borgare och borgaränkor.	O. Brander, rådman.	1787 ^{2/4}	—	40	2,480	2,400	Fattigvårdsstyrelsen.	
Hospitalstomten n:r 103.	Ej angifvet.	Okänt.	—	—	8	400	400	D:o.	
TVå källgårdar.	D:o.	D:o.	—	—	5	50	50	D:o.	
Youngbergiska donationsjorden.	Till nödlidande handverkare, deras änkor och familjer.	Charles Gustavus Youngberg, vice konsul.	1881 ^{21/8}	7	815	17,000	—	Magistraten och 4 af stadsfullmäktige utsedda personer.	
Örströmska jorden.	Ej angifvet.	A. J. Örström, garfvare.	1845 ^{25/11}	—	—	822	350	Fattigvårdsstyrelsen.	
Wallgrenska fonden.	Till 4 fattiga änkor efter borgare eller handverkare.	Maria Magdalena Wallgren, änkefru.	1900 ^{10/6}	4	145	8,000	—	Drätselkammaren.	
Gården n:r 140.	Till fattiga och sjuka handverkaridöttrar.	Karolina Kristina Tvetström, fröken.	1901 ^{6/3}	4	120	2,600	2,600	Fattigvårdsstyrelsen.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Hisingska fonden.	Afföning åt läraren i fattigskolan.	M. Hising, bruksägare.	1748 ^{10/6}	1	58	1,293	—	Skolrådet.	
Hjelm-Wahlströmska d:o.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Hjelm och Wahlström, vägmästare.	1850	1	15	398	—	D:o.	
Wennströmska d:o.	D:o d:o.	Lov. U. Wennström, mammalsell.	1864 ^{4/4}	4	30	653	—	D:o.	
Bosseiska d:o.	Understöd åt fattiga skolbarn.	P. E. Bosseus, borgmästare.	1838 ^{22/11}	8	79	1,650	—	D:o.	
Golmodins fond.	Premier åt d:o.	A. U. Golmodin, urmakare.	1856 ^{23/6}	1	5	100	—	D:o.	
Arboga—Köpings järnvägsbolags d:o.	D:o i folkskolan.	Arboga—Köpings järnvägsbolag.	1874 ^{10/11}	4	16	434	—	D:o.	
Sköldebrands d:o.	D:o åt folkskolebarn.	Insamling i Köping.	1878 ^{8/1}	3	15	300	—	D:o.	
Första-decemberfonden.	D:o i folkskolan.	D:o.	1873 ^{1/12}	4	20	547	—	D:o.	
Köpings arbetareföreningsfond.	D:o d:o.	Köpings arbetareförening.	1880 ^{28/10}	2	8	227	—	D:o.	
G. Golmodins d:o.	1/2 till premier i folkskolan, 1/2 till lärarinnaus afföning.	G. Golmodin, apotekare.	1856 ^{30/9}	12	100	2,000	—	D:o.	
Köpings barnhem.	Uppfostran och vård åt fattiga, värlösa eller värdande flickor.	Lovis Bellander, prostinna.	1876 ^{1/11}	9	1,975	25,140	5,300	En styrelse.	
Köpings barnkrubba.	Föda och vård åt barn under 7 år, då modern har arbete utom hemmet.	Fattigvårdsstyrelsens ledamöter.	1874 ^{18/6}	—	550	1,200	—	Styrelse af 8 personer.	
Barklunds fond.	1/3 till barnhemmet, 1/3 till beklädnad af fattiga skolbarn och 1/3 till insättning för barn i ränteanstalt.	E. W. Barklund, skepparälderman.	1880 ^{11/3}	—	82	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Grandelii d:o.	Till beklädnad af fattiga skolbarn.	A. F. Grandelius, borgmästare.	1841 ^{5/1}	—	18	300	—	D:o.	
Skjöldebrandska fonden.	Till ett fattigt vanlottadt barn.	Julia Skjöldebrand, fröken.	1884 ^{22/3}	1	11	200	—	D:o.	
Skyddsföreningens fond.	Till beklädnad af fattiga skolbarn.	Insamling.	1876	—	30	500	—	D:o.	
<i>d) Stiftelser för sjukvård.</i>									
Hultbergiska donationsfonden.	Beredande af 2 frisängar å Köpings lasarett för omedelade sjuka inom Kungs-Barkarö socken.	H. F. Hultberg, landbrukare.	1869 ^{2/8}	14	267	6,071	—	Lasarettsdirektionen.	

Strömstedtska donationsfonden.	Beredande af 1 frisäng å Köpings lasarett för obemedlade sjuka inom Kungs-Barkarö socken.	G. O. Strömstedt.	1877 ⁷ / ₃	6	90	2,000	—	Lasarettsdirektionen.
E. Anderssons och Björskogs kommuns donationsfond.	Till medellösa sjuka inom Björskogs socken, hvilka ej åtnjuta fattigvård.	Erik Andersson och Björskogs kommun.	1899 ¹² / ₄	6	68	1,000	—	D:o.
Schenströmska fonden.	Till obemedlade sjuka.	Wilhelm Schenström, öfverste.	1900 ¹² / ₁₁	—	—	1,229	—	D:o.
h) Andra stiftelser och inrättningar.								
Browalliska fonden.	Bidrag till komministerns aflöning.	Änkefru Jakobsson, f. Browallius, och Mallmén, kyrkoherde.	1766 ¹ / ₂	1	62	1,200	—	Pastor.
Summa			—	157	6,451	117,553	17,700	
E. I Arboga stad.								
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.								
J. I. Ahlströms donationsfond.	Till husfattige i Arboga.	Johan Israelsson Ahlström, rådmän.	1728 ²² / ₆	22	72	1,733	—	Kyrkorådet. ⁴⁵⁾
O. Ahllöfs o. L. Ahllöfs d:o.	Till 22 nödlidande i Arboga stad.	O. Ahllöf, assessor, och L. Ahllöf, handlande.	1730 ³¹ / ₈ 1737 ² / ₂ o. ⁵ / ₅	22	375	8,333	—	D:o.
Olof Ahllöfs d:o.	Till fattige i Arboga landsförsamling, Medåker, Säterbo, Himmeta och Björskog.	O. Ahllöf, assessor.	1740 ⁹ / ₁₀	6	184	3,750	—	D:o.
D:o d:o.	Till »Arboga stadskyrkas fattiga».	Densamme.	»	—	20	440	—	D:o.
D:o d:o.	Understöd åt fattiga officerare eller officersänkor, som bo i Stockholm.	D:o.	»	4	300	7,436	—	2 af stadsfullmäktige valde.
D:o d:o för husfattiga.	D:o åt fattige inom Arboga.	D:o.	»	10	90	2,025	—	D:o d:o.
Sveussonska testamentsfonden.	Till 2 sängliggande fattige.	Lars Svensson, betjänt, o. h. h.	1830 ¹¹ / ₉	2	12	301	—	Fattigvårdsstyrelsen.
I. S. Arvidssons understödsfond.	Utdelning bland pauvres honteux, företrädesvis sjuka.	I. S. Arvidsson, köpman.	1899 ⁵ / ₇	1	10	533	—	D:o.
Anna Schelins donationsfond.	Arboga stads fattigvård.	Anna Schelin, fröken.	1900 ²⁸ / ₄	—	385	8,118	8,100	Drätselkammaren.
Rudolf Bosseus 25-årsfond.	Till utdelning bland stadens fattige.	R. Bosseus, borgmästare.	1898 ⁹ / ₇	—	—	1,770	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Wahrenbergiska fattigfonden.	Till pauvres honteux, främst släktingar efter stiftarne.	Postmästaren C. F. Wahrenbergs arvingar.	1835 ¹¹ / ₉	8	250	5,001	—	D:o.
Heijkensköld-Geislerska stiftelsen.	D:o d:o, ej tillhörande borgarklassen.	Eufrosyne Heijkensköld, f. Geisler, öfverstinna.	1860 ³ / ₇	8	200	4,217	—	Pastor, borgmästare samt en af stadsfullmäktige vald person.
Westergrenska premiefonden.	D:o d:o.	L. E. Westergren-Castorin, rådmansänka.	1862 ¹⁹ / ₁₁	5	220	4,177	—	Kyrkoherden och magistratens ordinarie ledamöter.
Strömbergerska fattigfonden.	Till sjukliga, mest nödlidande bland stadens fattiga.	C. T. Strömberger, kapten.	1867 ⁸ / ₄	4	50	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Rubinska d:o.	Utdelning bland stadens behöfvande.	Anna Lovisa Rubin, f. Hedberg, borgmästarinna.	1869 ² / ₉	2	20	501	—	D:o.
Kapten Strömbergers fond.	Förebyggande af fattigvårdsbehof.	C. T. Strömberger, kapten.	1879 ¹ / ₇	—	500	10,000	—	Stadsfullmäktige. ⁴⁶⁾
Kumliniska fonden för Arboga fattiggård.	Förbättrad kosthåll åt hjonen vid fattiggården.	E. F. Kumlin, f. d. ångbåtsbefälhavare.	1886 ¹⁵ / ₆	—	—	15,000	15,000	Fattigvårdsstyrelsen.
Anna Sofia Carlboms testamentsfond.	Till ålderstigna änkor och tjänarinnor.	A. S. Carlbom, f. d. huslerska.	1901 ²⁰ / ₃	4	60	1,503	—	D:o.
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.								
Olof Ahllöfs barnhusfond.	Vård och uppfostran af fattiga barn inom staden.	Olof Ahllöf, assessor.	1740 ⁹ / ₁₀	22	1,836	82,798	27,545	Två af stadsfullmäktige valde.
Kapten Strömbergers fond.	Understöd åt fattiga folkskolebarn samt slöjdundervisning.	C. T. Strömberger, kapten.	1879 ¹ / ₇	—	550	11,000	—	Stadsfullmäktige.
Wasellska donationsfonden.	Fattiga barns beklädande.	C. L. Wasell, mamsell.	1868 ⁵ / ₃	—	42	1,000	—	Skolorådet.
Urbergiska småskolefonden.	Bidrag till lön åt en småskollärarinna i staden.	Urberg, mamsell.	1856 ¹⁹ / ₃	1	95	2,260	—	D:o.
Flickskolefonden.	D:o åt en lärarinna vid flickskolan.	J. G. Christiansson, f. Naijström.	1840	1	69	1,650	—	D:o.
Slöjdskolefonden.	Gossars undervisning i slöjd.	Insamladt.	1879	—	—	2,255	—	D:o.
P. O. Hellsunds donationsfond.	En slöjdskola i staden.	P. O. Hellsund, guldsmed.	1884 ²⁶ / ₁₀	—	—	2,867	—	D:o.
Premiefonden för folkskolan.	Angifves af namnet.	Insamladt.	1881	—	23	550	—	D:o.
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.								
Ahlströmska donationsfonden.	4 stipendier för borgaresöner vid Arboga allmänna läroverk.	Joh. Israelsson-Ahlström, rådmän.	1728 ²² / ₆	4	197	5,146	—	Kyrkorådet.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1905		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Ahlströmska donationsfonden.	Stipendium vid Arboga skola.	Joh. Israelsson-Ahlström, rådmän.	1728 ²² / ₅	1	5	104	—	Kyrkorådet.	
Olof Ahllöfs donationsfond.	Till lärare vid Arboga skola.	Olof Ahllöf, assessor.	1740 ⁹ / ₁₀	1	58	1,458	—	D:o.	
Rosendals stipendiefond.	Ett stipendium vid Arboga allmänna läroverk.	J. O. Rosendal, grosshandlare.	1864 ³ / ₅	1	45	1,027	—	Läroverkets rektor.	
D:o stipendium nr 2.	Ett d:o vid d:o.	Densamme.	1866 ¹⁸ / ₁₂	—	47)	338	—	D:o d:o.	47)
Strömbergers premiefond.	Premier vid d:o.	C. T. Strömberger, kapten.	1867 ⁸ / ₄	3	45	1,152	—	D:o d:o.	
Rosendals större stipendiefond.	Stipendier vid d:o.	J. O. Rosendal, grosshandlare.	1869 ¹¹ / ₆	13	360	8,326	—	D:o d:o.	
D:o stipendiereservfond.	D:o d:o.	Densamme.	1874	—	4	2,143	—	D:o d:o.	
Lagerqvistska donationsfonden.	Lönstillökning för rectoris-scholæ-tjänsten här i staden.	Klönmeden Lagerqvists änka, M. M. Vinberg.	1819 ⁵ / ₄	1	37	909	—	D:o d:o.	
Engvallska stipendiefonden.	Stipendier vid Arboga allmänna läroverk.	Alb. Engvall, grosshandlare.	1876 ¹⁴ / ₆	5	700	15,237	—	D:o, kyrkorådet och borgmästaren.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Heijkensköldska sjukhusfonden.	Upphållande af Heijkensköldska sjukhuset och ett varmbadhus.	Euphrosyne Heijkensköld, f. Geisler, öfverstinna.	1870 ¹⁸ / ₃	—	—	82,371	52,600	Drätselkammaren och hälsovårdsnämnden.	
G. R. och Vilhelmina Holmqvists donationsfond.	Understöd åt konvalescenter från Heijkensköldska sjukhuset.	Rådmanen G. R. och mamsell Vilhelmina Holmqvist.	1881 ¹⁰ / ₁₂	17	181	5,487	—	Hälsovårdsnämnden.	
Kapten Strömbergers fond.	Bestridande af utgifter för Vinbäckens hälsobrunn.	C. T. Strömberger, kapten.	1879 ¹ / ₇	—	—	3,150	—	Stadsfullmäktige.	
e) Ej registrerade sjuk- och begravningskassor.									
Sjukhjälpsföreningen å Arboga södra skog.	Sjukhjälp åt medlemmarne.	R. Bosæus, borgmästare.	1882 ¹⁰ / ₁₂	9	184	531	—	Styrelse af 5 ledamöter.	48)
Arbetarnes i Arboga sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Arbetarnes ring i Arboga.	1884 ¹ / ₆	7	174	1,067	—	D:o d:o.	49)
Aktiebolaget Arboga mekaniska verkstads tjänste- och arbetspersonals nya d:o.	D:o d:o.	Aktiebolaget.	1903 ¹⁰ / ₆	33	1,301	12,354	—	Kassans styrelse.	50)
Logen Filadelfias sjukfonden.	Sjukhjälp åt medlemmarne.	Medlemmar af logen.	1898 ²³ / ₁	3	52	218	—	Styrelse af 5 ledamöter.	51)
f) Pensionsfonder.									
J. A. Öbloms pensionsfond.	Pensioner åt stadens fasta poliskår.	V. Öblom, änkefru.	1895 ² / ₁	1	90	3,438	—	Drätselkammaren.	
Kapten Strömbergers fond.	Understöd åt 5 mindre bemedlade fruntimmer.	C. T. Strömberger, kapten.	1879 ¹ / ₇	5	500	10,000	—	Stadsfullmäktige.	
Strömbergers donationsfond.	Insättning i ränte- eller kapitalförsäkringsanstalt för fattiga och flitiga skolbarn.	Densamme.	1867 ⁸ / ₄	10	50	1,000	—	Skolorådet.	
Belitzska pensionsfonden.	Understöd åt borgares änkor och döttrar samt åt afsigkomna borgare i staden.	D. Belitz, kramhandl., o. h. h. Sara M. Heijse.	1827 ²² / ₁₁	10	873	20,000	20,000	Kyrkoherden och magistratens ordinarie ledamöter.	52)
g) Pensionskassor.									
Borgerskapets understödsfond.	Understöd åt delägarne samt deras och före fondens tillkomst afidne borgares änkor och barn.	Arboga borgerskap.	1882 ²⁷ / ₃	20	1,075	17,042	—	Styrelse af 5 personer.	53)
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Lars Ahllöfs donationsfond.	Ljus och bårkläde i Arboga kyrka.	Lars Ahllöf, rådmän.	1725	—	33	728	—	Kyrkorådet.	
Lars Ahllöfs och Joh. Israelsson-Ahlströms gemensamma d:o.	Till en prästmans och ungdomens examinatorns lön vid Arboga stads kyrka.	Densamme och J. Israelsson-Ahlström, rådmän.	1729 ²¹ / ₆ och 1730	1	196	4,358	—	D:o.	
Diakonissfonden.	Diakonissverksamhetens främjande.	Insamladt.	1900 ⁷ / ₃	1	20	500	—	D:o.	

Ynglingaföreningens fond. Ordensällskapet V. T. O.-s d:o.	Diakonissverksamhetens främjande. D:o d:o.	Föreningen Y. F. Sällskapet V. T. O. o. L. V. Lundborg, grosshandl. Vilh. Kumlin.	1896 ²⁸ / ₁₁	1	20	598	—	Fattigvårdsstyrelsen. D:o.
Emma Kumlins graffond. A. V. Lundborgs fond.	D:o d:o samt vårdandet af grafplats. Välgörenhet, men utan att därigenom vinnes lindring i utskylder.	A. V. Lundborg, smides- lärare.	1905 ²⁰ / ₂	—	—	311	—	Kyrkorådet. 5 af stadsfullmäktige ut- sedde.
			1900	1	100	1,088	—	
			1898 ²⁹ / ₁	—	1,278	38,745	—	
		Summa	—	270	12,941	419,044	123,245	

A n m ä r k n i n g a r.

¹) Räntan ingår till fattigkassan. — ²) Donationen förenad med fattigkassan. — ³) Fonden har bildats af andelar i hundskattmedlen. — ⁴) Så länge stiftaren eller hans hustru lever, utgår räntan till dem. — ⁵) Enligt donationsbrevet skall af innehafvaren af Vikhus fideikommiss med räntan på 36,000 daler kopparmynt, beräknad efter 6 %, betalas tre legater, nämligen dels här angifna understöd och dels 2 stipendier à 90 kr. åt teologie studerande vid Uppsala universitet. — ⁶) Fonden skall hädanefter förvaltas af domkapitlet i Västerås. — ⁷) Utdelningen utgjorde år 1905 40 kubikfot spannmål. — ⁸) Utdelningen utgöres af spannmål, 1/2 råg och 1/2 korn, och uppgick för år 1905 till 6os hektoliter. — ⁹) D:o d:o till 4os hl. — ¹⁰) Hittills har räntan enligt donationsbrevet lämnats till en af donatorns anhöriga. — ¹¹) 50 kr. af räntan utgår till en stiftarinnans släkting under dennes lifstid. — ¹²) Utdelning har ej skett, då fonden ej stigit till föreskrifna beloppet 150,000 kr. — ¹³) 180 kr. använda till inköp af skolmateriel. — ¹⁴) Utdelningen ingår till skolkassan. — ¹⁵) Af räntan utbetalts till skolbarn 6 kr., till sockenbiblioteket 100 kr. samt till andra ändamål 94.54 kr. — ¹⁶) Intagen i skolkassan. — ¹⁷) Hälften af räntan lägges årligen till kapitalet. — ¹⁸) Räntan skall läggas till Forssellska fonden och utdelas i sammanhang med denna fonds medel. — ¹⁹) Utdelning har skett till »några» skolbarn. — ²⁰) Å kyrkostämman den ²⁹/₁₀ 1905 beslöts, att räntan af denna donation, som förökats genom insamlingar och räntor, skulle från 1906 års början användas för meddelande af undervisning i kvinnlig slöjd åt församlingens skolpliktiga flickor. — ²¹) Fonden är tillkommen genom frivilliga bidrag med början därtill af Anders Pers. — ²²) Afkastningen af hemmanet ingår i utgifterna för skolväsendet. — ²³) Utdelningen utgöres af spannmål, 1/2 råg och 1/2 korn, och uppgick för år 1905 till 1.81 hl. — ²⁴) Kassan har tillkommit genom insamlingar. — ²⁵) Afgifter år 1905 2,065.25 kr., räntor 320 kr., bolagets bidrag 200 kr. — ²⁶) Medlems- och inskrifningsavgifter år 1905 133 kr. — ²⁷) Delägareavgifter år 1905 566.25 kr., räntor 376.93 kr., valsverksdel-

ägarnes bidrag 150 kr. — ²⁸) Delägareavgifter år 1905 113.20 kr. — ²⁹) D:o 8,990 kr. — ³⁰) D:o 860.50 kr. — ³¹) D:o 847 kr. — ³²) Förutsättning för utdelning är, att barnens föräldrar i anstalten insätta lika mycket som det belopp, hvartill utdelningen belöper sig. — ³³) Delägareavgifterna uppgingo för år 1905 till 465.92 kr. — ³⁴) D:o till 98 kr.; statsbidrag 112.50 kr. — ³⁵) Stiftelsen utgöres af en donation af 8 tunnor råg. Donationen utgår med 1/2 tunna råg årligen. — ³⁶) Donationen består af afgäld från hemmanet Skästa i Munktorps socken. — ³⁷) 1/4 mtl Jädra nr 2 i Hubbo socken. — ³⁸) Tillsvidare utgår från fonden pension till stiftarens hushållerska. — ³⁹) Räntan å kapitalet utbetalas till en stiftarens släkting under dennes lifstid. — ⁴⁰) 8 aktier i Stora Kopparbergs bergslagsaktiebolag å nominellt 1,000 kr. hvar. — ⁴¹) Härtill äro anslagna 4 tunnor spannmål årlig afgäld från Papegojvreten å Västerås stads område. — ⁴²) Härtill äro anvisade 64 tunnor 12 kappar spannmål årligen. — ⁴³) Utdelning till Öster-Våla socken. — ⁴⁴) Fonden bildad af gratial från Kyllinge fattigkassa till personer, som äro intagna å Nystrand. — ⁴⁵) Ursprungligen endast för borgareänkor. — ⁴⁶) Räntan disponeras af fattigvårdsstyrelsen. — ⁴⁷) Räntan lagd till kapitalet. — ⁴⁸) Inträdesavgift 1 kr., årsavgift 2 kr. År 1905 inbetalda delägareavgifter 67.50 kr. — ⁴⁹) Inträdesavgifter i 1:a klass 2, i 2:a klass 1 kr.; kvartalsavgifter resp. 1.50 och 0.75 kr.; avgifternas totalbelopp år 1905 220 kr. — ⁵⁰) Månadsavgift 60 öre, totalbeloppet 844.40 kr. — ⁵¹) Totalbelopp af avgifter under år 1905 264.76 kr. — ⁵²) Fonden utgöres af egendomen Koberg, taxeringsvärderad till 20,000 kr. och afkastande i årligt arrende 900 kr. — ⁵³) För äldre borgares änkor och barn ingen avgift, för öfriga inträdesavgift af 15 kr. — ⁵⁴) Stiftelsen utgöres af en inteckning i Skinskattebergs bruk. — ⁵⁵) År 1905 har ingen utdelning från stiftelsen ägt rum. — ⁵⁶) Årliga räntan af fonden användes nu för kommunens behof.

